

ADVOCATENBLAD 12

2 september 2011



Advocaten leggen de loper uit

CHINESE HAVENMEESTERS

- » 'Neen' tegen kostendekkende griffierechten
- » Kroniek Burgerlijk procesrecht 2010 » Feiten: belangrijker dan u denkt
- » Britta Böhler nieuwe hoogleraar Advocatuur

Sdu UITGEVERS

Vlakbij



Iedereen droomt. Van een grote wereldreis. Of het kopen van een boot, om maar wat te noemen. Maar hiervoor dienen de financiën wel toereikend te zijn. Ook als u gestopt bent met werken. Hoe u een stevig pensioen opbouwt zonder nu al diep in de buidel te hoeven tasten? Niehoff Werning & Kooij heeft het antwoord op die vraag. Wij zijn thuis in de advocatuur. En kunnen u dus adviseren op maat. Toegesneden op uw persoonlijke situatie en wensen. Uw dromen zijn dichterbij dan u denkt. Wilt u weten wat er in uw situatie mogelijk is? Neem dan contact met ons op.

Pensioen? Kijk op www.nwk.nl

**Hoe dan ook,
Niehoff Werning & Kooij is vlakbij.**



Niehoff Werning & Kooij
verzekeringsadviseurs voor advocatuur en notariaat

Omslagartikel



16 Rode loper voor China

Steeds meer Chinese bedrijven zijn in de Rotterdamse haven te vinden. Advocatenkantoren spelen erop in.

Griffierechten

TWOORDELIJ VAN DE STAAT WILD WEST ONRECHTVAARJGER BLIJFT VAKER ET PROBLEEM ZITTE

20, 23 Kostendekkende griffierechten

Bij sterk verhoogde griffierechten gaan minder cliënten naar de rechter. En komt de rechtsontwikkeling bij de Hoge Raad in gevaar.

Kroniek



30 Kroniek Burgerlijk procesrecht

De kroniek bevat een selectie van uitspraken die in 2010 zijn geweest.

Actualiteiten

- | | | | |
|---|--|----|---|
| 2 | Van de redactie: Van Peking tot Den Haag | 9 | Civiele advocaten onderschatten het belang van feiten |
| 2 | 'Inburgeringsplicht is erdoorheen gedramd' | 10 | Agenda |
| 3 | Van de deken: Monopolie op het Plein | 11 | Advocate: Kennis in plaats van claim |
| 5 | Britta Böhler nieuwe hoogleraar Advocatuur | 11 | Cambodja-logboek Michiel Pestman |
| 5 | Financiële crisis remt M&A-avonturen | 12 | Contouren Nieuwe Stagiaire Opleiding zichtbaar |
| 7 | Fraude aantal toevoegingen | 13 | EPD: privacy ook bij private doorstart in geding |

- 13 Al Maleh: 'Als je een kat in een hoek drijft, zal hij je krabben.'

Reactie

- 14 Meer ruggengraat

Strafrecht

- 43 Toekomst van strafrecht binnen Europa met ontwerprichtlijn voor recht op raadsman gediend

Opinie

- 45 Wanneer is een advocaat een advocaat?

Opfrissen

- 47 Wat is bij betwiste declaraties ook al weer wijsheid?

Kantoorartikelen

- 48 Beroepsaansprakelijkheidsverzekeringen: wat valt er te kiezen

- 49 Column Dolph Stuyling de Lange

Geschillencommissie

- 53 Berekeningsfout

Tuchtrecht

- 55 Dreigen met fiscus
55 Onduidelijke afspraken

Colofon

91e jaargang
Verschijnt elke drie weken.

Het *Advocatenblad* is het officiële orgaan van de Nederlandse Orde van Advocaten en wordt uitgegeven door Sdu Uitgevers. De inhoud wordt samengesteld door de van de Orde onafhankelijke redactie, behalve Van de deken, Berichten van de Orde en Tuchtrecht

Redactie

mr. K.A. Boshouwers
mr. A. Groenewoud
dr. L. Hesselink
mr. J.T.C. Leliveld
mr. M.R. Maathuis
mr. R. Malewicz
mr. C.C. Oberman
mr. M.A.R.C. Padberg
mr. L.H. Rammeloo
mr. drs. Th.C. van Schagen

Eindredactie

Linus Hesselink

Redactionele bijdragen

Mailen naar:
l.hesselink@sdu.nl.
Informatie: Linus Hesselink,
070-335 35 74, 070-378 98 36
Het schrijven van redactionele bijdragen, max. 2000 woorden, levert per 500 woorden 1 opleidingspunt op.

Sdu Uitgevers

Gert Jan Schinkel (uitgever)
Sandra Kroon (directeur BU Legal & Tax)

Beeldredactie

Charlotte Helmer

Journalistieke redactie

Linus Hesselink, Hedy Jak,
Mark Maathuis en
Sabine Droogleevoer Fortuyn

Medewerkers

Lex van Almelo, Anna Italianer, Michel Knapen,
Juriaan Mensch, Tatiana Scheltema en Trudeke Sillevius Smitt

Vormgeving

Dimdim, Den Haag

Correctie

Sandra Braakmann
Carlijn Urlings

Citeerwijze

Adv.bl. 2011-2, p.

Druk

Senefelder Misset,
Doetinchem

Digitaal archief

www.advocatenorde.nl,
met Balienetcertificaat

Advertenties

www.bereikdejurist.nl
Daniël Stoltz,
accountmanager
d.stoltz@sdu.nl,
Tel. 070-378 05 62
Inzendtermijn:
afl. 13: 9 september 2011
afl. 14: 30 september 2011

Abonnementen

Adreswijzigingen van advocaten:
adres@advocatenorde.nl

Niet-leden betalen

€ 222,60 per jaarabonnement (incl. btw en verzendkosten) en voor de jaarband (€ 40). Studenten 50 procent korting, losse nummers: € 31,80 (incl. btw). Adreswijzigingen: Sdu Uitgevers klantenservice, telefoon 070-378 98 80, Postbus 20014, 2500 EA Den Haag, www.sdu.nl/service.

ISSN 0165-1331



Omslag: Lin Li en Lesley Wang in Rotterdam. Foto: Jiri Büller

HO
PRINT

uitgeversverbond
Groep uitgevers voor
vak en wetenschap

Van de redactie

Van Beijing tot Den Haag

Wie recent kranten opensloeg, kon er niet omheen: ‘China in 2030 grootste economie.’ ‘China motor wereldhandel.’ ‘Chinese overnames steeds normaler.’ Wat dat voor de advocatuur betekent, is onder meer te zien in Rotterdam waar Chinese ‘havenmeesters’ niet meer weg te denken zijn. Fijn voor de Nederlandse economie – zoals het Sociaal Cultureel Planbureau onlangs concludeerde – maar die ontwikkeling geeft ook te denken. Terwijl in China jonge, ambitieuze rechtenstudenten gestimuleerd worden naar Nederland te gaan om te leren van ons hoogontwikkeld rechtssysteem, ligt hier een wetsvoorstel om de griffierechten te verhogen, onder het adagium ‘de gebruiker betaalt’. Als dat voorstel wordt aangenomen, zullen rechtzoekenden wegens de extra kosten minder geneigd zijn het oordeel van de rechter te vragen, wat zijn weerslag zal hebben op het uitkristalliseren van het recht in de rechtszaal. En mocht daaruit voortvloeien dat ’s werelds nieuwe supermacht zijn talent voortaan liever elders laat opleiden, dan kan de besparing van 240 miljoen wel eens schril afsteken bij de gederfde inkomsten in de toekomst.



‘Inburgeringsplicht erdoorheen gedramd’

Vorige maand haalde de rechter een streep door de plicht voor Turkse inwoners van Nederland om een inburgeringsexamen af te leggen. Het Associatieverdrag dat de Europese Unie in 1963 met Turkije sloot houdt in dat er vergeleken met andere EU-burgers geen extra belemmeringen mogen worden opgeworpen voor Turkse immigranten. Zij worden in dat verdrag behandeld als toekomstige EU-burgers. ‘De uitspraak verraste me niet erg,’ zegt de Rotterdamse advocaat Ali Durmuş die sinds 2007 betrokken is bij de zaak (en er in *Advocatenblad 2010-13* een stuk over schreef), ‘al doet het natuurlijk goed om je eigen opstelling bevestigd te zien. Er was genoeg jurisprudentie voorhanden, maar het Associatieverdrag is steeds bewust genegeerd, ondanks waarschuwingen van vele juristen. Die inburgeringsplicht was erdoorheen gedramd. Als jurist vind ik dat kwalijk.’ Durmuş ziet een verband met de aanslagen van 11 september, 2001, zegt

hij. ‘Die worden aangegrepen om te zeggen dat Turkije niet meer in Europa ligt.’ De uitspraak van de Nederlandse rechter speelt misschien ook in Denemarken, Duitsland en Oostenrijk een rol, nu daar vergelijkbare cursussen verplicht worden gesteld. ‘Voor verandering van het verdrag moeten 27 EU-landen en Turkije instemmen. Dat zal Turkije niet doen. Er valt ook veel te zeggen voor inburgering van Polen, Roemenen en Bulgaren, maar wegens het EU-Verdrag kan men hen daartoe niet verplichten. De inburgeringsplicht past in een bredere, maatschappelijke ontwikkeling, aldus Durmuş. ‘De overheid bemoeit zich steeds meer met het privéleven van de burger, soms tot letterlijk achter de voordeur. Past dat allemaal nog in een democratische rechtsstaat? Ik hoef me toch niet te conformeren aan de Nederlandse regel van één koekje bij de koffie? En ik mag thuis toch een waterpijp roken en een djellaba dragen?’

Citaat

‘Mijn man heeft een horecapannd moeten verkopen om de advocaat te kunnen betalen’

(*nrc.next*, 23 augustus). Voormalig docent Nederlands Willie Donker werd ten onrechte beschuldigd van kindermisbruik en wacht nog op schadeloosstelling voor juridische kosten.

Advocaat uit de boekwinkel

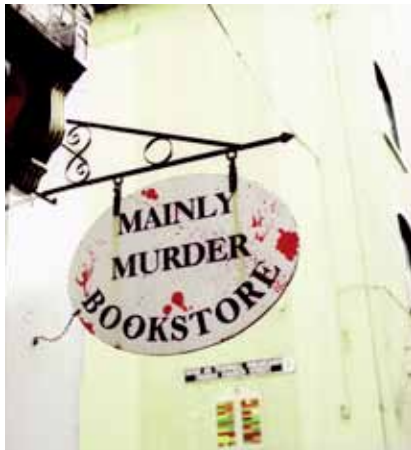


Foto: JP van der Stouwe/HH

Rechtzoekenden in Engeland kunnen sinds kort advocaten vinden via hun boekwinkel. Quality Solicitors biedt zijn diensten aan in de landelijke winkelketen van WHSmith, vergelijkbaar met de AKO-winkels. Vanuit een speciale balie kunnen potentiële cliënten een advocaat telefonisch vragen stellen of een afspraak maken. Quality Solicitors is vooral een marketingconcept; erachter schuilt een landelijk netwerk van particuliere advocatenkantoren die met dit initiatief hun cliëntèle hopen te vergroten. Volgens directeur Craig Holt, zelf advocaat, speelt men daarbij in op de schroom van rechtzoekenden om een afspraak te maken bij een traditioneel advocatenkantoor, ‘vanwege de kosten of de neerbuigende behandeling die ze daar verwachten’. Een Quality Solicitors medewerker in de WHSmith vestiging in het centrum van Oxford benadrukt vanachter haar kassa dat ze zelf geen juridisch advies geeft. ‘Daar ben ik niet voor opgeleid,’ zegt ze, omringd door rekken met schoolspullen en Harry Potter merchandise. Dat mensen hun burenruzie of echtscheiding aan haar balie bespreken, lijkt haar sterk, maar ‘hun eerste vragen stellen ze wel liever hier dan in een stoffig kantoor in een buitenwijk’.

Van de deken

Monopolie op het Plein



Jan Loorbach

Rechtspraak is een dienst die door de overheid wordt aangeboden in de vorm van een relatief monopolie. Relatief omdat partijen zich contractueel aan overheidsrechtspraak kunnen onttrekken. Monopolie omdat, behoudens die uitzondering, het tot *the very essence* van de overheidstaak behoort erin te voorzien dat burgers zich niet met eigen richting hoeven te behelpen. Precies daarvoor is eigenlijk toch de Staat verzonnen? Een *public good*: de verschaffing van deugdelijke rechtspraak is een onvervreemdbare en daarom ook terecht constitutioneel voorziene overheidstaak.

Een eerste voorwaarde voor die deugdelijkheid is bereikbaarheid. Waar je niet bij kunt, daar heb je sowieso niets aan. En dan gaat het er niet alleen om concrete partijen in concrete gevallen, los van maatschappelijke context, aan een concrete beslissing te helpen. Het belang van een vast vertrouwen in dit publieke goed van 16 miljoen burgers en talloze organisaties maakt de kwaliteit van de rechtspraak, het gezag van de rechtspraak en, preliminair, de toegankelijkheid van de rechtspraak vitaal voor een geordende samenleving, waarin burgers respectvol en gedisciplineerd met elkaar omgaan. En is dat niet wat onze regering wil?

Een overheid die deze taak van deugdelijke rechtsbedeling alleen maar kostendekkend wil aanbieden en zo de hoogte van de griffierechten wil bepalen, miskent de functie voor het algemeen be-

lang van hoogwaardige en toegankelijke rechtspraak en degradeert deze welhaast tot een geprivatiseerde voorziening. De vergelijking met een hamburgerketen dringt zich dan op – maar gaat mank omdat hamburgers worden gemaakt van koeien die tot wasdom kwamen in een wél gesubsidieerde sector.

Ook het nog weer eens ingrijpend korten op de tarieven voor gefinancierde rechtshulp beperkt de toegang tot het recht verregaand en is daarom een maatregel die rechtzoekenden evenzeer raakt als de betrokken advocaten. Dat advocaten óók hun kosten moeten dekken, speelt kennelijk opeens geen rol.

Wij dienen dus onze wetgever wegens deze infauste plannen op het monopoliede vestje te spugen. *Noblesse oblige*, maar een monopolie verplicht ook. Daarom bepleiten we voor dit grote en algemene cliëntenbelang met zo veel mogelijk advocaten op 14 september van 11.00-13.00 uur op het Plein in Den Haag. Hoe meer zielen, hoe meer vreugd. Hoe meer deelnemers, hoe meer impact. De Algemene Raad met bureau-ondersteuning, alle lokale dekens en heel veel anderen spannen zich in om de manifestatie op het Plein tot een succes te maken – maar uiteindelijk hangt het succes af van uw aanwezigheid.

Neem die moeite. Bedenk dat het hier gaat om de belangen van (ook) uw cliënten van vandaag en in de toekomst!

Cursusagenda Sdu Juridische Opleidingen



Datum	Cursus	Locatie	Punten	Kosten
8 september	Voorlopige hechtenis**	Hoofddorp	6 PO	€ 695,-
8 september	Basiscursus Aanbestedingsrecht*	Breukelen	6 PO	€ 695,-
13 september	Verdeling, verrekening en afwikkeling van vermogens in het familierecht **	Breukelen	6 PO	€ 695,-
15 en/of 22 september	Ambtenarenrecht van aanstelling tot ontslag*	Breukelen	10 VSO/PO	€ 1.145,-
15 en/of 29 september	Basiscursus Huurrecht*	Breukelen	10 VSO/PO	€ 1.145,-
16 september	Opzet- en schuldverweren in het Strafrecht***	Utrecht	6 PO	€ 695,-
16 september	Conflict in context***	Utrecht	6 PO	€ 695,-
23 september	Geschillen rond de koop-/aannemingsovereenkomst*	Breukelen	5 PO	€ 645,-
27 september	Mediation en moeilijke mensen***	Utrecht	6 PO	€ 695,-
28 september	Jeugdstrafrecht: GBM, PIJ versus OTS**	Breukelen	5 PO	€ 645,-
28 september	Sdu Uitgevers Boekensymposium	Amsterdam	2 PO	€ 99,-
29 september	De positie van het kind in het civiele jeugdrecht**	Rotterdam	5 PO	€ 645,-
29 september	Actualiteitspecial Verlofproblemen in de praktijk*	Rotterdam	4 PO	€ 545,-
29 september & 25 januari	(E-)Intervisie traject***	Breukelen	20 PO	€ 1.190,-
30 september	Bestemmingsplannen en projecten in de praktijk**	Rotterdam	6 PO	€ 695,-
3 oktober	Fiscaal Ondernemingsrecht*	Breukelen	5 PO	€ 645,-
4 oktober	Uitspraken Sociale Zekerheid Verklaard voor de arbeidsrechtjurist**	Breukelen	5 PO	€ 645,-
4 oktober	Bijblijfcollege Awb en rechtspraak*	Hoofddorp	3 PO	€ 445,-
5 oktober	Etikettering van levensmiddelen in de praktijk	Hoofddorp	-	€ 645,-
6 oktober	Beter omgaan met de zieke werknemer**	Hoofddorp	6 PO	€ 695,-
7 oktober	Afstammings-, adoptie-, gezags- en omgangsrecht**	Breukelen	4 PO	€ 545,-

Meer informatie en inschrijven: www.sdu.nl/opleidingen

Böhler nieuwe hoogleraar Advocatuur

Mark Maathuis

Britta Böhler is eind vorige maand officieel benoemd tot bijzonder hoogleraar Advocatuur aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Universiteit van Amsterdam. De partner bij het gelijknamige kantoor volgt Floris Bannier op, die op zijn beurt het stokje overnam van Bert Quant. Naast colleges verzorgen over de verschillende togaberoepen – en de advocatuur in het bijzonder – zal Böhler zich in haar onderzoek richten op de positie van de advocaat in een democratische rechtsstaat. ‘Ik moet het nog meer concretiseren, maar gezien de wetsvoorstellen en de discussies rondom het verschoningsrecht en het toezicht op de advocatuur wil ik zeker met dat onderwerp aan de slag.’ Ze wil daarbij de balans behouden met de meer praktische aspecten van de leerstoel: ‘Ik wil niet in een ivoren toren zitten, maar net zoals een advocaat dat doet en ook behoort te doen, midden in de maatschappij staan.’

Die ambitie is goed besteed aan Böhler. Eerder was zij onder andere GroenLinks-senator, waarnemer bij de eerste vrije verkiezingen in Zuid-Afrika, voorzitter van



Greenpeace Nederland en bestuurslid van Advocaten voor Advocaten. Als advocaat vertegenwoordigde ze onder meer Ayaan Hirsi Ali, PKK-leider Abdullah Öcalan, Samir Azzouz van de Hofstadgroep en Volkert van der Graaf.

Haar nieuwe functie noemt ze ‘een ideale combinatie. Ik kan onderwerpen behandelen waar ik al over heb gepubliceerd en die me echt aan het hart gaan. En nadat

ik een kijkje heb genomen in de politiek en boeken heb geschreven, kan ik mij nu weer met een ander aspect van de advocatuur bezighouden.’ Ook kijkt ze uit naar het geven van college. ‘Werken met jonge, gemotiveerde mensen is voor een docent zeer inspirerend.’ Ervaring hierin kreeg ze op tijdens het verzorgen van diverse gastcolleges, zegt Böhler, ‘en een van de eerste keren dat ik dat deed, was 15 jaar geleden op verzoek van – hoe toevallig – mijn voorganger Quant. En mooi om te zien hoe hij en Bannier deze leerstoel vanaf *scratch* hebben ingevuld.’

De algemeen secretaris van de Orde Raffi van den Berg is ‘verheugd’ Böhlers aanvaarding. ‘Met haar inspirerende persoonlijkheid en gedegen praktijkervaring lijkt ze mij bijzonder geschikt om alle aspecten van de advocatuur over te brengen op studenten. Ook is het, terwijl er zoveel speelt rondom de toegang tot het recht en de positionering van de advocatuur, geen overbodige luxe die ontwikkelingen ook vanuit wetenschappelijk perspectief te belichten. En dat haar aanstelling de zichtbaarheid van de bijzondere leerstoel vergroot, is natuurlijk mooi meegenomen.’

Financiële crisis remt M&A-avonturen

De onrust op de financiële markten baart ook advocaten zorgen. Met name degenen die actief zijn op het gebied van Mergers & Acquisitions zeggen last te hebben van de onzekerheid. ‘Enerzijds blijven er zaken komen,’ zegt bestuurslid Erik Geerling van NautaDutilh in Rotterdam, ‘en dat er van alles in de pijplijn zit, is al enige tijd duidelijk. Anderzijds wordt het transac-

tievolume voor M&A deals en beursintroductions nog altijd beheerst door een afwachtende houding. De recente ontwikkelingen zullen dat niet bespoedigen.’ Volgens M&A specialist Arne Grimme, partner bij De Brauw Blackstone Westbroek in Amsterdam, gooit de huidige onrust op de financiële markt ‘roet in het eten. Kopers zijn bang dat de economi-

sche groei vertraagt, of erger: zij vrezden de *double dip* en zullen M&A-avonturen uitstellen. Ik verwacht dat er op korte termijn veel transacties *on hold* worden gezet of op zijn minst vertraging oplopen. Transacties komen vaak tot stand omdat beide partijen een *leap of faith* nemen, in het vertrouwen dat alles goed komt. Dit vertrouwen is nu weg’.

(advertentie)

Belangenverstremming? Wij verzorgen de ontknoping.

Grant Thornton Forensic & Investigation Services B.V. is ervaren specialist in forensic accounting en forensic IT. Wij maken hierbij gebruik van de kennis en expertise uit ruim 100 landen waar de leden van Grant Thornton International Ltd gevestigd zijn.

Neem contact op met één van onze partners:

Peter Schimmel
Mark Hoekstra
T 010 - 270 51 11
E gtfis@gt.nl



Grant Thornton

Accountancy - Belastingen - Advies

Simmons & Simmons

Start your journey here

Juridische dienstverlening bij Simmons & Simmons kent geen grenzen. We creëren voortdurend innovatieve diensten en producten voor cliënten. Daarom krijgen toptalenten bij Simmons & Simmons de gelegenheid om met een kritische blik de juridische wereld in te kijken.

Neem voor meer informatie contact op met onze recruiter:

Willemijn van Bekkum

E willemijn.vanbekkum@simmons-simmons.com

T 020 722 2504

of kijk op www.werkenbijsimmons.nl.

Fraude met toevoegingen in Groningen

‘Ga niet **sjoemelen** met het systeem’

Fraude met aantal toevoegingen? ‘Het komt voor, maar binnen redelijke marges.’

Tatiana Scheltema

Toevoegingen aanvragen op naam van kantoorgenoten die van niets wisten. En dat structureel, jarenlang. Onlangs kwam aan het licht dat twee advocaten van het Groningse kantoor Tiebout Advocaten tussen 2006 en 2009 zo’n 450 aanvragen hebben vervalst. De Raad voor Rechtsbijstand deed aangifte tegen de advocaten. Het bericht haalde de landelijke pers: ‘Groningse advocaten frauderen met overheidsgeld’, schreef het *Dagblad van het Noorden* op 13 augustus. De *Volkskrant*, *Telegraaf* en talloze nieuwssites namen het bericht over.

Initiatiefnemer van de fraude Ron van Asperen erkent dat hij fout zat (hoewel hij het aantal van 450 bestrijdt). Sinds 1984 voert hij een sociale praktijk: arbeidsrecht, sociaal zekerheidsrecht, vreemdelingenrecht. En al sinds de oprichting van de Raden voor de Rechtsbijstand in 1994 ligt hij overhoop met de subsidieverstrekkingen uit Leeuwarden. Die interpreteerden de Wrb consequent strenger dan alle andere raden bij elkaar, en wezen zijn aanvragen telkens weer af.

Daartegen kwam hij steeds vaker in het geweer. ‘Het bracht me ertoe om een toevoeging voor bezwaarprocedures tegen de raad aan te vragen – het is immers een overheidsbesluit. De Raad van State kon daar uiteindelijk niet omheen. Dat zette kwaad bloed.’ Sindsdien voert de raad, zegt Van Asperen, een soort hetze tegen hem: ‘Volgens mij proberen ze alles op mij uit om toevoegingen af te wijzen.’

Onzin, reageert communicatieadviseur Anja van Baarsen van de Raad voor Rechtsbijstand in Utrecht. ‘We toetsen iedereen aan dezelfde regels. Maar Van Asperen wijkt wel verder af dan anderen.’ Inderdaad wees Van Asperen zelden ie-

mand de deur, zodat hij zijn quotum van 250 toevoegingen vaak al rond de pruiementijd had bereikt. Moest hij nieuwe klanten dan nee verkopen? Liever niet. Tegelijkertijd interesseerden andere advocatenkantoren zich steeds minder voor de sociale praktijk.

Met open vizier

Dus de zaken stroomden binnen. Toch wordt de kwaliteit van zijn werk door niemand betwist. De pijn zit ’m, volgens Van Asperen, in de starre grens van het quotum. ‘Die grens is inderdaad redelijk arbitrair,’ meent de Bossche deken Henk van Dijk. ‘Van Asperen heeft een punt als hij zegt dat hij wel meer dan 250 zaken kan doen zonder dat de kwaliteit eronder lijdt. Dus dan moet je dát aanpakken. Maar strijd wel met open vizier, ga niet sjoemelen met het systeem.’

Want het slaat terug op de hele beroepsgroep, en nu de gefinancierde rechtshulp toch al flink onder druk staat, komt dat behoorlijk ongelegen. Landelijk deken Jan Loorbach reageert dan ook licht verbolgen op de affaire. ‘We moeten nagaan of het incidenten zijn, of dat er een patroon achter zit. Kennelijk doet de mogelijkheid zich voor, is het aantrekkelijk om te doen, en moeten we ervan uitgaan dat de mens soms wel eens een zwak moment heeft. We zullen het gesprek met de plaatselijke dekens en de Raad voor Rechtsbijstand daarover zeker aangaan.’

Na een rondgang langs lokale dekens lijkt de Groningse zaak eerder uitzondering dan regel. Zo is Henk van Dijk uit Den Bosch een dergelijke zaak nog niet tegengekomen, wat niet wil zeggen dat het systeem niet gevoelig is voor fraude: ‘Ik had onlangs een piketadvocaat die een voetbalelftal bezocht, en voor alle elf

spelers een aparte reiskostenvergoeding had aangevraagd, en gekregen. De zaak ging rollen toen de opvolger mij erop attendeerde. Ik vond het merkwaardig dat de raad daar blijkbaar geen piepsysteem voor heeft ingebouwd. Anderzijds: het idee dat dat nodig zou zijn is verschrikkelijk.’

Ook in het grootste arrondissement, Amsterdam, heeft de deken ‘geen enkele indicatie’ dat er regelmatig op grote schaal wordt gefraudeerd. ‘Mijn beeld, gebaseerd op de afgelopen vier jaar, is dat het wel voorkomt, maar binnen redelijke marges,’ zegt deken Germ Kemper. ‘Wij overleggen halfjaarlijks met de Raad voor Rechtsbijstand. Daar worden wel eens advocaten genoemd die stevig aan hun tax zouden zitten. Maar dat willen ze dan zelf uitzoeken. Begrijpelijk: de raad heeft het beste inzicht in de gegevens. Vaak hoor je er niks meer over.’

Niet meer afstand

Toezicht werkt het best als je er dicht op zit, beaamt ook de Haagse deken Ernst van Win. ‘Het is wellicht paradoxaal, maar omdat wij weten wat vertrouwelijkheid betekent, geven mensen eerder signalen af.’ Hij noemt de zaak van de vorig jaar voor het leven geschrapte vreemdelingenadvocaat Thissen. ‘Daar kwam ik dat tegen. Maar die is dan ook geschrapt. Het dekenaal toezicht heeft dus goed gewerkt. Dat zie je nu ook in Groningen.’

Nog méér afstand, door het aanstellen van een externe toezichthouder zoals staatssecretaris Teeven nu voorstelt, zal dan ook contraproductief werken, menen de dekens. Van Win: ‘Alle informele signalen die we nu van rechters, officieren van justitie, of collega-advocaten krijgen zullen wegvallen, omdat men de zaak niet meer vertrouwt.’



www.sdujurisprudentie.nl



« Inhoud bepaalt de uitkomst »

Hoe vakkundig men ook is, het resultaat wordt door de inhoud bepaald. Met Sdu Jurisprudentie beschikt u over die inhoud. Een ervaren juridische redactie staat garant voor een scherpe selectie van uitspraken voorzien van kwalitatief hoogstaande annotaties. Relevant en altijd actueel. Op papier, maar ook via een online archief, e-mail alerts, apps en seminars.

Sdu Jurisprudentie: kiezen voor de juiste selectie.



‘Advocaten onderschatten het belang van feiten’

‘Advocaten storten zich te snel op het juridische’, zegt Ruth de Bock. Ze promoveerde op de feitenvaststelling in civiele zaken.

Michel Knapen

De civiele rechter stelt lang niet altijd de feiten voldoende nauwkeurig vast. Dat ligt aan de weinig actieve houding van de rechter, maar ook aan de advocaat, die het belang van de feiten onderschat. Dat betoogt Ruth de Bock in haar proefschrift *Tussen waarheid en onzekerheid: over het vaststellen van feiten in de civiele procedure*, waarop ze in mei aan de Universiteit van Tilburg cum laude promoveerde. De Bock werkt als vicepresident in het Gerechtshof Amsterdam.

Omdat de rechter per definitie niet aanwezig was bij de zaak waarover hij moet beslissen, moet hij zich volledig richten op informatie over de feiten die partijen aandragen. Echter, te snel neemt de rechter genoegen met wat op tafel ligt, stelt De Bock: ‘Hij gaat niet tot de bodem.’ Hoge productienormen, tijdsdruk en strakke financiële kaders staan daar vaak aan in de weg. ‘Maar zo dwalen we langzaam af van waarover het moet gaan in de civiele procedure: de feiten correct vaststellen, de werkelijke gang van zaken zo veel mogelijk achterhalen en op basis daarvan een goede beslissing nemen. Mijn boek is ook een oproep om terug te keren naar de kern van het rechtersvak.’

Met de ‘gemakkelijke’ methoden die rechters hebben ontwikkeld om snel een beslissing te kunnen nemen, wordt lang niet altijd recht gedaan aan de feiten zoals die zich hebben voorgedaan. ‘De rechter moet meer energie steken in de feitenvaststelling, door bijvoorbeeld vaker een bewijsopdracht te geven,’ oppert De Bock. ‘De tendens is om dat juist minder te doen. Getuigen en deskundigen oproepen



Foto: Jeann van Linggen

‘Mijn boek is ook een oproep om terug te keren naar de kern van het rechtersvak’

Maatstaf

In haar proefschrift gaat De Bock uitvoerig in op de vraag wanneer, na bewijslevering, de rechter een feit bewezen acht. Zij formuleert hiervoor een bewijswaarderingsmaatstaf, waarmee zowel advocaten als rechters meer houvast kunnen krijgen bij de vaak lastig te beantwoorden vraag of er voldoende bewijs is aangedragen.

en nadere stukken vragen is natuurlijk duurder. Maar partijen raken ook enorm gefrustreerd wanneer de rechter onvoldoende moeite doet om de feiten te achterhalen.’

Wat hierin meespeelt, is dat rechters ook een beetje op hun intuïtie varen en al snel oordelen: het horen van die getuige vind ik niet nodig, ik wéét het nu wel en uit dat getuigenverhoor komt waarschijnlijk toch niets. Maar een getuigenverhoor kan wel degelijk het aanvankelijke beeld dat de rechter van een zaak had, laten kantelen. De Bock pleit er dan ook voor dat

rechters meer doen aan ‘uitgestelde oordeelsvorming’ en niet te veel varen op hun intuïtie die achteraf onjuist kan blijken te zijn. Om diezelfde reden moet de rechter tijdens een getuigenverhoor niet te snel bepaalde vragen van advocaten afkappen, omdat die ‘niet relevant’ zouden zijn.

Niet wachten op bewijsaanbod

Ook advocaten valt echter het nodige te verwijten. ‘Die geven soms onvoldoende informatie over de feiten. De advocaat stelt te weinig, en de rechter oordeelt dan te snel. De advocaat stort zich te snel op de juridische aspecten van een zaak. Overeenkomst, causaal verband, toerekenbare tekortkoming – daarop lijkt de zaak zich te concentreren. Maar als rechter wil ik ook weten wat de achtergronden waren van de overeenkomst, welke auto precies werd verkocht, wie *zijn* die contractspartijen, dus de feiten. Die worden door advocaten vaak slechts op hoofdpunten samengevat.’ Niet genoeg – en als de rechter dan

>>

>>

zelf ook weinig actief is, komen de feiten niet boven tafel.

Advocaten doen wel regelmatig een bewijsaanbod, maar de rechter gaat daar lang niet altijd op in. Beter is het, zegt De Bock, wanneer advocaten al direct met alle bewijsmiddelen komen en dus niet wachten op de eventuele honorering van een bewijsaanbod. 'Dat is een achterhaalde processtrategie. Advocaten moeten dat vóór zijn, maar dat dringt te weinig tot hen door.' Wie succesvoller wil procederen, moet dat wel toepassen, aldus De Bock.

Niet alleen schiet het aandragen van de feiten tekort, ook zouden advocaten meer achtergrondinformatie over een zaak aan de rechter moeten verstrekken. De Bock: 'In een kwestie over telemarketing: vertel ook eens hoe dat bedrijf normaal opereert. Of een conflict over de levering van witlof met bruine vlekjes: hoe werkt de witlofteelt? Alsof wij rechters dat allemaal maar weten. De advocaat weet dat meestal wel, na een gesprek met zijn cliënt, de witlofteiler. Het kost hem dus weinig extra moeite om dat de rechter mede te delen. Nu blijft er vaak veel in de lucht hangen. En het eind van het liedje is dat de rechter zegt dat stellingen onvoldoende gemotiveerd of onvoldoende zijn toegelicht, en dat om die reden aan de stellingen wordt voorbijgegaan.'

- Het proefschrift: R.H. de Bock, *Tussen waarheid en onzekerheid: over het vaststellen van feiten in de civiele procedure* (Kluwer), serie Burgerlijk Proces & Praktijk, deel XI, 409 p., ISBN 978-90-13-09116-8, € 64,50.

Contact met het bureau van de orde

Postbus 30851, 2500 GW Den Haag
Neuhuyskade 94, Den Haag

Algemene informatie	070-335 35 35	info@advocatenorde.nl
N.a.w.-gegevens advocatuur	070-335 35 29	info@barbeheer.nl
Centrale Controle Verordeningen	070-335 35 26	ccv@advocatenorde.nl
Landelijke financiële bijdrage	070-335 35 23/21	finorg@advocatenorde.nl
Communicatie (o.a. brochures)	070-335 35 52	pr@advocatenorde.nl
Kwaliteitszorg	070-335 35 71/78	
Fax algemeen	070-335 35 31	
Helpdesk		
BalieNet-certificaten	070-335 35 86	certificaat@advocatenorde.nl
Overige vragen van advocaten	070-335 35 54	helpdesk@advocatenorde.nl
Opleiding		
Beroepsopleiding (09.00-12.00 u)	070-335 35 55	opl@advocatenorde.nl
Voortgezette Stagiaire Opleiding (VSO)	070-335 35 58	vso-po@advocatenorde.nl
Onderhoud vakbekwaamheid (PO)	070-335 35 58	vso-po@advocatenorde.nl
Vrijstellingen BO en VSO	070-335 35 41	pb@advocatenorde.nl

Agenda

OMGANGSVORMEN TUSSEN POLITICI EN RECHTERS

Bestaan er omgangsvormen tussen politici en rechters? Zo ja, wat houden die in? Hierover wordt op 8 september in de Oude Zaal van de Tweede Kamer (Binnenhof 1a) gesproken door onder anderen professor Hans den Tonckelaar, voormalig Staatssecretaris van Justitie Ella Kalsbeek en professor Tijn Kortmann. Om 13.00 uur opent Gerdy Verbeet, voorzitter van de Tweede Kamer, het symposium dat om 17.15 wordt afgesloten. Aanmelden kan via mailadres symposia@cpo.ru.nl onder vermelding van naam, kantoorgegevens en functie.

CRITERIA VOOR STRAFBAARSTELLING

Op 1 september 1886 trad het Wetboek van Strafrecht in werking; in de 125 jaar sindsdien is de discussie wat onder het strafrecht zou moeten vallen, regelmatig gevoerd. Op 9 september doet het symposium De criteria voor strafbaarstelling in een nieuwe dynamiek daar en schepje bovenop. Van 9.30 tot 17.00 uur kan men in het Leidse Academiegebouw (Rapenburg 73) luisteren naar onder andere Raad van Statenlid W. Sorgdrager. Deelnemen kost 50 euro en aanmelden kan bij Ard Schoep via mailadres g.k.schoep@law.leidenuniv.nl.

SYMPOSIUM RECHT & ICT

Ter gelegenheid van het 10-jarig bestaan van de Bachelor/Master opleiding Recht en ICT wordt op 16 september het symposium Recht & ICT: Law in the information society georganiseerd. Naast de dagvoorzitter drs. J.W. Broekema (voormalig CBP-lid) geven onder anderen C.N.J. de Vey Mestdagh (Hoofd Centrum Recht en ICT) en Eerste Kamerlid H. Franken acte de présence. Het symposium vindt plaats in het Harmoniegebouw (Oude Kijk in 't Jatstraat 26) en duurt van 13.00 tot 17.00 uur.

BIJENKOMST GEZELSCHAP VOOR INTERNATIONAAL STRAFRECHT

Tijdens deze bijeenkomst (op 21 september van 19.00 tot 21.00 uur in Kantoren Stichtage (boven Den Haag CS, Koningin Julianaplein 100) verzorgt Jannemieke Ouwerkerk (Universiteit van Tilburg) de lezing De toepassing van het beginsel van wederzijdse erkenning in de Nederlandse strafrechtspraktijk. Deze lezing verschaft een overzicht van de stand van zaken en is vrij toegankelijk. Aanmelden wordt op prijs gesteld en kan via mailadres gis.secretariaat@gmail.com; voor meer informatie kunt u terecht op maastrichtuniversity.nl.

RECHTEN VAN HET KIND

Hoe zijn nieuwe kunstmatige voortplantingstechnieken te beoordelen in het licht van artikel 7 IVRK? Deze en andere vragen worden behandeld tijdens het seminar van het Centre for Children's Rights Amsterdam, dat plaatsvindt op 21 september van 14.00 tot 17.30 uur in het Bethaniënklooster, Barndesteeg 6B in Amsterdam. Mw. J.J.M. Schlicher en mw. P.J. Montanus verzorgen een bijdrage vanuit de advocatuur. Inlichtingen en aanmelden kan via mailadres t.dewit@uva.nl; voor meer informatie kunt u terecht op jur.uva.nl/ccra en deelname kost 80 euro.

ORDE JAARCONGRES

Op vrijdag 23 september vindt het Jaarcongres van de Nederlandse Orde van Advocaten plaats in het Chassé Theater te Breda. Onder het dagvoorzitterschap van Winfried van den Muijsenbergh (Ondernemingsrecht bij Loyens & Loeff) zal het thema Ethische dilemma's, grenzeloos onder andere behandeld worden door Shula Rijxman (CEO IDTV). Cabaretière Sara Kroos besluit de ochtend met een gesproken column. Het middagprogramma biedt sessies over ethische dilemma's. Zie advocatenorde.nl.

Advocate: Kennis in plaats van claim

De 86 studenten van Hogeschool Inholland die een volgens de Onderwijsinspectie 'onwaardig' diploma haalden, dienen toch geen schadeclaim in. Eerder werd dit nog overwogen. De gedupeerden wordt nu een bijspijkerprogramma aangeboden waardoor hun diploma toch hbo-waardig is, zegt de pas agetreden voorzitter Sebastiaan Hamelers



van het Interstedelijk Studenten Overleg (ISO). 'We hebben juridische stappen overwogen, maar de schade is moeilijk in geld uit te drukken. Studenten zijn meer gebaat bij een goed diploma.' Onderwijsadvocate Katinka Slump adviseert het ISO en stelt dat het indienen van een schadeclaim te lang duurt, te duur is en dat studenten er niet mee geholpen zijn. 'Er is een onafhankelijke commissie ingesteld die op kosten van Inholland een mastercourse aanbiedt waarna studenten een certificaat ontvangen. Ook kunnen studenten die tijdens het solliciteren problemen ondervinden de commissie benaderen om hun diploma officieel te laten opwaarderen. Het is een uniek reparatietraject en het recht op goed onderwijs blijft zo toegankelijk voor deze groep.' Volgens Slump zijn er situaties denkbaar waarin de commissie een financiële compensatie biedt. 'Dat wordt per individu beoordeeld en dan moet je denken aan de tijd die moet worden vrijgemaakt om de mastercourse te volgen.'

Logboek

Michiel Pestman vanuit Cambodja



Het is negentien kilometer van mijn huis naar de veredelde militaire barakken waar het Rode Khmer-tribunaal gevestigd is. Ik heb een fiets gekocht en stort mij iedere ochtend, enigszins bevreemd, in het verkeer van Phnom Penh.

Het tribunaal is een hybride instelling, die er op bewonderingswaardige wijze in geslaagd is de Cambodjaanse bureaucratie met die van de Verenigde Naties te combineren. De mix laat zich goed met het verkeer hier vergelijken. Als je hier langer wil uithouden, is het de kunst iedere tegenslag gelaten te ondergaan. Ik heb inmiddels geleerd mij nergens meer over op te winden, zoals je ook maar beter niet tegen de stroom van het verkeer in kunt fietsen.

Zo kregen wij vorige week te horen dat het proces tegen onze cliënt, de bevoordelende linkerhand van Pol Pot, niet in september zal beginnen, maar op zijn vroegst pas in januari van het volgend jaar. Over dit soort belangrijke veranderingen in de agenda worden de partijen nooit geraadpleegd. Hier geen 'verkeerstoren' die belt om voorzichtig te vragen of de planning van de zitting niet botst met de ongetwijfeld overvolle advocatenagenda. Mededelingen over de planning bereiken ons hier altijd via de geruchtenmolen, meestal 's avonds aan de bar, en worden nooit formeel bekrachtigd. Het tribunaal doet niet aan zeker weten.

Het hoofd van de administratie hier, die in dit soort bureaucratieën paus is,

adviseerde mij dan ook vooral een weidse blik op de kaart van de regio te werpen. Talloze leuke, toeristische bestemmingen binnen handbereik; en dat voor een habbekrats. De ICT-afdeling van het tribunaal heeft al weer een tijd geleden de toegang tot alle toeristische internetsites geblokkeerd, in een wanhopige en bij voorbaat kansloze poging medewerkers bij de les te houden. Facebook opent, om dezelfde reden, pas om drie uur 's middags, anderhalf uur voor het vertrek van de 'shuttle', terug naar de stad. Ongetwijfeld een zwaarbevochten concessie van de ICT-afdeling; die anderhalf uur is hoognodig om drukke sociale agenda van de medewerkers van het tribunaal op orde te houden.

Ik zit hier nu zonder Facebook, maar gelukkig niet alleen. Eén van mijn collega's is Jasper Pauw, een Amsterdamse advocaat die zich hier twee jaar geleden genesteld heeft om zich met mij aan de verdediging van Pol Pots linkerhand te wijden. Gezien de onzekere toekomst van dit tribunaal, kan het echter geen kwaad op twee paarden te wedden. Hij is daarom een nieuwe carrière begonnen, als fotomodel. Vorige week verschenen zijn eerste foto's in *F-magazine*, toonaangevend modeblad van Cambodja.

Wat er ook gebeurt: onze aanwezigheid hier zal niet onopgemerkt blijven.

- Het proces tegen leden van het Rode Khmer-regime begint misschien pas in januari, maar Michiel Pestman woont nu al in Phnom Penh ter voorbereiding van het proces tegen zijn cliënt Nuon Chea.

Contouren Nieuwe Stagiaire Opleiding zichtbaar

'Kom tot een nieuwe stagiaireopleiding van uitstekende kwaliteit, met inachtneming van de aanbevelingen van Kortmann.' Hoe voert projectleider Nieuwe Stagiaire Opleiding Tim van der Rijken deze opdracht uit?

Mark Maathuis

'Open doelstellingen, uiteenlopende belangen en op de achtergrond een discussie over cohesie in de beroepsgroep. Dat vraagt om zorgvuldig procesmanagement en een aanpak langs verschillende lijnen.' Tim van der Rijken, van organisatieadviesbureau Berenschot, werkt sinds juni twee dagen in de week voor de Orde in Den Haag en presenteert de onlangs de routekaart Naar een Nieuwe Stagiaire Opleiding. Deze routekaart, die de lijnen uitzet van het advies van de Commissie-Kortmann, verdeelt het veranderproces in zes fasen en loopt tot en met de evaluatie in 2014; in de huidige strategiefase wordt het zogenaamde bestuurlijk en strategisch kader geschapen.

Voor Van der Rijken en zijn team betekende dat 'de afgelopen tijden veel het land in. We hebben bijvoorbeeld gesproken met bijna alle juridische faculteiten. We kregen daar enthousiaste reacties te horen en weten nu nog beter wat de verschillende faculteiten doen en wat hun ambities zijn op het gebied van postacademisch onderwijs. Vooralsnog zijn alle faculteiten van harte bereid om mee te bouwen aan de nieuwe opleiding. Ook hebben we voorzitters gevonden voor de verschillende werkgroepen (straf-, bestuurs-, civiel recht en vaardigheden en ethiek, red.). Zij zijn allemaal zowel hoogleraar als advocaat, dus we hebben echt een *dream team* te pakken. Samen met deze voorzitters gaan we nu de andere werkgroepleden selecteren. Daarbij letten we op een goede spreiding in facultei-

ten, kantoren en specialismen. Eind deze maand worden de werkgroepen gebriefd om tot de bepaling van de eindtermen en leerdoelstellingen te komen.'

Zoeken naar evenwicht

Ondanks de gedegen voorbereiding zal het uitvoeren van de routekaart niet zonder slag of stoot gaan, voorspelt Van der Rijken. 'Omdat de opdracht zo breed is, raakt hij de hele organisatie. Dat brengt veel vragen maar ook onrust mee. Het is daarom belangrijk dat goed over de voortgang wordt gecommuniceerd. Speciaal daarom wordt het team versterkt met een communicatieadviseur. Op de vacature kwamen maar liefst 45 reacties en we zijn nu in gesprek met de twee beste kandidaten.'

Verder moet er hoognodig een aantal discussies gevoerd worden, aldus Van der Rijken, 'zoals die over de vrijstellingen voor stagiaires van de Law Firm



School en De Brauweryj. Omdat dit onderwerp zoveel kanten heeft – juridische, maar ook sociale, kwalitatieve en economische – ben ik nu bezig alle argumenten voor en tegen boven tafel te krijgen. Dan kan de discussie evenwichtig en zorgvuldig worden gevoerd.' Daarnaast is het beantwoorden van de praktische vraag 'wie verzorgt de opleidingen in de toekomst?' ook geen sinecure. 'Het rapport Kortmann zegt weinig over de kwaliteit van de organisatie van de huidige opleiding, behalve dat het beter moet. Maar om te weten hoe, moet eerst dat huidige niveau bepaald worden. Dan kunnen we pas gaan kijken hoe de opleiding in de toekomst georganiseerd moet worden en wie die het best kan verzorgen.'

'Het onderwerp leeft'

Veranderingstrajecten als deze zijn lastig zonder input vanuit het veld, maar over aandacht heeft Van der Rijken niets te klagen. 'We hebben onlangs twee rondetafel gesprekken gehad met mensen die met de opleiding bezig zijn of die hem net hebben afgerond. De interesse om aan die gesprekken deel te nemen, was enorm. Bijna iedereen die we gebeld hebben, wilde tijd vrij maken om mee te discussiëren. Op de oproep op de website voor onze klankbordgroep kwamen zoveel reacties binnen, dat we die snel hebben kunnen vullen, zowel met mensen van binnen als van buiten de advocatuur. Dat laat zien dat het onderwerp leeft.'

Advocaten voor advocaten

Al Maleh: 'Als je een kat in een hoek drijft, zal hij je krabben'

De Syrische advocaat en oud-rechter Haitham Al Maleh probeert in het buitenland steun te vinden voor sancties tegen president Assad.

Tatiana Scheltema

Haitham al Maleh (81) heeft een sterk gestel. Sinds de vroege ochtend staat hij journalisten te woord. Van een pauze wil hij niet weten. Het is de vierde dag van de ramadan. Later op de dag bezoekt hij het International Criminal Court en de Nederlandse Mensenrechtenambassadeur Lionel Veer. Volgende week praat hij met minister Uri Rosenthal van Buitenlandse Zaken.

Al Maleh is in Nederland op uitnodiging van Advocaten voor Advocaten. De banden met Nederland zijn al jaren hecht. Jarenlang stuurde hij rapportages over mensenrechtenschendingen in Syrië aan Amnesty International via de Nederlandse (en Zweedse) diplomatieke post. Een gevaarlijk spel: als de overheid erachter zou komen zou hij de doodstraf krijgen.

Dat kat-en-muis spel is nu voorbij, zegt Al Maleh. 'Het fascistisch-dictatoriale regime kan niet meer om mij heen.' In de afgelopen maanden wierp Al Maleh zich op als leider van het verzet tegen het bewind van Bashar Al Assad en diens Baath-partij. Hij staat boven de partijen, zegt hij.

Maar de haat tegen de 'fascistische' Baath-partij is diepgeworteld. 'Die partij



Foto: Tatiana Scheltema

zegt dat Bashar Al Assad een god is. Maar het zijn dieven. Ze hebben ons land en ons geld gestolen. Ze sluiten mensen zonder reden op. Hoe kunnen we nog met ze praten? Ze hebben het recht om mee te praten over de inrichting van Syrië verspeeld.'

Vorige maand organiseerde hij een conferentie met vertegenwoordigers van verschillende leden van de oppositie in Istanbul. Er had een document uit moeten rollen met een toekomstvisie op post-revolutionair Syrië. Dat is niet gelukt, de oppositie is verdeeld. Een vervolgonferentie was deze maand gepland in Damas-

cus maar het gebouw waar de conferentie zou worden gehouden werd door de veiligheidsdienst kapotgeschoten.

Het zijn stuip trekkingen van een verslagen regime, zegt Al Maleh. 'Legereenheden beginnen te deserteren. De economie staat op instorten, het toerisme is kapot. En zelfs de imams in de moskeeën scharen zich achter de revolutie. Er is geen weg terug. Maar er dreigt een groot gevaar. De mensen hebben wapens in huis. Ze hebben ze alleen nog niet gebruikt.'



LAWYERS FOR LAWYERS

www.advocatenvooradvocaten.nl

Privacy EPD ook bij private doorstart in geding

Het elektronisch patiëntendossier (EPD) maakt mogelijk een private doorstart. Een halfjaar geleden stemde de Eerste Kamer, met het oog op de privacy van de patiënt, nog unaniem tegen dit plan. Vijf artsen- en apothekersorganisaties proberen de jarenlange investeringen van zo'n 300 miljoen euro echter nieuw leven in te blazen. Op twee punten wijkt dit plan af

van het oorspronkelijke ontwerp: zorgverleners kunnen zich vrijwillig aansluiten bij EPD en patiënten moeten toestemming geven om hun gegevens te delen. Toch zijn privacyadvocaten Elisabeth Thole en Friederike van der Jagt (Van Doorne) kritisch. 'Onduidelijk is nog hoe misbruik van de gegevens effectief kan worden aangepakt. In de wetsvoorstellen

stonden concrete bestuurlijke boetes en strafrechtelijke sancties, maar deze vervallen nu. Daarbij heeft de toezichthouder, het College Bescherming Persoonsgegevens, nog weinig mogelijkheden om handhavend op te treden. En het is de vraag of de privacy van de patiënten even goed of beter zal worden beschermd als het EPD in private handen terechtkomt.'

Adverteren in dit tijdschrift?

Bel met Veerle Sanderink
070-3780350 of kijk voor
de mogelijkheden op
www.bereikdejurist.nl

Sdu UITGEVERS

Bereikt alle juristen

TOGA
atelier
Schout & Katsantonis

Toga's op maat

Hoge kwaliteit, oog voor detail en
uitstekende service.

Tevens rijksleverancier

Industrieweg 51
Tel. 010 - 245 07 66
E-mail: info@toga.net

3044 AS Rotterdam
Fax 010 - 245 07 67
Web: www.toga.net

XXXXXXXXXXXXX ADVOCATEN

Gevestigd te Haarlem

Gezocht drie "strijdmakkers" (leeftijd ongeveer 50 jaar)

Om op kostenverdeling per 1/1/2012

(indicatie kosten € 4.000,00 p/m)

nieuw kantoor op te zetten.

Logische eigen vaste omzet € 225.000,00.

Volledige discretie geboden en gewenst.

Brieven onder nummer 147706

Reacties

De redactie behoudt zich het
recht voor reacties in te korten.

Meer ruggengraat

In het laatste *Advocatenblad* staat een interview met scheidend algemeen secretaris Suyver, die pleit voor 'een grimmiger Orde'. Vol goede moed begon ik aan het artikel, in de veronderstelling dat hij bedoelde dat de Orde voortaan principiëler stelling moet nemen tegen de steeds verdergaande aantasting van de toegang tot het recht op een advocaat. Maar nee, de Orde moet vooral nog grimmiger worden ten opzichte van de advocatuur zelf, zo stelt hij. De overheidsfunctie van de Orde moet volgens Suyver nog sterker naar voren komen.

De Orde heeft, met instemming van Suyver zo blijkt uit het interview, al die jaren met een welwillende houding de voorstellen vanuit justitie bejegend. Dit heeft voor onvermogen rechtzoekenden 'pareltjes' opgeleverd als de recent ingevoerde gedwongen winkelnering bij het Juridisch Loket en een steeds moeilijker toegang tot de gefinancierde rechtsbijstand. Hij noemt het 'Realpolitik' en focussen op je doelen. Maar met de beste wil ter wereld valt niet te ontdekken hoe de Orde door deze Realpolitik de belangen van de rechtzoekenden heeft gediend.

Advocatuur en Orde lijken soms wel vreemden voor elkaar geworden. De Orde, door Suyver gedegradeerd tot 'consumentenbond voor rechtzoekenden', lijkt als we hem mogen geloven nog weinig vertrouwen te hebben in de advocaat en het als be-

langrijkste taak te zien om de rechtzoekenden te beschermen tegen de advocaat.

Suyver stelt geen uitgesproken passie te hebben voor de advocatuur. Dat lijkt me een understatement. 'With friends like these, who needs enemies?' dacht ik na lezing. Laten we hopen dat de nieuwe secretaris meer oog heeft voor het natuurlijke verbond tussen rechtzoekende en advocaat en het besef dat alle 16.000 advocaten elke dag weer hard werken voor hun cliënten; dat er, gelet op het aantal zaken, nauwelijks sprake is van klachten; dat zij, met de rest van de Orde, beseft dat het opkomen voor de belangen van de advocatuur niet in de weg staat aan, maar meestal juist een voorwaarde is voor het bewaken van de belangen van de rechtzoekende.

De huidige protesten vanuit de Orde tegen de steeds verdergaande bezuinigingen op de gefinancierde rechtsbijstand en andere ingrepen die de toegang tot en de positie van de advocatuur aantasten, lijken te wijzen op de zo gewenste koerswijziging. Daarbij kan meer ruggengraat tegenover de overheid geen kwaad en dient beter te worden gewaakt voor de principiële waarden die de advocatuur vertegenwoordigt. En graag, als het niet te veel gevraagd is, met de nodige passie.

*Coen de Koning,
advocaat bij Slot Letselschade in Zeist*

portretfotografie door topfotografen

Hollandse Hoogte – 25 jaar kwalitatieve fotografie

Het beste fotobureau van Nederland en in de ogen van velen zelfs van Europa, jubileert. Wat in 1985 ontstond uit een netwerk van fotografen die betrokken waren bij Plaatwerk, een tijdschrift voor sociale fotografie is uitgegroeid tot een toonaangevend bureau van internationale allure met hoge inhoudelijke en esthetische normen.

Samenwerking: portretfotografie door topfotografen

Hollandse Hoogte en Advocatenblad zijn vanwege het jubileum een exclusieve samenwerking aangegaan op het gebied van portretfotografie voor advocatenkantoren. Hollandse Hoogte selecteerde twaalf topfotografen, die een stempel drukken op de hedendaagse portretfotografie.

Onder de fotografen bevinden zich namen als Merlijn Doomernik, Tessa Posthuma de Boer en Friso Keuris. De foto's kunnen gebruikt worden voor de website van het kantoor, social media of andere promotionele doeleinden.



Berry Stokvis/HH

Prijs actie

€ 200,- exclusief 19% btw per portret inclusief gebruiksrechten.

Extra - portrettengalerij

Met een portrettengalerij in uw kantoor creëert u een blikvanger. Prints van hoge kwaliteit worden modern afgewerkt op dibond en voorzien van een plexiglas laag en aluminium ophangframe. Wij bieden u de mogelijkheid aan prints te bestellen op drie formaten.

Link

www.hollandse-hoogte.nl/corporate



Lín Li: 'Chinezen hechten veel waarde aan het voorkomen van gezichtsverlies en respect, een essentieel onderdeel van zakendoen'

Lesley Wang: 'Chinese bedrijven zijn kieskeuriger als het gaat om advocatenkantoren'

Meer China desks bij Rotterdamse kantoren

Chinese havenmeesters

Met de ingebruikneming van de Tweede Maasvlakte in 2013 wordt de Rotterdamse haven twintig procent groter. Chinese bedrijven, met Rotterdamse advocatenkantoren in hun kielzog, bereiden zich voor op de volgende grote sprong voorwaarts.

Mark Maathuis

Zelden heeft ze moeite het ijs te breken als er bezoekers uit China op kantoor komen, zegt Lin Li, directeur van de *China Practice* bij Kneppelhout & Korthals. ‘Jackie Chan [een acteur uit Hongkong, red.] heeft hier opnames gemaakt voor zijn film *Who Am I?* In een scène loopt hij – aan de andere kant van het raam – op een richeltje op de tiende verdieping. Mensen willen dan toch even met hun gezicht tegen het raam aangeplakt zien hoe ver het is naar de grond.’

Maar het gebouw aan de Maas is meer dan een aanleiding tot *small talk*. Het maakt duidelijk waar de focus van dit kantoor ligt: de haven domineert het uitzicht. En waar de focus van de haven ligt, blijkt wel uit de naam van de nieuwe toegangspoort tot de Tweede Maasvlakte: de Yangtzehaven, vernoemd naar de bijna 6.500 kilometerlange Chinese rivier.

‘Paraplu’ betekent ‘uit elkaar gaan’

Zo’n vijf jaar geleden ontstond bij Kneppelhout & Korthals het idee dat ‘er meer met China’ gedaan moest worden, zegt Li. Dat resulteerde in de oprichting van de *China Practice*, waar ze sinds haar aanstelling begin dit jaar directeur is. Li leerde het kantoor kennen toen zij op de *China desk* van een klein Amsterdams kantoor zat en regelmatig samenwerkte met partners van Kneppelhout & Korthals. Nu is zij met twee collega’s – een ondernemingsrechtsspecialist en een handel-, industrie- en logistiek expert – het aanspreekpunt op het gebied van investeringen en zakelijke activiteiten in China en Europa. Naast haar juridische werk adviseert ze op commercieel vlak,

Advocaten rollen de rode loper uit

Rotterdamse advocatenkantoren besteden de laatste jaren steeds meer aandacht aan China. Zo zijn er China desks te vinden bij NautaDutilh, Loyens & Loeff, AKD en Houthoff Buruma, maar ook kleinere kantoren roeren zich. Thöenes Van der Hoeft & Lichtenveldt Advocaten vermeldt bijvoorbeeld op de website dat Jenny Hu vloeiend Mandarijn spreekt; met Goddin Lee beschikt ook Smallegange over een advocaat die vloeiend is in Chinees-Kantonees; Klaassen Advocaten beschikt over goede expertise op het gebied van internationale contracten, vooral met partijen in China; Jomec International Lawyers, mede opgericht door mr. Patty Yuen, de eerste vrouwelijke advocaat van Chinese afkomst, is gespecialiseerd in het bedienen van Nederlandse en Chinese cliënten; Arbeidsrechtsspecialisten SørensenWeijers&Ko adviseren bij het uitzenden van personeel naar China; en bij Collet Advocaten houdt men zelfs een blog bij gewijd aan het land.

waarbij culturele verschillen belangrijk zijn.

‘Chinezen hechten veel waarde aan gezichtsbehoud en respect. Dat is een essentieel onderdeel van zakendoen. Belangrijk is ook dat er een klik ontstaat: zonder zo’n band is het lastig om een deal te sluiten.’ Het is ook een proces dat om subtiliteiten vraagt. Zo is het bijvoorbeeld gebruikelijk om zakenrelaties een presentje te geven, zegt Li, ‘maar geef nooit een klok cadeau. Die krijg je als er iemand overleden is.’ Ook zoiets onschuldigs als een paraplu kan een vruchtbare samenwerking in de weg staan, ‘omdat “paraplu” in het Chinees dezelfde klanken heeft als “uit elkaar gaan.”’ Dat kleine culturele verschillen

grote (financiële) gevolgen kunnen hebben, ondervond onder andere frisdrankfabrikant Coca Cola. In eerste instantie betekende de vertaling van de merknaam ‘bijt de kikkervis van was’. Onder de nieuwe naam *kokou-kole* (wat ‘geluk in de mond’ betekent) liep de verkoop een stuk beter.

Succes niet verzekerd

Het grote economisch potentieel van China en een paar *native speakers* op de loonlijst zijn nog geen garantie voor succes. Zo sloot Houthoff in de jaren negentig zijn China desk omdat men met restaurants en im- en exportclubjes niet de clientèle trok die men voor ogen had. En ook het kantoor dat NautaDutilh begin jaren tachtig, samen met meer dan 10 andere buitenlandse kantoren in Beijing opende, kwam te vroeg, zegt Lesley Wang, advocaat bij de Rotterdamse vestiging van dit kantoor. ‘De tijd was er gewoon nog niet rijp voor. Het jaar daarvoor had partijvoorzitter Deng Xiaoping weliswaar zijn opendeurpolitiek met economische hervormingen aangekondigd, maar China was toen nog een echt derdewereldland met een zo goed als failliete overheid en bijna een derde van de bevolking onder de armoedegrens.’

Het rechtssysteem was ook in slechte staat. ‘China werd van oudsher centraal bestuurd, wat handig is voor het uitvoeren van wetten,’ zegt Wang. ‘Maar toen het keizerrijk aan het begin van de twintigste eeuw begon af te brokkelen, werd veel wetgeving overgenomen uit Frankrijk, Duitsland en Engeland. Nadat de communisten in 1949 aan de macht waren gekomen, vertrok veel juridische kennis naar het niet-communistische Taiwan. En toen kwam de grootste klap: de Culturele Revolutie.’ Tussen 1966 en 1973 kwamen niet alleen mil-

joenen Chinezen om, maar werd ook een aanzienlijk deel van China's culturele en maatschappelijke erfgoed overboord gegooid. Docenten, bestuurders en artsen moesten lichamelijke arbeid verrichten en ook advocaten werden hard aangepakt. In 1976 waren er in heel China nog maar zo'n 3.000, hoewel ook het aantal genoemd wordt van 200.

De effecten van deze kaalslag, gecombineerd met China's gesloten samenleving en het communistische gedachtegoed, zijn tot op de dag van vandaag merkbaar, zegt Wang. 'Een gebouw kun je slopen en zo weer opbouwen. Maar als je het rechtssysteem om zeep helpt, dan is wederopbouw lastiger.' Dat China het bijvoorbeeld niet zo nauw neemt met auteursrechten, is volgens Wang te wijten aan een politiek klimaat waarin het individu weinig voorstelt. Ook kan bij het nemen van bedrijfsmatige beslissingen binnen staatsbedrijven politiek een rol spelen, wat de efficiëntie niet altijd ten goede komt. En dat Chinese onder-

Chinese ondernemingen in Nederland

Er zijn momenteel ongeveer 300 Chinese ondernemingen gevestigd in Nederland en in de Rotterdamse haven houdt een kwart van de overslag verband met China business. Meer en meer Chinese ondernemingen vestigen zich hier en een groeiend aantal daarvan plaatst hun Europese hoofdkantoor in Nederland. Daarnaast wordt er door Chinese ondernemingen vaker deelgenomen in projecten, zoals bijvoorbeeld het European China Centre in Rotterdam. Ook worden Chinese overnames steeds normaler: in 2002 werd drogisterijketen Kruidvat overgenomen door Hutchison Whampoa en in het buitenland kwamen de bedrijven Alcatel, Thomson en IBM Computers in Chinese handen. Vorig jaar liepen de totale overzeese investeringen van het land op tot zo'n 60 miljard dollar.

nemers bij conflicten meer vertrouwen op goede relaties met hooggeplaatsten dan op de rechter, is te wijten aan de chaos, corruptie en terreur die werd gelegitimeerd door de Culturele Revolutie.

Ontwakende draak

Anderzijds doet het land zijn best die achterstand in te halen. Men beseft dat buitenlandse investeerders, onontbeerlijk voor economische groei, weg zouden blijven als ze niet op de wet en het rechtssysteem konden vertrouwen. Zo konden,

met het versoepelen van China's reisbeleid begin jaren tachtig, de eerste Chinese rechtenstudenten naar het westen vertrekken. Waar deze generatie vooral kwam om theoretische kennis te vergaren, daar komen Chinezen nu vooral die knowhow opdoen die het internationale zakelijke handelsverkeer van hen verlangt. En daarbij valt de keuze vaak op Nederland.

'Mijn professoren in China vertelden dat je in Nederland goed terechtkunt voor internationaal recht,' zegt Li. 'Voor mij was dat niet de doorslaggevende factor, want dat kan in Engeland ook. Maar daar stopt men op universiteiten alle Chinezen bij elkaar en ik wilde juist graag andere mensen leren kennen.' Ook Wang besloot zeven jaar geleden vanwege de positieve verhalen van professoren naar Nederland te komen. 'Ik kende het land al door het Internationale Straf-



Lesley Wang:
'Hier heb je meer
vrijheid en meer
keuzes'

100 jaar Chinezen in Nederland

Ingehuurd als stakingsbrekers arriveerden de eerste Chinezen precies een eeuw geleden in Nederland. Na de oorlog volgde, in het kielzog van terugkerende Indiëvaarders, de tweede groep, die zich vooral op de horeca stortte. Sinds 1990 is er sprake van een derde golf, die het gevolg is van het Chinese beleid om studenten naar het westen te sturen.

Inmiddels wonen er ongeveer 110.000 Chinezen in Nederland en die doen het bovengemiddeld goed, zo concludeerde het Sociaal en Cultureel Planbureau onlangs. Twee derde van de Chinese leerlingen volgt havo- of vwo-onderwijs en van de tweede generatie gaat 85 procent naar het hoger onderwijs.

hof. Toen ik mijn professoren, die in Leiden gestudeerd hadden, vroeg naar hun ervaringen, waren beiden vol lof over de open en vriendelijke Nederlandse maatschappij.'

Daarnaast biedt het leven in Nederland kansen die ze thuis niet of pas later krijgen, zegt Li. 'Ik was 26 toen ik in 2009 premier Balkenende en toenmalig minister van Buitenlandse Zaken Maxime Verhagen tijdens hun bezoek aan China mocht begeleiden. Als ik bij een Chinees advocatenkantoor was gaan werken, had ik nooit nu al een minister ontmoet. Het feit dat ik in Nederland werk, zal altijd toegevoegde waarde hebben.' Ook het dagelijks blootstaan aan westerse, democratische invloeden heeft zo zijn effecten, zegt Wang. 'Het is altijd een droom van mij geweest om dj's te managen en ik ben op een gegeven moment naast mijn werk bezig geweest om Nederlandse dj's naar China te halen. In Nederland kan dat. Hier leven betekent meer vrijheid en meer keuzes kunnen maken. Dat is ver verwijderd van de wereld waarin ik ben opgegroeid met het communistische idee "je moet hard werken voor de gemeenschap en je best doen voor elkaar". Nu speel ik mee in een theaterproductie omdat ik dat leuk vind en NautaDutilh geeft mij daarin alle vrijheid.' Chinezen die voor zaken naar Nederland komen, zijn de afgelopen jaren ook veranderd, zegt Wang. 'Meer Nederlanders willen met ze werken, dus zijn ze kieskeuriger geworden. Ook zitten hier inmiddels zo veel Chinese bedrijven dat ze elkaar om feedback kunnen vragen.'

'Samen groeien'

Naar verwachting wordt China tussen 2020 en 2030 de grootste economie ter wereld. Nederland – en in het bijzonder Rotterdam – zal bij het bereiken van die toppositie een belangrijke rol spelen, zegt Li. 'Veel Chinese bedrijven gebruiken Nederland vanwege de



Lin Li: 'Als ik bij een Chinees advocatenkantoor was gaan werken, had ik nooit nu al een minister ontmoet'

strategische ligging. Daarnaast is het serviceniveau hoog en zijn de vestigingskosten de laagste van Europa.' Ook het huisvesten van de grootste havens ter wereld schept een band. 'Rotterdam en Sjanghai doen steeds meer zaken met elkaar en in de havens loopt men tegen dezelfde soort problemen aan.'

Zorgen over de ambities van havens als Bremen, Hamburg en Antwerpen hoeft

men zich in Rotterdam niet te maken, aldus Li. 'De reputatie van Rotterdam en Nederland als de *gateway to Europe* blijft in China hoog aangeschreven staan. Bovendien, je kunt anderen niet verbieden om te groeien. Maar dat betekent wel dat je zelf nog harder moet groeien.'

Voor Kneppelhout & Korthals betekent dat dat in de toekomst nog harder op cliënten uit China ingezet zal worden, zegt Li, 'om zo samen te kunnen groeien. Maar daarvoor is het van belang dat de komende tien jaar het wederzijdse vertrouwen toeneemt en dat het zakelijke en juridische klimaat in China verbetert. Maar hoe meer contact er over en weer is, des te makkelijker dat gaat.'



De Stichting 100 jaar Chinezen in Nederland organiseert tot het najaar activiteiten op kunst-, cultuur- en kookgebied en het Maritiem Museum Rotterdam belicht verschillende havenberoepen in de tentoonstelling *Havenhelden – van advocaat tot kraanmachinist*. Voor meer informatie: 100jaarchinezen.nl en maritiemmuseum.nl.

Illustratie: Maritiem Museum Rotterdam

Kostendekkende griffierechten

‘NEEN!’ tegen wetsontwerp

Wat zou de invoering van de kostendekkende griffierechten betekenen?

We vroegen het enkele rechtzoekenden. Advocaten gaan ervoor de barricaden op.

WILD WES I ONRECHTVAA JRGER BLIJFT VAKER ET DOODI EEM ZITTE

Sabine Droogleever Fortuyn

Advocaten zijn het met elkaar eens: het kabinetsvoornemen om het griffierechtenstelsel kostendekkend te maken ‘is strijdig met het vastgelegde recht op een toegankelijke rechter’. On- en minvermogenen, Jan Modaal, maar ook kapitaalkrachtige particulieren, bedrijven, eigenlijk alles en iedereen worden hier de dupe van, zo klinken de geluiden.

‘Het signaal dat de overheid afgeeft is niet eens: “eigen verantwoordelijkheid eerst”, het is doodleuk de rug van de burgers afdraaien. “Uw recht is úw probleem, zoek het zelf maar uit”, zegt Harm Gelderloos, advocaat en secretaris van de Vereniging Sociale Advocatuur Nederland.

‘Ik zou geen cassatieprocedure zijn begonnen’

Christine Verschuren* (74) werd in 1994 timeshare houder van een appartement op Curaçao. Gedurende negen weken per

jaar mocht ze er vertoeven. ‘We gingen er met de hele familie naartoe. We hebben ook familieleden op Curaçao. Zij kwamen dan bij ons barbecuen.’ In 2000 ging de erfpachthouder van het appartementenpark failliet. Curatoren droegen het complex over op een ontwikkelaar die de time-sharing-rechten niet erkende. Verschuren spande vervolgens een zaak aan en won deze. Hierop ging de wederpartij in hoger beroep. Dit keer kreeg ze geen gelijk. Verschuren stelde zich op het standpunt dat koop geen huur breekt. Maar volgens het hof was er geen sprake van een huurovereenkomst omdat de zaak niet ‘gedurende een bepaalde tijd’ werd verschaft. De Hoge Raad besliste daarentegen dat ook van een huurovereenkomst mag worden verwacht dat er ‘te eniger tijd een einde aan zal komen en dat deze derhalve een tijdelijk karakter heeft’. Zo kon Verschuren weer negen weken per jaar gebruikmaken van haar timesharing-rechten.

De cassatieprocedure kostte haar destijds 270 euro aan griffierechten. Na invoering van de kostendekkende griffierechten zou ze daar 1.875 euro aan kwijt

geweest zijn. ‘Ik had al zoveel geld in de zaak gestopt. Met die hoge kosten aan griffierechten zou ik geen cassatieprocedure zijn begonnen.’

‘Ik zou me in de schulden steken’

Marjolein de Jong* (42) maakte het na een paar jaar uit met haar vriend. ‘Zijn gedrag werd enorm beïnvloed door zijn alcoholgebruik. Thuis, maar ook op het werk. Na huiselijk geweld heb ik er een punt achter gezet.’ Haar ex-vriend legde zich daar niet bij neer. ‘Hij blijft mij maar bellen en spreekt berichtjes in. Hij stuurt smsjes waarin hij mij en mijn familie uitscheldt en bedreigt. Ten einde raad heeft hij ook met zelfmoord bedreigd.’

Tegen haar ex-vriend heeft De Jong de afgelopen jaren diverse procedures gevoerd. Voor het stalken is hij veroordeeld. Tot het begin van dit jaar ging de zesjarige dochter van De Jong twee keer per maand voor drie dagen naar haar vader. ‘Maar ik kon mijn dochter niet meegeven aan ie-

'HET NEERLEGGEN VAN DE TOTALE REKENING VAN DE RECHTSpraak BIJ DE RECHTZOEKENDE, IS ZEER ONGEWENST EN ONRECHTVAARDIG'

Jan Albert Waal,
algemeen directeur
Juridisch Loket

'HET KUNNEN UITOEFENEN VAN JE RECHT IS EEN VERANTWOORDELIJKHEID VAN DE STAAT EN KAN NIET WORDEN GEBRUIKT OM BEGROTINGSPROBLEMEN TE DICHTEN'

John Wisseborn, voorzitter
Koninklijke Beroepsorganisatie
van Gerechtsdeurwaarders

'HOGERE KOSTEN VERGROTEN DE KANS DAT DE BURGER MET ZIJN PROBLEEM BLIJFT ZITTEN OF ANDERE, MISSCHIEN ONGEWENSTE, OPLOSSINGEN ZOEKT'

Peter van den Biggelaar,
directeur Stelsel, Raad voor
Rechtsbijstand

'EIGENRICHTING EN WILD WEST ZIJN NU OOK BUITEN DE FILMZAAL TE ZIEN. THORBECKE ZAL ZICH OMDRAAIEN IN ZIJN GRAF'

Hein Vogel, voorzitter
Vereniging Sociale
Advocatuur Nederland

mand die aan de drank is en zelfmoordgedachten heeft.'

De Jong spande een kort geding aan om de omgangsregeling te beperken en in een bodemprocedure vroeg ze vervolgens om een beschermingsonderzoek door de Raad voor de Kinderbescherming.

Dit jaar heeft De Jong twee keer 71 euro aan griffierechten betaald. 'Ik verdien 1.600 euro per maand. Als de griffierechten verhoogd zouden zijn, zou ik twee keer 250 euro aan griffierechten kwijt geweest zijn. Ik zou er wel tegenaan hebben gehikt een procedure te beginnen. Maar ja, dan was ik een lening aangegaan. Want het gaat om de veiligheid van mijn kind. Ik zou me in de schulden steken voor haar.'

'Ze duwen je de criminaliteit in'

Na enige tijd een bijstandsuitkering te hebben ontvangen, heeft Brian Doekhi* (49) sinds kort een baan in een magazijn. Per maand verdient hij daar 1.300 euro mee. Van zijn gemeente heeft hij een brief ontvangen waarin staat dat hij, nu hij werkt, per maand 300 euro verplichte ouderbijdrage moet betalen. 'Wat ik aan mijn kinderen betaal, is voldoende. Ik betaal boekengeld, koop kleding en geef geld zodat mijn kinderen kunnen spor-

Actie 'Recht voor Iedereen'

- Advocaten die het oneens zijn met de plannen protesteren op 14 september op het Plein (bij het Binnenhof) in Den Haag.
- De actie 'Recht voor Iedereen' begint om 11.00 en duurt tot 13.00 uur. » Advocaten gaan gekleed in toga. » Tussen 12.00 en 12.30 uur is Ivo Opstelten, Minister van Veiligheid en Justitie, aanwezig. » Het Advocatenorkest, dat eerder het Jaarcongres van de Orde opluisterde, treedt nogmaals op. » Op www.advocatenorde.nl/petitie kunnen tegenstanders van de plannen de petitie tekenen.

ten. Alles bij elkaar komt dat boven de 300 euro per maand uit. Als ik de gemeente per maand 300 euro ouderbijdrage betaal, wordt dat weer verrekend met de uitkering van mijn ex-vrouw. En dan houdt zij geen geld meer over om mijn kinderen iets extra's te geven. Ik sta elke morgen om vijf uur op om te gaan werken. Maar ik vraag mezelf af: waarvoor? Mensen die niet werken houden meer geld over.'

Om het betalen van de verplichte ouderbijdrage aan te vechten, heeft Doekhi een advocaat in de arm genomen. Voor zijn zaak betaalt hij 71 euro griffierechten en de kosten van zijn advocaat. 'Als de griffierechten naar 250 euro verhoogd zouden worden, zou ik er langer over na moeten denken om de procedure aan te

spannen. Politici zeggen: de maatschappij verhardt. Maar het is door het systeem van de overheid dat mensen verhardden. Ze duwen je de criminaliteit in.'

Ingeteerd

Volgens Roland Mans, advocaat bestuursrecht bij De Clercq in Leiden, kan er in de rechtspraak beter worden bezuinigd met mediation en reorganisatie. 'Van alle zaken die ik de afgelopen jaren heb doorverwezen naar een mediator, is er slechts één onopgelost gebleven en alsnog naar de rechter gegaan. Mediation kan als ontvankelijkheidsdrempel in het personen- en familierecht, het contracten- en vennootschapsrecht, het arbeidsrecht en zelfs in het bestuursrecht verplicht worden gesteld voorafgaand aan een rechtszaak. En als je de Afdeling bestuursrechtsspraak van de Raad van State, de Centrale Raad van Beroep en het College van Beroep voor het bedrijfsleven samenvoegt tot één gerechtshofsector bestuursrecht, bespaar je enorm op kosten voor faciliteiten, personeel en automatisering.'

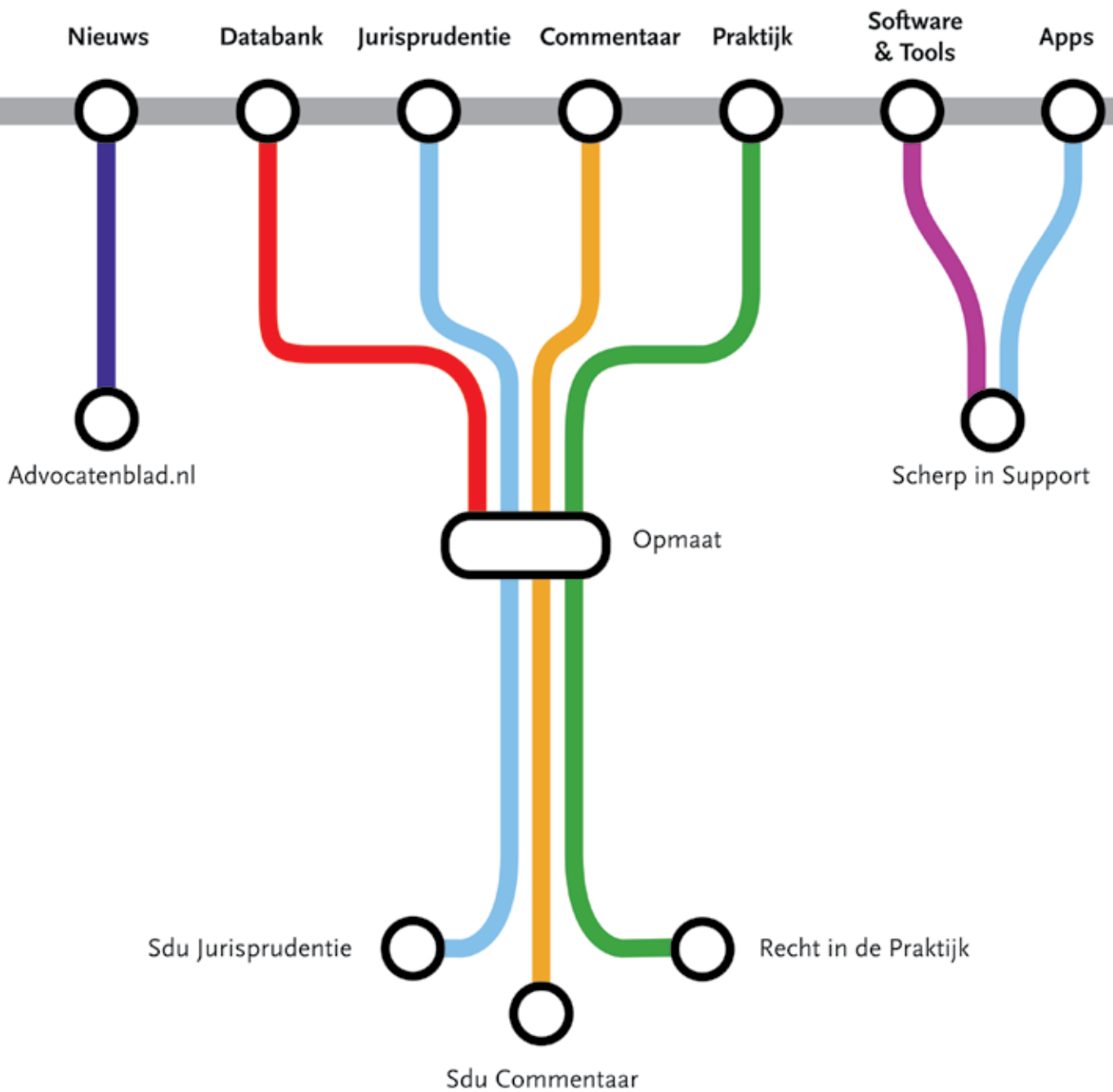
Mans denkt dat met de invoering van de kostendekkende griffierechten het aantal kleine bestuursrechtelijke geschillen, zoals een conflict over een bouwvergunning of een handhavingskwestie, zal teruglopen. 'Cliënten zeggen vaak dat het aanspannen van een rechtszaak geen financiële, maar een principiële zaak is. Maar hoe principieel blijft een cliënt als het heel veel pijn doet in zijn portemonnee? Op het ideaal van laagdrempelige toegang tot de rechter, zodat je alle conflicten op een beschaafde manier kunt beslechten, wordt flink ingeteerd. Daar ben ik tegen. En daar trek ik ook mijn toga voor aan om op 14 september mee op het Plein in Den Haag te gaan staan.'

- Vanuit het oogpunt van privacy zijn de namen van de geïnterviewde rechtzoekenden gefingeerd.

Wat zijn de plannen ook alweer?

Het totaalbedrag aan griffierechten moet de kosten van de civiele en bestuursrechtsspraak gaan dekken. Dat levert een bezuiniging op van 240 miljoen euro. Het tarief per zaak is afhankelijk van de instantie, de soort zaak, het financiële belang en het inkomen van de procespartijen. On- en minvermogenenden en middeninkomens (tot 34.700 euro voor alleenstaanden en 47.000 euro per gezin) betalen lagere tarieven, maar kunnen wel worden veroordeeld in de volledige griffiekosten van de wederpartij – ook als die het volle pond betaalt. In bestuurszaken gaat ook de verweerder (de overheid) griffierecht betalen. De mogelijkheid om de griffierechten uit de bijzondere bijstand vergoed te krijgen, komt te vervallen. Het onderscheid tussen natuurlijke en rechtspersonen verdwijnt. De plannen liggen nu ter advisering bij de Raad van State.

Uw startpunt. **ScherpinRecht.nl**



www.scherpinrecht.nl

Sdu UITGEVERS

Kostendekkende griffierechten en civiele cassatie

Rechtsontwikkeling dreigt te worden afgeremd

Velen schreven al tegen het plan om de griffierechten 'kostendekkend' te maken. Maar over de civiele cassatie is nog weinig gezegd, terwijl het plan de rechtsvormende taak van de Hoge Raad in gevaar brengt.¹



David de Knijff
portefeuillehouder cassatiebalie
Raad van Toezicht Den Haag

De rol van de Hoge Raad is 'niet alleen het dienen van de rechts-eenheid en de rechtsontwikkeling door de tijdige en adequate beantwoording van rechtsvragen die het belang van de individuele zaak overstijgen, doch ook het bewaken van de juiste toepassing van het recht in de individuele zaak. In verband met de rechtszekerheid en de

Rechtzoekenden die zaken bij de Hoge Raad aanbren- gen, zijn de aanjagers van de rechtsontwikkeling

rechtsontwikkeling kan de rechtsvormende functie van de Hoge Raad niet worden gemist. Uit een oogpunt van maatschappelijke aanvaardbaarheid van de uitkomst van juridische procedures blijft de rechtsbeschermende functie – althans in de huidige inrichting van

het rechtsbestel – van belang', aldus de commissie-Hammerstein (in *Versterking van de cassatierechtspraak*, 2008), in maart 2007 ingesteld om met voorstellen te komen om de normstellende rol van de Hoge Raad te versterken.

Hoewel hij zaken niet opnieuw integraal behandelt, is de Hoge Raad eerst en vooral een rechter die een geschil moet beslechten. Met 'eerst en vooral' wil ik niet suggereren dat er een rangorde tussen haar taken zou zijn. Ik wil daarmee alleen benadrukken dat de Hoge Raad voor haar rechtsvormende functie afhankelijk is van zaken die door rechtzoekenden bij hem worden aangebracht.² Die rechtzoekenden zijn

¹ De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft in haar reactie van 20 mei 2011 op het concept-wetsvoorstel de Minister hiervoor wel aandacht gevraagd. En G.J.M. Corstens, president van de Hoge Raad, schreef op 6 juni 2011 over het voorstel een vrij kritische brief aan de minister van Veiligheid en Justitie.

² Natuurlijk hebben ook de feitenrechtters in die rechtsvorming een groot aandeel, maar die uit-

de aanjagers van de motor van de rechtsontwikkeling.

Levend recht

De rechtsvormende functie van de Hoge Raad kan inderdaad niet worden gemist. De wetgever heeft tal van open normen geïntroduceerd waarvan de invulling en ontwikkeling aan de rechter zijn overgelaten. De voorstellen van de commissie-Hammerstein hebben terecht gehoor gevonden bij de wetgever. Zo zullen feitenrechters aan de Hoge Raad prejudiciële vragen kunnen stellen, zodat een eenduidig antwoord op een relevante rechtsvraag niet hoeft te wachten totdat de zaak in feitelijke instanties is uitgeprocedeerd. Voorts zal de Hoge Raad de mogelijkheid krijgen om beroepen met kansloze cassatiemiddelen en beroepen zonder belang (in de zin van art. 3:303 BW) voorshands niet-ontvankelijk te verklaren, zodat zij zich meer op haar rechtsvormende functie kan richten.³ En het recht dus levend blijft.

Maar wat komt er van die rechtsvormende taak terecht als de aanbrenner bij de Hoge Raad tweeënhal maal het griffierecht in eerste aanleg moet betalen, in het ergste geval 18.750 euro?⁴

spraken hebben niet altijd hetzelfde gezag, bijvoorbeeld omdat feitenrechters over een bepaalde kwestie verschillend oordelen.

- 3 Dit, in combinatie met een goed functionerende cassatiebalie, maakt griffierecht als negatieve prikkel overbodig, zodat dit beperkt kan blijven tot een zekere bijdrage in de kosten. Overigens: als de Hoge Raad gebruik kan gaan maken van de mogelijkheid van verkorte afdoening, dan moet de griffier van de Minister straks 37.500 euro aan griffierecht (er is ook een verweerder) gaan incasseren. Dat heeft toch niets meer met kostendekkendheid te maken? (En het is een buitenproportionele bestraffing van de degene die het gewaagd heeft beroep in stellen.)
- 4 Dat bedrag is in hoger beroep ook al betaald en de aanlegger van het cassatieberoep heeft in het meest ongunstige geval dit bedrag aan de verweerder moeten vergoeden – dit nog afgezien van de kostenveroordeling voor de eerste instantie.

De Hoge Raad zal minder leiding aan de rechtsontwikkeling kunnen geven bij een griffierecht zoals nu dreigt te worden ingevoerd

Waar de rechtspleging ophoudt

Molengraaff schreef in zijn noot onder Lindenbaum/Cohen: ‘Er is door ons hoogste rechtscollege zelden een arrest geweest, waarvan zoo heilzame invloed op ons rechtsleven mag worden verwacht.’⁵ Zou drukker Lindenbaum zijn zaak bij de Hoge Raad hebben aangebracht, als hij bijna een gemiddeld jaarsalaris aan griffierecht had moeten ‘aftikken’?⁶

En wat te denken van de vader van Jantje de Waard (van negen) die zwaar gewond raakte toen hij onder een vrachtwagencombinatie kwam en in feitelijke instanties bot had gevangen omdat werd geoordeeld dat de bestuurder zich op overmacht kon beroepen? Dat was een grotendeels feitelijk oordeel, zodat het er voor de jongen verre van rooskleurig uitzag. De cassatieadvocaat was mr. S.K. Martens.⁷ Hij probeerde het toch omdat ‘in deze zaak, naar mijn overtuiging, onrecht dreigt te geschieden, althans omdat daarin

naar mijn overtuiging, tot nu toe, door samenloop van omstandigheden géén recht is gedaan’.⁸ De Hoge Raad vernietigde en zo werd niet alleen recht gedaan, maar zag ook een belangrijk arrest over de bescherming van kwetsbare verkeersdeelnemers het licht.

Zo zijn talrijke andere voorbeelden te noemen van arresten waarin de Hoge Raad leiding en richting heeft gegeven aan de rechtsontwikkeling.⁹ Die ‘heilzame invloed op ons rechtsleven’ (Molengraaff) zou er niet zijn geweest en zal onvermijdelijk tanen, indien de rechtzoekende zich geconfronteerd ziet met een griffierecht van de omvang als nu dreigt te worden ingevoerd.

Niet de mantra dat ‘er nu eenmaal bezuinigd moet worden’ zou voor de minister van Veiligheid en Justitie leidend moeten zijn, maar het aan een andere en beroemde Leidenaar toegeschreven adagium, dat in muur in de hal van de Hoge Raad gebeiteld staat:

‘Waar de rechtspleging ophoudt, begint het geweld.’¹⁰

Ik hoop van harte dat op 14 september het Plein in Den Haag zwart ziet van de toga’s!

5 NJ 1919, 161.

6 Zijn kans op succes leek op voorhand immers heel klein. Zie hierover bijvoorbeeld J.H. Nieuwenhuis, *Confrontatie en Compromis*. Kluwer-2007, p. 11.

7 De latere president van de Hoge Raad deed deze zaak op een toevoeging – dit voor het geval het kostendekkend griffierecht wordt verdedigd met een beroep op de hoge tarieven die de toegang tot de rechter zouden belemmeren.

8 Zijn pleitnota werd later in *Verkeersrecht* gepubliceerd: VR 1971, 128.

9 Zie – het is maar een greep – Haviltex (ook op een toevoeging), het standaardarrest over uitleg van overeenkomsten (NJ 1981, 635); Van der Beek/Van Dartel over onderzoeksplicht en dwaling (NJ 1974, 97); de overspannen buschauffeur (NJ 1975, 211); de zaak van de DES-dochters (NJ 1994, 535) en van Baby Kelly (NJ 2006, 606); substantiëringsplicht beroepsbeoefenaar (NJ 1988, 500); Pseudo-vogelpest over exoneratie (NJ 1976, 486); Kleuterschool Babel over toerekening o.d. aan gemeente (NJ 1980, 34).

10 Of, in het origineel: ‘Ubi judicia deficiunt incipit bellum’.

Kwaliteitseisen voor civiele cassatieadvocatuur

Een nieuwe verordening voor **betere cassaties**

Het Haagse monopolie verdwijnt en er komen kwaliteitseisen voor civiele cassatieadvocaten. En dat alles misschien al per 1 januari aanstaande.



Foto's: Jiri Buller

Jan Suyver
tot 1 augustus 2011 algemeen
secretaris van de Orde

Een heuse nieuwe verordening is op komst met veertien artikelen en een uitvoerige toelichting: de Verordening vakbekwaamheidseisen civiele cassatieadvocatuur. Op 30 juni jl. heeft het College van Afgevaardigden een eerste, positieve bespreking gewijd aan het door

de Algemene Raad gepresenteerde concept [zie ook kader, red.].¹ De verwachting is dat het college deze verordening in het najaar zal vaststellen.

De verordening zal in werking treden op de dag dat het wetsvoorstel versterking cassatierechtspraak (32 576, begin juli 2011 nog bij de Tweede Kamer) in werking treedt, mogelijk al op 1 januari

aanstaande.² Dit wetsvoorstel draagt de Orde op bij verordening kwaliteitseisen te stellen aan de advocaat bij de Hoge Raad. Begonnen is met het opstellen van dergelijke eisen voor de civiele cassatiepraktijk, maar het wetsvoorstel verlangt van de Orde dat dit te zijner tijd, na een

¹ Kijk voor meer bijzonderheden van het concept op BalieNet.nl, onder 'Collegestukken'.

² Als de parlementaire behandeling van het wetsvoorstel versterking cassatierechtspraak geen vertraging oploopt, kunnen wet en verordening op 1 januari 2012 in werking treden.

evaluatie binnen drie jaar, ook zal gebeuren voor cassatie in straf- en belastingzaken.³

Wetsvoorstel 32 576 berust op twee pijlers. Ten eerste de kwaliteitseisen, door de Orde te stellen aan de advocaat bij de Hoge Raad. Ten tweede de 'selectie aan de poort' door de creatie van art. 80a Wet RO dat de Hoge Raad de bevoegdheid geeft een cassatieberoep niet-ontvankelijk te verklaren wanneer de aangevoerde klachten geen behandeling in cassatie rechtvaardigen, omdat er klaarblijkelijk onvoldoende belang is bij het cassatieberoep, of wanneer de klachten klaarblijkelijk niet tot cassatie kunnen leiden.⁴

Tegen overbelasting

Aan de wettelijke opdracht ging een historie vooraf van het rapport van de commissie-Neleman uit 2004, gevolgd door de commissie-Fleers (waaraan ook de Orde deelnam) uit 2007. Neleman was, Fleers is voorzitter van de civiele kamer van de Hoge Raad. Beide commissies hebben voorstellen gedaan over de kwaliteit

3 Dit zal aanzienlijk meer voeten in de aarde hebben, omdat er geen monopolie wordt afgeschaft en omdat de belangen in strafzaken van andere aard zijn dan in civiele zaken. De relatie tussen belasting van de strafkamer en kwaliteit van de cassatieberoepen in strafzaken is, voor zover mij bekend, bovendien nog niet grondig onderzocht.

4 Zie hierover ook het kritische artikel van Lineke Bruins, voormalig Haagse deken: 'Kloppen aan de poort van de Hoge Raad', in: *Advocatenblad* 2010-10/11, pp. 348-351.

Het is de moeilijke taak van de civiele cassatieadvocaat om tegen veel klanten nee te zeggen

van de civiele cassatierechtspraak. Hier doorheen speelt de voorgenomen afschaffing van het oude Haagse 'monopolie' dat alleen Haagse advocaten de civiele cassatiepraktijk mogen uitoefenen. In de toekomst zal elke daarvoor gekwalificeerde advocaat in Nederland in *civilibus* cassatieberoep kunnen instellen.

Deze ontwikkelingen gevoegd bij de overbelasting van de Raad, mede door kwalitatief matige of ondermaatse middelen of cassatieschriften, en de wenselijkheid dat de Hoge Raad zich kan concentreren op zijn kerntaken, hebben geleid tot dit wetsvoorstel. Het antieke Haagse monopolie opheffen is anno 2011 vanzelfsprekend. Dan is ook logisch aan de nieuwe toetreders kwaliteitseisen te stellen, want de civiele cassatiepraktijk is naar ieders mening een bijzondere tak van de rechtspraktijk die dienovereen-

komstige bekwaamheden vraagt. Wij hebben allen belang bij een hoogste rechter die slechts zaken behandelt 'die er toe doen'.

Wanneer de Orde aan deze wet uitvoering geeft door de Verordening vakbekwaamheidseisen civiele cassatieadvocatuur, is dat niet alleen omdat de wetgever dat wil, maar vooral omdat wij het als advocaten zelf vanzelfsprekend behoren te vinden dat het huidige gemiddeld hoge niveau van de civiele cassatieadvocatuur minstens wordt gehandhaafd.

Nieuw tableau en twee commissies

Er komt een apart tableau. Nauwkeuriger gezegd: voor de advocaat bij de Hoge Raad – een nieuwe kwalificatie – is aantekening daarvan door de secretaris van de Algemene Raad op het tableau nodig. De advocaat die civiele cassaties wil doen, moet een examen afleggen en zich bij goed gevolg voorlopig als advocaat bij de Hoge Raad laten inschrijven. Na drie jaar volgt een proeve van bekwaamheid. Hij kan zich dan definitief laten inschrijven als advocaat bij de Hoge Raad. Deze inschrijving moet om de drie jaar vernieuwd worden. Naast de proeve van bekwaamheid en de verlenging van de inschrijving moet de advocaat ten minste twaalf civiele cassatiezaken hebben behandeld in de voorafgaande drie jaar.

Haagse balie vreest selectie door HR

Jan Pieter Nepveu

In de junivergadering van het College van Afgevaardigden (CvA) toonde de Haagse balie zich tijdens de bespreking van de concept-Verordening vakbekwaamheidseisen civiele cassatie beducht voor advocaten die onzinnige cassatieverzoeken doen. De fractie wilde in de verordening een norm laten opnemen ter waarborging van een sterke cassatiebalie. Een advocaat bij de Hoge Raad zou niet lichtvaardig beroep in cassatie mogen instellen, een beroep waarvan in redelijkheid geen succes valt te verwachten. Daarmee beoogde de Haagse fractie te voorkomen dat de Hoge Raad zelf zaken gaat

tegenhouden ('selectie aan de poort'). 'Het moet de cassatieadvocaat zijn die selecteert of een zaak voor de Hoge Raad gebracht moet worden. Dit ter bescherming van de rechten van de rechtzoekende,' aldus de woordvoerder van de Haagse afgevaardigden. Andere fracties dachten daar principieel anders over. Volgens hen moet de balie alleen zorgen voor de toegang tot het recht. 'Het kan niet de bedoeling zijn van onze verordening om de toevloed van zaken naar de Hoge Raad in te dammen,' aldus de Rotterdamse fractie. Als er te veel cassatiezaken komen, dan zou dat een probleem zijn dat de rechter en de wetgever moeten oplossen, niet de balie.

Op verzoek van landelijk deken Jan Loorbach stemden de afgevaardigden over de vraag of het voorkomen van een toevloed van zaken naar de HR een taak is voor de advocatuur. Slechts Haagse handen gingen omhoog. Den Haag pleitte verder voor één deken als aanspreekpunt voor de Hoge Raad. Vanzelfsprekend zou dat de Haagse deken moeten zijn. De Hoge Raad zou dan niet steeds hoeven zoeken naar de bevoegde deken. Buiten Den Haag was geen enkele fractie hier voor, al is volgens een ruime meerderheid informeel overleg tussen de eigen deken en die in Den Haag voorstelbaar.

Centraal staat de Commissie vakbekwaamheidseisen civiele cassatieadvocatuur (CVCC) bestaande uit op het terrein van de civiele cassatie deskundige leden die door de Algemene Raad worden benoemd. Denk aan oud-leden van de Hoge Raad of parket (niet: zittende leden, in verband met hun onafhankelijkheid), cassatieadvocaten, hoogleraren. De CVCC is vergelijkbaar met de Examencommissie voor de beroepsopleiding. De CVCC neemt het examen en de proeve van bekwaamheid af en beoordeelt of aan de vlieguren is voldaan. In bijzondere gevallen kan de commissie vrijstelling verlenen.

Voorts stelt de verordening een Commissie van toezicht en advies civiele cassatieadvocatuur in (CTACC). Deze moet toezicht houden op de wijze waarop de CVCC te werk gaat en heeft bepaalde adviserende taken. De CTACC zal kleiner in omvang zijn dan de CVCC en hoeft niet in haar geheel te bestaan uit deskundigen in de civiele cassatiepraktijk. Juist om de schijn van *closed shop* te voorkomen, is het gewenst dat in deze commissie ook leden zitten van buiten de beperkte kring van civiele cassatiedeskundigen. Beide commissies zullen jaarlijks een openbaar verslag uitbrengen.

De CVCC is belast met het daadwerkelijk opstellen van de vakbekwaamheidseisen. Zij kan boven op de genoemde eisen ook nog een deel van de zo punten-eis van de Verordening op de vakbekwaamheid – die voor elke advocaat geldt en voor de civiele cassatieadvocaat dus eveneens – bestemmen voor verplichte cursussen die voor de civiele cassatiepraktijk van belang zijn.

In de verordening zelf zit één materiële norm. Art. 12 schrijft voor dat de advocaat bij de Hoge Raad de cliënt schriftelijk voorlicht over de kansen, kosten, opportuniteit en risico's van een eventueel cassatieberoep. Het is immers de moeilijke taak van de civiele cassatieadvocaat om in niet weinig gevallen nee tegen de klant te zeggen. Op het tijdstip van het schrijven van dit artikel loopt nog discussie over de vraag of niet een algemenere norm zou moeten worden opgenomen in de trant

Overgangsrecht

Haagse advocaten die nu al civiele cassaties doen, mogen dat tot twee jaar na de inwerkingtreding blijven doen. Vanaf dat moment geldt de verordening ook voor hen. De overgangsbepaling uit de verordening bepaalt voor deze categorie advocaten dat zij geen examen hoeven af te leggen als zij in de voorafgaande drie jaar ten minste twaalf cassatiezaken hebben behandeld. Zij kunnen zich onmiddellijk voorlopig als advocaat bij de Hoge Raad laten inschrijven. Voor de (definitieve) inschrijving moet aan alle eisen van de verordening worden voldaan. Het overgangsrecht is ook van toepassing op advocaten die niet in het arrondissement Den Haag kantoor houden, maar die met name vanuit Amsterdam de civiele cassatiepraktijk uitoefenen. Dit betreft vooral voormalig Haagse advocaten die naar de Zuidas zijn verhuisd.



van: gij stelt niet lichtvaardig cassatieberoep in [zie kader 'Haagse balie', red.].

Meer kwaliteitsregels

Al met al stelt de verordening pittige, maar reële toetredingseisen. Geprobeerd is het juiste evenwicht aan te brengen tussen hoge eisen die aan de civiele cassatieadvocatuur gesteld worden en de faire kans dat elke advocaat die wil toetreden, daaraan kan voldoen. Sommige advocaten zullen ongetwijfeld denken dat 'Den Haag' weer bezig is hen het leven zuur te maken door nog meer regels op te stellen. Dit verwijt is ongegrond. De

De advocatuur zou voor haar kwaliteitsbeleid niet moeten wachten op de wetgever maar deze zichtbaar vóór moeten zijn

regelomvang en regeldruk van de Orde zijn relatief zeer beperkt. Vergelijk die maar eens met die voor de accountancy: vier dikke pillen, met zo'n 4000 bladzijden! En er zullen alleen nog maar regels komen over de kwaliteit van de dienstverlening door de advocaat. Denk aan een verplichte klachten- en geschillenregeling of het nieuwe toezicht op de advocatuur.

De kern van de wettelijke taak van de Orde: een behoorlijke uitoefening van de praktijk door advocaten. 'Behoorlijke' zegt de Advocatenwet, ook nog een keer 'goede', maar niet eens 'uitstekende'. De advocatuur moet de ambitie hebben – en heeft die ook – de beste juridische dienstverlening te leveren. Dit schept verplichtingen jegens de samenleving en de individuele rechtzoekende.⁵ De advocatuur zou niet moeten wachten op de wetgever, maar deze op het punt van haar kwaliteitsbeleid zichtbaar vóór moeten zijn.

Zeker, 'kwaliteit' is een modebegrip. Dit betekent dat wij *kwaliteitshumbug* van realistische verbeteringen moeten onderscheiden. Ik weet dat menig advocaat denkt dat kwaliteit niet te beschrijven is, nimmer is te vatten in regels, dat het maar buitenkantregels zijn, dat kwaliteit van binnenuit dient te komen enzovoort. Helemaal onzin is dit niet – ik kan althans de criticaster begrijpen. Toch ben ik ervan overtuigd dat de kwaliteit altijd hoger kan. En dat bindende regels daarbij helpen.

⁵ De commissie-Van Wijmen heeft die in 2006 trefend samengevat in de titel van haar rapport *Een maatschappelijke orde*.



VRIJDAG 23 SEPTEMBER
CHASSÉ THEATER • BREDA

2011
JAARCONGRES

ethische dilemma's grenzeloos



2
PARTEN
PO
ADVOCATEN

NEDERLANDSE ORDE VAN ADVOCATEN

NEDERLANDSE ORDE VAN ADVOCATEN

Op vrijdag 23 september 2011 a.s. vindt het Jaarcongres van de Nederlandse Orde van Advocaten plaats in het Chassé Theater te Breda. Het thema van het congres is "Ethische dilemma's, grenzeloos".

Omdat ethische dilemma's een belangrijke rol spelen in de werkzaamheden van de advocaat zal de Orde dit jaar aandacht besteden aan ethiek in de volle breedte. Met onder andere Chief Executive Officer van IDTV Shula Rijxman en cabaretière Sara Kroos krijgt het ochtendprogramma inhoudelijk kleur. Algemeen deken Jan Loorbach staat garant voor de dekenrede 2011.



Slotdebat:

Advocatuur onder vuur (van 16.30 tot 17.00 uur)

Wat gaat er goed in de advocatuur en wat niet? Hoe kan het beter? Tijdens de sessie Advocatuur onder vuur zullen prominenten als mr. H.J. Bolhaar (voorzitter van het College van Procureurs-Generaal), mr. F.W.H. van den Emster (voorzitter van de Raad voor de Rechtspraak), dr. A.F.M. Brenninkmeijer (Nationale ombudsman) de advocatuur een spiegel voorhouden. Deze afsluitende discussie zal bijdragen aan nog meer zelfreflectie in de beroepsgroep. Zorg dat u deze sessie niet mist.

Twitter

Vanaf vandaag vindt u het laatste nieuws over het Jaarcongres op twitter en kunt u de discussie volgen over de onderwerpen van het congres.



Golftoernooi

De dag voor het Jaarcongres vindt er een golf-toernooi plaats op Golfbaan Landgoed Bergvliet in Oosterhout; de organisatie hiervan staat los van de organisatie van het Jaarcongres. Zie voor meer informatie www.advocatenorde.nl/jaarcongres



Het op maat gesneden middagprogramma is gevuld met deelsessies waarin we op zoek gaan naar ethische dilemma's van uiteenlopende thema's. Aan de orde komen de grenzen van topsport, maatschappelijk verantwoord ondernemen, privacy, het invriezen van eicellen, mediahypes, liefde, de meldingsplicht en de militaire praktijk. Kortom, een rijk programma met veel ruimte voor interactie. U bent welkom.

Meldt u aan via www.advocatenorde.nl/jaarcongres

(Op de site vindt u tevens de meest actuele versie van het programma)

Scan hier de QR-code
en lees het programma
op uw smartphone.



Kroniek Burgerlijk procesrecht



kroniek
2010
deel I

INHOUD

deel I

Algemene beginselen: Hoor en wederhoor, Varia » Arbitrage: Vernietiging, Erkenning en tenuitvoerlegging » Beslag » Bevoegdheid: Arbitrage, Rechtsmacht » Bewijs: Stelplicht en bewijsaanbod, Bewijslast(verdeling), Bewijsmiddelen, Getuigenverhoor, Voorlopig getuigenverhoor, Deskundigenbericht, Voorlopig deskundigenbericht » Dagvaarding: Herstelexploten, Geheim adres » Executie: Executiegeschil, misbruik van (proces)recht, Executiegeschil en incidenteel verzoek tot schorsing, Dwangsom, Exequatur, Varia

Deze kroniek bevat een selectie van uitspraken die in 2010 zijn geweest en van oudere uitspraken die niet in vorige kronieken zijn vermeld. Daarnaast is een overzicht opgenomen van relevante in 2010 in werking getreden wet- en andere regelgeving op BPR-gebied. In deze kroniek worden specifieke ontwikkelingen in de wijze van procederen in cassatie buiten beschouwing gelaten.¹

Robert Hendrikse, Leonie Rammeloo,
Henriëtte Bast en Hans Vestjens
advocaten te Amsterdam²

Algemene beginselen

Hoor en wederhoor

Het in acht nemen van een in een procesreglement gestelde termijn voor de tijdige indiening van stukken staat er (natuurlijk) niet aan in de weg dat – op grond van bijzondere omstandigheden van het geval – toch geoordeeld wordt dat de stukken niet voldoende tijdig zijn overgelegd (zie HR 3 december 2010, *NJ* 2010, 650, *JBP* 2011, 16 m.nt. K. Teuben, *RAR* 2011, 27, LJN: BO0197).

Varia

In haar vonnis van 14 juli 2010 overweegt de Rechtbank Rotterdam (*NJF* 2010, 446, LJN: BO0839) dat het belang van een eerlijke en behoorlijke contradictoire civiele procedure meebrengt dat advocaten zich in een procedure niet beperkt behoren te voelen in hetgeen zij ter behartiging van de belangen van hun cliënten mogen aanvoeren. Maar er zijn grenzen. Zo gaat een advocaat die tijdens pleidooi opmerkt dat het betreffende handelsgeschil hem doet denken aan de ‘misselijkmakende zaak van Dutroux’ de rechtbank duidelijk te ver en zij acht deze uitlating onrechtmatig.

Het voorschrift van art. 83 Rv dat conclusies en akten, wanneer zij niet mondeling

worden genomen, worden ondertekend door de partij of gemachtigde dan wel door de advocaat van wie zij afkomstig zijn, brengt mee dat de rechter geen acht kan slaan op niet-ondertekende conclusies of akten (zie HR 10 september 2010, *NJ* 2010, 485, LJN: BM5958).

Arbitrage

Vernietiging

Ingevolge art. 1065 lid 1 sub c Rv is één van de gronden om tot vernietiging van een arbitraal vonnis te kunnen komen dat het scheidsgerecht zich niet aan zijn opdracht heeft gehouden. In lid 4 van genoemd artikel is opgenomen dat deze grond niet tot vernietiging kan leiden indien de partij die deze aanvoert, heeft deelgenomen aan het geding zonder daarop een beroep te doen hoewel haar bekend was dat het scheidsgerecht zich niet aan zijn opdracht hield (een vorm van rechtsverwerking). In HR 23 april 2010 (*RvdW* 2010, 560, *JBP* 2010, 46 m.nt. R.P.J.L. Tjittes, LJN: BK8097) casseert hij een arrest van Gerechtshof Amsterdam dat ambtshalve, zonder dat een daarop gericht partijdebat heeft plaatsgevonden, had onderzocht of het geval van lid 4 zich voordeed (bekendheid en geen beroep op gedaan). Art. 24 Rv staat deze ambtshalve aanvulling van feiten niet toe. De Hoge Raad stelt verder vast dat als het verweer van art. 1065 lid 4 Rv wordt gevoerd, de stelplicht en bewijslast ten aanzien van de situatie ex art. 1065 lid 4 Rv rust op de partij die vernietiging vordert. Deze partij zal dus moeten bewijzen hetzij (i) dat zij zich reeds in het arbitraal geding erop heeft beroepen dat de arbiters hun opdracht overschreden, hetzij (ii) dat zij daarmee

niet voldoende tijdig bekend was om dat te kunnen doen.

Met succes beriep een arts zich op de vernietiging van het arbitrale vonnis, gewezen door het Scheidsgerecht Gezondheidszorg in de (ontslag)procedure tussen hem en het Slotervaart Ziekenhuis. De Rechtbank Utrecht (4 augustus 2010, LJN: BN3804) oordeelt dat het scheidsgerecht met de processuele rol die het heeft toegekend aan het rapport van een onderzoekscommissie de regels van goede procesorde en de fundamentele beginselen van het procesrecht (de *equality of arms*, oftewel het beginsel van gelijke behandeling, art. 6 EVRM, art. 1039 en art. 1065 lid 1 sub e Rv) heeft geschonden. Vier van de vijf leden van de onderzoekscommissie waren in loondienst van het Slotervaart Ziekenhuis en de drie arts-leden van de onderzoekscommissie waren betrokken bij de casus die de directe aanleiding vormde voor het ontslag. Ook had de arts het rapport pas een dag voor de mondelinge behandeling van het scheidsgerecht ontvangen – terwijl dit de enige gelegenheid was waarbij hij op het rapport kon reageren – zodat hem onvoldoende gelegenheid was geboden om een onderbouwde inhoudelijke reactie op het rapport te kunnen geven.

Dat een arbitraal vonnis ook partieel vernietigd kan worden, wordt bevestigd in Rechtbank Haarlem 13 januari 2010 (*NJF* 2010, 175, LJN: BL1528). In een geschil binnen een maatschap van radiologen bleef het oordeel van arbiters in stand over de ontbinding van de maatschap ten aanzien van een maat en de veroordeling van de resterende maten tot vergoeding van een schadebedrag aan deze maat. Het eveneens door de arbiters opgelegde ver-

¹ Verwijzing naar de *RvdW* is achterwege gebleven indien de betreffende uitspraak tevens in de *NJ* is gepubliceerd.

² Allen werkzaam bij Van Doorne NV. Leonie Rammeloo is tevens redactielid van dit blad.

bod aan deze maat om in het ziekenhuis werkzaam te zijn, wordt wel vernietigd, nu in het arbitraal vonnis geen steekhoudende verklaring kon worden gevonden voor de toewijzing van dit deel van de vordering. De rechtbank overweegt dat het vanuit proceseconomisch oogpunt onwenselijk is dat het arbitraal vonnis wordt vernietigd op onderdelen waarvoor geen vernietigingsgronden bestaan en dat partiële vernietiging in deze kwestie mogelijk is omdat het arbitraal vonnis verschillende beslissingen bevat die niet onverbreekelijk met elkaar samenhangen.

Erkenning en tenuitvoerlegging

Tegen een verlening of weigering van verlot tot een tenuitvoerlegging van een buitenlands arbitraal vonnis staat hoger beroep open (artt. 1075 Rv jo. 989 Rv), terwijl dat niet openstaat tegen een *verlening* van verlot tot tenuitvoerlegging van een Nederlands arbitraal vonnis (art. 1062 lid 4 Rv). Art. III van het Verdrag van New York 1958 bepaalt dat erkenning en tenuitvoerlegging van buitenlandse arbitrale vonnissen aan dezelfde voorwaarden moeten worden onderworpen die gelden voor de erkenning en tenuitvoerlegging van binnenlandse arbitrale vonnissen. De HR acht genoemd verschil in aanbod van rechtsmiddelen in strijd met het in dat verdrag neergelegde discriminatieverbod en oordeelt dat geen cassatieberoep mogelijk is tegen het door het hof verleende verlot tot erkenning en tenuitvoerlegging van een Russisch arbitraal vonnis (zie HR 25 juni 2010, *RvdW* 2010, 804, *JBPr* 2010, 55 m.nt. R.P.J.L. Tjittes, LJN: BM1679).

Beslag

In HR 15 oktober 2010 (*NJ* 2010, 588, *JBPr* 2011, 5 m.nt. L.P. Broekveldt, LJN: BN6127) had een crediteur ten laste van zijn debiteur conservatoir beslag gelegd op diens aandelen in een bv. De beslaglegger stelde vervolgens tijdig een eis in de hoofdzaak in, maar liet na om binnen acht dagen na het uitbrengen van de dagvaarding op de voet van art. 715 lid 2 Rv een afschrift daarvan te betekenen aan de vennootschap. De HR oordeelt dat dit

verzuim niet leidt tot nietigheid van het gelegde beslag.

In de zaak die leidde tot HR 3 september 2010 (*RvdW* 2010, 974, *JBPr* 2011, 2 m.nt. M.R. van Zanten, LJN: BM6082) had A ten laste van B conservatoir derdenbeslag gelegd onder C. De termijn voor het instellen van een eis in de hoofdzaak was door de voorzieningenrechter in het beslagverlot bepaald op veertien dagen. Binnen die termijn stelde A de eis in de hoofdzaak in door het uitbrengen van een dagvaarding in een bodemprocedure. B vorderde vervolgens in kort geding opheffing van het conservatoir beslag, waarop A in reconventie, ingesteld na het verstrijken van voornoemde termijn van twee weken, wederom betaling van B vorderde van het bedrag waarvoor het beslag was gelegd. De president in kort geding wijst de conventionele vordering tot opheffing van het beslag af en wijst de vordering in reconventie toe. Ruim anderhalf jaar later wijst de rechtbank in de bodemprocedure de eis van A toe. Vervolgens ontstaat een geschil tussen C en de pandhouder van B omtrent de vraag wanneer het beslag van A executoriaal is geworden. De pandhouder stelt dat het conservatoire derdenbeslag niet executoriaal is geworden door het kortgedingvonnis omdat de reconventionele vordering niet binnen de in het beslagverlot bepaalde termijn was ingesteld. Het conservatoir beslag zou volgens de pandhouder eerst executo-

riaal zijn geworden na toewijzing van A's vordering in de bodemprocedure. De HR oordeelt anders: met het verkrijgen van de executoriale titel in de kortgedingprocedure is het conservatoire beslag overgegaan in een executoriaal derdenbeslag. Daaraan doet niet af dat de (reconventionele) vordering in kort geding is ingesteld buiten de door de voorzieningenrechter bepaalde termijn van veertien dagen, in geval vaststaat dat de beslaglegger binnen die termijn de vordering in de bodemprocedure had ingesteld en het bij de (reconventionele) vordering in kort geding ging om dezelfde vordering als die welke de beslaglegger in de bodemprocedure ahangig had gemaakt.

Ingevolge art. 475e Rv geldt in beginsel geen beslagvrije voet voor vorderingen van een schuldenaar die woont of vast verblijft buiten Nederland. Volgens het Amsterdamse hof is deze bepaling niet in strijd met het gemeenschapsrecht (16 februari 2010, *NJF* 2010, 214, LJN: BM3872).

Mag een crediteur, die in eerste instantie 'nul op zijn beslagrekest' heeft gekregen, een nieuw, nader gemotiveerd en van nadere producties voorzien verzoekschrift indienen voor het verkrijgen van verlot voor het leggen van conservatoir beslag op dezelfde goederen, of dient een dergelijk verzoek als 'verkappt appel' niet-ontvankelijk te worden verklaard? Naar



het oordeel van de voorzieningenrechter van de Rechtbank Middelburg (15 oktober 2010, NJF 2010, 496, JBPr 2010, 51, JOR 2011, 97, LJN: BO3008) bestaat er geen principieel bezwaar tegen indiening van een hernieuwd verzoek, ook niet indien er geen sprake is van nova. De crediteur moet er in dat geval wel rekening mee houden dat de voorzieningenrechter terughoudend reageert en aanleiding zal kunnen zien om de beslagdebiteur (opnieuw) te horen. Mocht de crediteur evenwel hoger beroep hebben ingesteld tegen de afwijzende beschikking op het eerste rekest en het hof voorlopig verlot hebben verleend, dan heeft de crediteur geen rechtens te respecteren belang meer bij zijn tweede verzoek en wordt het verzoek op die grond afgewezen.

Een heikel punt blijft het leggen van een derdenbeslag onder de koper van een registergoed na inschrijving van die koop in de openbare registers (art. 7:3 BW, de zgn. *Vormerkung*). In de zaak die leidde tot HR 8 oktober 2010 (RvdW 2010, 1166, JBPr 2010, 58 m.nt. A. Steneker, JOR 2010, 333 m.nt. S.E. Bartels, LJN: BN1252) oordeelde het hof dat een dergelijk beslag ontoelaatbaar is aangezien daardoor de beoogde bescherming van de koper van zijn recht op levering wordt gefrustreerd. Als gevolg van het beslag kan de koper de koopprijs immers niet langer aan de notaris betalen, in reactie waarop laatstgenoemde zal weigeren de transportakte te passeren. De HR casseert: art. 7:3 BW bevat een limitatieve opsomming van feiten die niet tegen de koper kunnen worden ingeroepen en een derdenbeslag onder de koper staat daar niet bij. Een dergelijk beslag treft dus doel, hoezeer ook in een dergelijk beslag een hindernis gelegen kan zijn voor de effectuering van het recht van de koper op daadwerkelijke nakoming van de koopovereenkomst. In de nadien verschenen aangepaste versie van de *Beslagsyllabus* (versie februari 2011) wordt melding van dit arrest gemaakt, maar men handhaaft desondanks het advies uit eerdere versies om het verlot voor een dergelijk beslag te weigeren.

Bevoegdheid

De voorzieningenrechter van de Rechtbank Middelburg verklaart zich op 18 februari 2010 bevoegd om van een vordering tot teruggave van een bankgarantie kennis te nemen, in afwijking van de jurisdictieclausule in de garantie. De voorzieningenrechter past de aanwijzing in art. 705 Rv van de 'verlofrecchter' als 'opheffingsrechter' analoog toe voor de vordering tot teruggave van de bankgarantie die ter opheffing van het beslag was gesteld (NJF 2010, 495, SES 2010, 113, LJN: BO0944). De voorzieningenrechter oordeelt dat de opheffingsgronden voor beslag van art. 705 Rv ook maatgevend zijn voor de beoordeling van de vordering tot teruggave van de bankgarantie.

Arbitrage

In de zaak-Maas/Petermann had expediteur Maas zijn Duitse opdrachtgeefster Petermann in 1990 in Fenex-arbitrage betrokken. Na een arbitraal bevoegdheidsincident, een toewijzend arbitraal vonnis en nog twee civiele procedures tot aan de HR (NJ 2001, 200, LJN: AA9767 (vernietiging arbitraal vonnis) en NJ

2005, 403 (kort geding tot het stellen van zekerheid)) staan partijen (DSV als rechtsopvolgster van Maas) thans voor het Gerechtshof 's-Gravenhage (23 februari 2010, NJ 2010, 380, SES 2011, 8, LJN: BL6399). Het Fenex arbitrale vonnis bleek in Duitsland voor erkenning en tenuitvoerlegging niet vatbaar; de verwijzing op het briefpapier naar Fenex-voorwaarden voldoet niet aan het vereiste van art. II Verdrag van New York. In deze Nederlandse procedure probeert DSV toch een titel te krijgen voor het in arbitrage toegewezen bedrag. Het hof bekrachtigt het onbevoegdheidsoordeel van de Rechtbank Rotterdam op grond van art. 1022 Rv. Ten overvloede overweegt het hof dat de problemen die DSV bij de tenuitvoerlegging in Duitsland ondervindt, voor eigen rekening komen en dienen te blijven, nu zij zelf Petermann, tegen alle bezwaren in, aan het arbitrale beding heeft gehouden.

Een andere aardige arbitragezaak is van 3 maart 2010 (Prg 2010, 89, LJN: BL6279) waarin de Rechtbank Utrecht oordeelt dat de bepaling 'in alle geschillen beslist het Congres' in het Algemeen Reglement van de Koninklijke Nederlandsche

*Je weet het, feutmans.
in alle geschillen beslist het
praesidium.*



Wielren Unie (KNWU) te ruim is geformuleerd om een professionele baanwielrenner in een schadevordering tegen de KNWU de gang naar de civiele rechter te ontzeggen.

In een contractueel geschil voor de Rechtbank Rotterdam tussen twee bv's kwamen algemene voorwaarden aan de orde waarin voor niet-betalingsgeschillen exclusief arbitrage was overeengekomen. De eiser had haar vordering tot betaling van facturen bij de rechter ingesteld en beriep zich vervolgens met betrekking tot de reconventionele vordering tot schadevergoeding wegens wanprestatie op de onbevoegdheid van de rechtbank. De Rechtbank Rotterdam acht dit beroep op gedeeltelijke onbevoegdheid in haar vonnis van 22 september 2010 naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar en verklaart zich – ook in reconventie – bevoegd (NJF 2010, 508, LJN: BO1691).

De Rechtbank Arnhem oordeelt op 14 april 2010 (NJF 2010, 209, LJN: BM1301) dat een arbitrageclausule zonder mogelijkheid van hoger beroep in algemene voorwaarden in een consumentenovereenkomst een onredelijk beding vormt en dus niet leidt tot de onbevoegdheid van de rechtbank.

Rechtsmacht

Het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJ EU) heeft op 25 februari 2010 (NJ 2010, 521 m.nt. M.V. Polak, LJN: BK0529) prejudiciële vragen beantwoord over de vraag of, in het kader van art. 5 EEX-Verordening, bepaalde overeenkomsten tot levering van te vervaardigen of voort te brengen roerende zaken gekwalificeerd moeten worden als 'koop' of 'dienst' en hoe bij verzendingskoop de plaats van uitvoering moet worden vastgesteld. Ten aanzien van de eerste vraag: een overeenkomst tot levering van te vervaardigen of voort te brengen roerende zaken moet volgens het HvJ EU worden gekwalificeerd als koop, ook indien de koper bepaalde eisen – met name inzake de gewaarborgde productiekwaliteit – heeft gesteld met betrekking tot de verkrijging, de verwerking

en de levering van deze goederen. Het antwoord op de tweede vraag luidt dat de plaats van de materiële overdracht aan de koper als plaats van uitvoering moet worden aangemerkt.

Op 11 maart 2010 oordeelt het HvJ EU (NJ 2010, 522 m.nt. M.V. Polak, LJN: BL8193) over de vraag welke rechter rechtsmacht heeft in gevallen dat diensten volgens een overeenkomst in verschillende lidstaten moeten worden verricht. Het hof beantwoordt de eerste prejudiciële vraag aldus dat art. 5 punt 1 sub b tweede streepje van de EEX-Verordening ook van toepassing is in geval van dienstverlening in verschillende lidstaten. Bevoegd is de rechter van de plaats waar de diensten *hoofdzakelijk* moeten worden verricht. Kan die plaats niet worden opgemaakt uit de overeenkomst of de uitvoering daarvan, dan is, in geval van handelsagentuur, de rechter van de woonplaats van de handelsagent bevoegd.

In HR 8 oktober 2010 (RvdW 2010, 1207, LJN: BN1405) vervolgt de zaak die aanleiding gaf tot de prejudiciële vragen aan het HvJ EU (arrest van 16 juli 2009, RvdW 2009, 1085, LJN: BJ3757) of de initiële schade ten gevolge van een onrechtmatige gedraging (art. 5 lid 3 EEX-Verordening) de schade is die ontstaat door de aflevering van het ondeugdelijke product, of de schade die ontstaat bij het normaal gebruik van het product voor het doel waarvoor het was bestemd. Het laatste, aldus het HvJ EU (*Erfolgsort*), waarop de HR de uitspraak van het Gerechtshof 's-Gravenhage casseert.

Art. 22 EEX-Verordening schept een aantal exclusieve bevoegdheden, zoals – voor geschillen betreffende zakelijke rechten op onroerende goederen – de rechter van de plaats waar dat onroerend goed is gelegen. De Rechtbank Rotterdam oordeelt op 7 april 2010 (NJF 2010, 212, LJN: BM1585) dat de revindicatie van onroerend goed ook onder deze exclusieve bevoegdheid van genoemd artikel valt.

De HR bevestigt in zijn arrest van 26 november 2010 dat de exclusieve bevoegd-

heden van art. 22 EEX-Verordening restrictief moeten worden uitgelegd zodat de exclusieve rechter van lid 2 van dat artikel betreffende de geldigheid, nietigheid of ontbinding van rechtspersonen of vennootschappen zich behalve tot de vernietiging van een besluit ex art. 2:15 BW niet tevens uitstrekt tot de gevolgen van dat besluit en wat ter uitvoering daarvan is geschied (beëindiging van een overeenkomst ter zake waarvan partijen in dit geval arbitrage waren overeengekomen) (JOR 2011, 7 m.nt. R.G.J. de Haan, NJ 2011, 55 m.nt. P. van Schilfgaarde, LJN: BN8533).

Ten slotte een opmerkelijke zaak met betrekking tot de Wet collectieve afwikkeling massaschade (Wcam). Het betreft hier de – vooralsnog – bevoegdverklaring van het Gerechtshof Amsterdam (12 november 2010, JOR 2011, 46 m.nt. J.S. Kortmann, NJ 2010, 683, NJF 2010, 500, RF 2011, 8, LJN: BO3908) in een verzoek tot algemeenverbindendverklaring van een vaststellingsovereenkomst tussen twee Zwitserse ondernemingen (Converium) en Nederlandse belangenbehartigers van hoofdzakelijk Zwitserse gedupeerde Converium-aandeelhouders. Aandelen Converium waren zowel verhandeld op de Zwitserse aandelenbeurs als de New York Stock Exchange. De achtergrond van deze zaak was een namens alle gedupeerde aandeelhouders wereldwijd in Amerika ingestelde *class action* waarvan de Amerikaanse rechter oordeelde niet bevoegd te zijn ten aanzien van buitenlandse aandeelhouders die aandelen hadden gekocht op de Zwitserse beurs. Deze groep heeft – met het oog op de Wcam – in Nederland een stichting opgericht en vraagt voor het Gerechtshof Amsterdam verbindendverklaring van de met Converium bereikte schikkingsovereenkomst. Het hof stelt vast dat de aandeelhouders bestaan uit drie groepen: het overgrote deel is Zwitsers en daarnaast is er nog een deel uit de EU afkomstige beleggers. Van slechts twee procent is bekend dat ze in Nederland gevestigd of woonachtig zijn. De rest is uit overige delen van de wereld afkomstig (niet de VS). Voor de Nederlandse groep verklaart het hof zich bevoegd op grond van art. 2 EEX-Verordening. Met een beroep op de 'nauwe

band' ex art. 6 EEX-Verordening verklaart het hof zich ook bevoegd ten aanzien van de elders in Europa gevestigde aandeelhouders (vgl. NJ 2009, 506, LJN: BI5744). Als alternatieve grondslag komt het hof voor de Europese groep op art. 5 lid 1 EEX-Verordening (verbintenis uit overeenkomst), terwijl die overeenkomst voor de individuele aandeelhouders – met de beoogde verbindendverklaring – juist nog tot stand moet komen. Tot slot: de bevoegdheid ten aanzien van de niet-EU-aandeelhouders wordt aangenomen op grond van de artt. 3 sub a en c jo. 1013 lid 3 Rv. Als gezegd betreft dit een voorlopig bevoegdheidsoordeel: in een later stadium van de art. 7:907 BW-procedure worden de aandeelhouders zelf nog in gelegenheid gesteld om zich over de bevoegdheid uit te laten.

Bewijs

Stelplicht en bewijsaanbod

De verzekeraars van de door de Enschedese vuurwerkcramp beschadigde Grolschbrouwerij hebben, na subrogatie, de Staat aangesproken wegens (kort gezegd) het niet voorkomen van de ramp. In drie instanties vingen zij bot, laatstelijk door de HR op 9 juli 2010 (*RvdW* 2010, 898, *JA* 2011, 5, *JOR* 2010, 295 m.nt. B.P.M. van Ravels, LJN: BL3262). Dit arrest gaat niet alleen over 'Kelderluikcriteria' en overheidsaansprakelijkheid, maar bevestigt ook de regel dat een bewijsaanbod tot het leveren van getuigenbewijs gepasseerd mag worden wanneer al eerder getuigen zijn gehoord of schriftelijke verklaringen van getuigen zijn overgelegd. De hoofdregel is bekend: een bewijsaanbod mag ongemotiveerd gepasseerd worden wanneer het onvoldoende specifiek of niet ter zake dienend is. Wil een bewijsaanbod de toets halen van 'voldoende specifiek en ter zake dienend' in de situatie dat al eerder getuigenbewijs is geleverd, dan moet het bewijsaanbod ook vermelden in hoeverre de voorgedragen getuigen meer of anders kunnen verklaren dan zij al eerder gedaan hebben (zie ook NJ 2005, 270, LJN: AO7817). Een aanbod tot het leveren van getuigenbewijs mag overigens ook gepasseerd worden, wanneer men al eerder tot

bewijslevering was toegelaten maar destijds daarvan had afgezien (Rechtbank Rotterdam 17 maart 2010, *PrG* 2010, 95, LJN: BL9120).

De eisen aan een bewijsaanbod zijn, volgens vaste jurisprudentie, soepeler wanneer het tegenbewijs betreft. Aan een aanbod tot het leveren van tegenbewijs door (bijvoorbeeld) getuigen mag daarom niet de eis worden gesteld dat het is gespecificeerd (HR 22 december 2009, *RvdW* 2010, 62, *VR* 2010, 43, *JBPr* 2010, 25 m.nt. H.L.G. Wieten, LJN: BK2000).

Zie voor een snelcursus 'bewijsaanbod bij geschillen over de uitleg van een overeenkomst' de conclusie van A-G Strikwerda voor HR 24 september 2010 (*RvdW* 2010, 1098, LJN: BM9605): wanneer het bewijsaanbod niet ziet op feiten maar op juridische argumenten, is het niet ter zake dienend en mag het dus gepasseerd worden.

Door in een akte na tussenarrest het hof te wijzen op de onjuiste overweging in dat tussenarrest dat zij (geïntimeerde) geen bewijs had aangeboden, herstelt het Gerechtshof Amsterdam dit in een volgend tussenarrest (26 januari 2010, LJN: BM3065), waarna geïntimeerde direct wordt toegelaten haar stelling te bewijzen. Kortom: piepen loont!

Door lukraak – omvangrijke – producties over te leggen zonder in de processtukken toe te lichten waarom de inhoud daarvan het standpunt onderbouwt, voldoet een partij niet aan zijn stelplicht, zo overweegt de Rechtbank Zwolle-Lelystad (13 januari 2010, *PrG* 2010, 77, LJN: BL3714). Het is de specifieke taak van de advocaat om de rechter de weg te wijzen in de bewijsmiddelen; hij kan niet volstaan met 'over de schutting gooien' van stukken in de hoop dat de rechter zelf op zoek gaat naar onderbouwing, zo legt de rechtbank bits uit.

Bewijslast(verdeling)

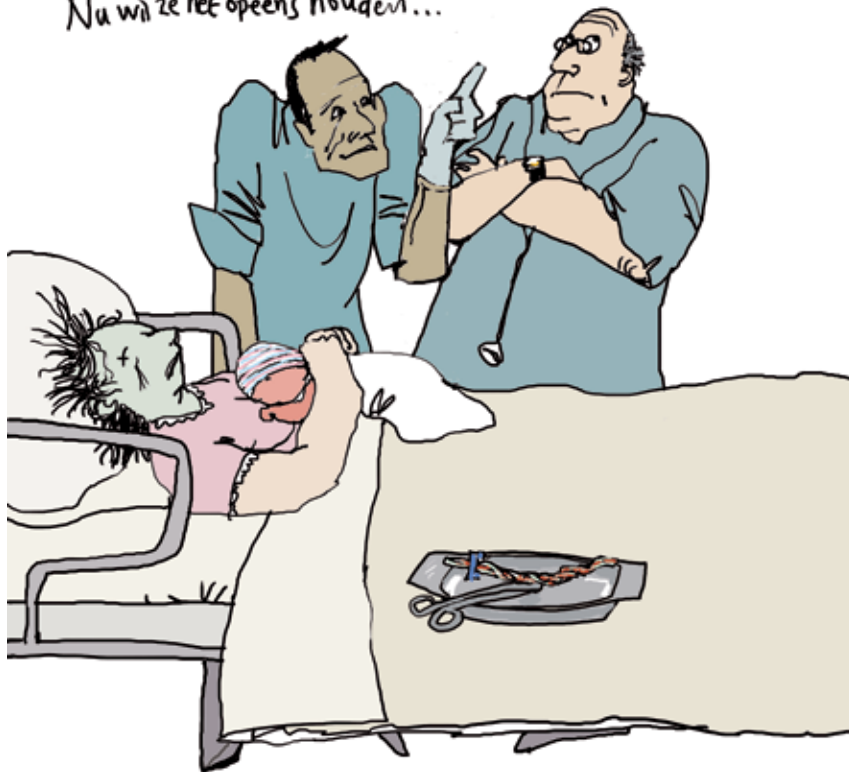
Degene die zich op de werking van de door hem verzonden verklaring wil beroepen, draagt de bewijslast ter zake. Sinds NJ 1998, 897 (LJN: ZC2742) dient

de afzender van een aangetekende brief te bewijzen dat zijn brief naar het juiste adres is verzonden en bovendien dat deze (tijdig) is aangeboden op de wijze die daartoe ter plaatse van bestemming is voorgeschreven. Bewijs van correcte aanbieding ter plaatse (en dus van de stelling dat de verklaring de geadresseerde had bereikt) is door de afzender geleverd, zo oordeelde het Gerechtshof 's-Hertogenbosch (met bekrachtiging in HR 9 juli 2010, *RvdW* 2010, 855, LJN: BM5704) met de poststickers op de door het postkantoor retour gezonden brief. Het feit dat de geadresseerde de brief niet van het postkantoor had afgehaald en tevens de ontvangst van het afhaalbericht betwistte, maakt dit niet anders. Dergelijke poststickers werden echter in vergelijkbare gevallen door het Gerechtshof Arnhem (13 april 2010, *NJF* 2010, 321, *PrG* 2010, 141, LJN: BM2180) en het Gerechtshof 's-Gravenhage (7 september 2010, *NJF* 2010, 414, LJN: BN6782) onvoldoende geacht om tot een dergelijk oordeel te komen. Beide hoven oordelen dat bij gebreke aan bewijs van achterlating van een afhaalbericht niet was komen vast te staan dat de aangetekende brief de geadresseerde had bereikt en evenmin dat hij ter zake het nadeel daarvan diende te dragen in de zin van art. 3:37 lid 3 BW (zie hierover ook D. Baas, *Advocatenblad* 2011-1, p. 33).

In een beroepsaansprakelijkheidszaak tegen een fiscalist benadrukt de HR (9 april 2010, *RvdW* 2010, 512, LJN: BL1128) dat de eiser exact moet aanduiden waar de gestelde beroepsfout uit bestaat. De bewijslast van de feiten en omstandigheden rond de beroepsfout rust dus op de eiser. Dit betekent ook dat wanneer de aangesproken beroepsbeoefenaar gemotiveerd verweer voert tegen het verwijt aan zijn adres, dit niet zomaar gekwalificeerd mag worden als 'ja, maar-verweer', oftewel een bevrijdend verweer, waarvan de bewijslast op de gedaagde rust.

Na een mislukte abortusingreep komt een (overigens: gezond) kind ter wereld. Ten verweere tegen de *wrongful birth* claim van de moeder stelt het ziekenhuis dat de moeder, die van de mislukte ingreep

*twee keer raden?
Na wie ze het opeens houden...*



op de hoogte was door een echo na vier maanden zwangerschap, toen de keuze heeft gemaakt het kind te houden en dat daarom causaal verband tussen fout en schade ontbreekt. Het hof heeft deze stelling van het ziekenhuis ('de moeder wilde inmiddels wel een kind') als bevrijdend verweer aangemerkt en zo de bewijslast daarvan bij het ziekenhuis gelegd. De HR (16 april 2010, NJ 2010, 229, JBPr 2010, 45 m.nt. H.W. Wiersma, LJN: BL2229) acht dit juist: vanwege de vaststaande medische fout was causaal verband tussen fout en schade gegeven en heeft het hof het bewijsrisico van de stelling dat de (gestelde) keuze van de moeder het causale verband toch doorbreekt, terecht bij het ziekenhuis neergelegd. Dat het ook bij eigen-schuldverweren aan de aangesproken partij is om de feiten en omstandigheden bij de eiser ter onderbouwing van dit verweer te stellen en te bewijzen, bevestigt de HR op 16 juni 2010 (NJ 2010, 333, LJN: BM1733).

Gerechtshof Arnhem 29 juni 2010 (JA 2010, 118, LJN: BN0791) is een voorbeeld van toepassing van de omkeringsregel op aansprakelijkheidsclaims tegen wegbeheerders, duidelijk in navolging van NJ 2009, 28 (Smeets, Gemeente Heerlen, LJN: BG1890; zie de 'omkeringsrichel' in

de editie van 2008 van deze kroniek). Dit maakt dat de fietser die verongelukt was door tegen een paaltje midden op het fietspad te botsen, niet het causaal verband tussen dit ongeval en het ontbreken van veiligheidsmaatregelen hoeft te stellen en bewijzen.

Opvallend is het arrest van het Gerechtshof Leeuwarden (10 augustus 2010, JA 2010, 152 m.nt. Chr.H. van Dijk, LJN: BN3975), waarin de dame die na een auto-ongeluk schade claimt wegens 'whiplash-achtige klachten', ten bewijze van haar gezondheidsklachten kan volstaan met het stellen en bewijzen dat haar klachten 'reëel, niet ingebeeld, niet voorgewend en niet overdreven zijn'. Volgens het hof hoeven haar klachten namelijk niet met de gebruikelijke medische onderzoeksmethoden geobjectiveerd te worden. Maar wil het hof het bestaan van de klachten dan zelf gaan vaststellen? In zijn kritische noot bij dit arrest vraagt Van Dijk rechters om het oordeel over het realiteitsgehalte van 'vage klachten' aan medici over te laten. Zo blijkt de noodzaak om de klachten van letselschade *claimants* steeds kritisch te toetsen direct uit Rechtbank 's-Hertogenbosch 14 juli 2010 (JA 2010, 153, LJN: BN1385), waarin de claimant ondanks zijn klachten (waar-

door hij 'niets kan') toch in staat bleek tot racefietsen, klussen en zelfs het bedienen van een hogedrukreiniger. Deze rechtbank gelast daarom een deskundigenbericht over het realiteitsgehalte van de klachten.

Het geschil tussen een pianostemmer en een beroemde pianist (die altijd zijn eigen vleugel meeneemt naar concerten) ging over de vraag of de pianostemmer nog geld kreeg voor zijn diensten of dat partijen slechts een vergoeding in natura in de vorm van publiciteit hadden afgesproken. Het Gerechtshof Amsterdam (13 juli 2010, NJF 2010, 320, LJN: BN0989) overweegt dat de pianostemmer, als eiser, moet stellen en bewijzen dat hem een opdracht is verstrekt, dat hij deze heeft uitgevoerd en dat hem een redelijk loon in de zin van art. 7:405 lid 2 BW toekomt. Vervolgens is het aan de pianist om diens ontkenning van enige stelling te bewijzen. Daarom hoeft hier niet de pianostemmer (als opdrachtgever) te bewijzen welk loon hem precies toekomt, maar moet de pianist (als opdrachtgever) bewijzen dat er géén loon is overeengekomen (zulks in navolging van HR 19 december 2008, NJ 2011, 4 m.nt Jac. Hijma, LJN: BG1680).

Bewijsmiddelen

In de ontbindingprocedure tussen een zorginstelling en een bij haar werkzame verpleger brengt de zorginstelling een cd met filmmateriaal over de verpleger in het geding. De familie van een (inmiddels overleden) patiënt heeft met een verborgen camera gefilmd hoe de verpleger deze patiënt verzorgt. De kantonrechter Middelburg (8 april 2010, LJN: BM8556, Prg 2010, 168) weigert de cd als bewijs van het gestelde onvoldoende functioneren van de verpleger. Niet alleen is het gebruik van een camera niet vooraf medegedeeld aan de werknemer en heeft de ondernemingsraad hiermee niet ingestemd, ook is het heimelijk camera-toezicht niet proportioneel. Bovendien is hier gefilmd door een derde. Dit alles maakt dat de kantonrechter het beroep van de werkgever op de beelden als onrechtmatig jegens haar werknemer aanmerkt.

In twee uitspraken is geoordeeld dat de als bewijs overgelegde *screen prints* (schermafdrucken van de computer) maar beperkt kunnen bijdragen aan bewijslevering. Zo oordeelde de kantonrechter Eindhoven (26 augustus 2010, *Prg* 2010, 228, LJN: BN5122) dat thuiswinkelbedrijf Tell Sell met alleen *screen prints* van de afleveringsmelding door de vervoerder niet had bewezen dat de bestelde goederen de koper hadden bereikt. Ook de kantonrechter Den Helder (15 april 2010, *Prg* 2010, 151 m.nt. red., LJN: BM3506) vond schermafdrucken van de website onvoldoende bewijs voor de gestelde totstandkoming van een verzekeringsovereenkomst, zodat de kantonrechter de vordering tot premiebetaling afwees. In de noot staat de tip om de totstandkoming van een overeenkomst via internet te bewijzen met het registreren van het IP-adres van de gebruiker van de website of door een elektronische handtekening ex art. 3:15a BW van klanten te vragen. Dit laatste is overigens hoe dan ook voorgeschreven voor de verzekeringspolis, wanneer die in elektronische vorm wordt afgesloten. Over elektronisch opmaken gesproken: sinds 1 juli 2010 heeft een digitale onderhandse akte dezelfde bewijskracht als een bij geschrift opgemaakte onderhandse akte (zie ook het wetgevingsoverzicht in het tweede deel van deze kroniek in het komende *Advocatenblad*).

Een uittreksel uit de Gemeentelijke Basisadministratie heeft geen dwingende bewijskracht ex art. 156 lid 2 Rv ten aanzien van de werkelijke woonplaats van de geregistreerde in Nederland, laat staan op het geregistreerde adres, aldus de voorzieningenrechter van de Rechtbank Almelo in zijn beslissing van 18 juni 2010 (*NJF* 2010, 286, *Prg* 2010, 183, LJN: BM8532).

Getuigenverhoor

Over het verschoningsrecht van getuigen is met name relevant de (veelbesproken) EHRM-uitspraak dat een advocaat in dienstbetrekking, gezien zijn nauwe band met zijn werkgever, beroepsmatig niet even onafhankelijk is als een externe advocaat en daarom geen beroep kan

doen op zijn verschoningsrecht – in dit geval tegenover de Europese Commissie als mededingingsautoriteit (EHRM 14 september 2010, zie o.a. *Advocatenblad* 2010-13, pp. 450-451).

Wie een opfrisser kan gebruiken over de omvang van het professioneel verschoningsrecht, leze de conclusie van A-G Wesseling-Van Gent voor (het zonder nadere motivering afgedane) HR 24 december 2010 (*RvdW* 2011, 63, LJN: BO4927).

Voorlopig getuigenverhoor

Op 19 maart 2010 overweegt de HR (*NJ* 2010, 172, *JBP* 2010, 42 m.nt. H.L.G. Wieten, LJN: BK8146), in navolging van zijn beslissing in *NJ* 2008, 323 (LJN: BC3354), dat bij de beoordeling van een verzoek tot het houden van een voorlopig getuigenverhoor de toewijsbaarheid van de in te stellen vordering niet ter toetsing voorligt: de rechter die het verzoek beoordeelt, mag niet op de stoel van de rechter in de hoofdzaak gaan zitten. De HR gaat nu echter verder: hij oordeelt dat een verzoeker van een voorlopig getuigenverhoor niet gebonden is aan de vordering die hij eerst als grondslag heeft aangevoerd; het staat hem vrij om naderhand een geheel andere vordering in te stellen. In deze zaak doet de HR zelfs aan de verzoeker een suggestie daartoe! Annotator Wieten vindt dit te ver gaan. Nu art. 187 lid 3 Rv de verzoeker 'huiswerk opgeeft' voor wat betreft zijn vordering vindt zij dat de rechter hem op de kwaliteit van dat huiswerk mag aanspreken.

Dit arrest werd direct genoemd door de Rechtbank Haarlem (15 april 2010, *NJF* 2010, 327, LJN: BM1715) bij zijn oordeel dat het in het verzoekschrift achterwege laten van een schadebegroting niet automatisch leidt tot afwijzing van het gevraagde voorlopig getuigenverhoor.

Hoewel art. 188 lid 2 Rv bepaalt dat geen appel openstaat tegen een toegewezen verzoek tot het houden van een voorlopig getuigenverhoor, kan dit verbod worden doorbroken door in appel aan te voeren dat art. 186 Rv ten onrechte of met verzuim van essentiële vormen



is toegepast, dan wel dat het artikel ten onrechte buiten toepassing is gelaten. Met het beroep op de onbevoegdheid van de Rechtbank Utrecht op grond van de EEX-Verordening was het appel ontvankelijk, aldus het Gerechtshof Amsterdam (nevenzittingsplaats Arnhem) in zijn arrest van 5 augustus 2010 (LJN: BN3401). Het appel van een van de verweerders slaagde bovendien ook op inhoudelijke gronden, omdat de Rechtbank Utrecht op grond van de artt. 5 lid 1 en 3 EEX-Verordening onbevoegd zou zijn om van de hoofdzaak tegen hem kennis te nemen. In de hoofdzaak tegen de andere verweerder zou de Utrechtse rechtbank wel bevoegd zijn; die rechtbank was daarom ook bevoegd het voorlopig getuigenverhoor ter voorbereiding op die hoofdzaak te gelasten en het appel van deze verweerder faalde dus.

Deskundigenbericht

De deskundige die tijdens zijn onderzoek ontdekt dat hij tot hetzelfde professionele netwerk behoort als de gemachtigde van één van partijen en dat er in die setting ook vriendschappelijk contact is geweest, wordt (op eigen verzoek) van de zaak afgehaald door de kantonrechter Amsterdam (25 januari 2010, *JBP* 2010, 38 m.nt. E.F. Groot, die bespreekt wanneer een deskundige niet

onpartijdig is en wat er bij geconstateerde partijdigheid moet gebeuren). Ook Rechtbank Alkmaar (17 februari 2010, JA 2010, 55 m.nt. G. de Groot, LJN: BL6618) gaat over de rechterlijke toetsing van de (on)partijdigheid van deskundigen. Deze rechtbank doet het beroep van één van partijen op de partijdigheid van de deskundige (na lezing van het voor die partij ongunstige deskundigenbericht) af als 'strijdig met de goede procesorde'. Volgens De Groot in haar diepgaande en uitvoerige noot gaat dit te ver: het oordeel dat het beroep op de partijdigheid niet opgaat, had volstaan.

Het gebrek aan betrokkenheid van een partij bij het deskundigenonderzoek ligt in de risicosfeer van die partij, oordeelt het Gerechtshof Amsterdam (23 november 2011, LJN: BO7254) in een zaak over gewasschade door een beweerdelijke storing in een spuitmachine. In deze zaak had de uitnodiging van de deskundige tot opname van het bespoten perceel en van een soortgelijke spuitmachine wel de procesadvocaat van deze partij bereikt, maar niet de partij zelf of diens advocaat, die daardoor niet aanwezig waren geweest. Vervolgens had deze partij niet gebruikgemaakt van de mogelijkheid te reageren op het conceptrapport van de deskundige en volstaan met de mededeling dat hij het rapport niet kon aanvaarden. Zodoende zag het hof geen aanleiding voor nadere bewijslevering en deed de zaak – u raadt het al – direct af in het nadeel van deze partij.

Voorlopig deskundigenbericht

Een rechter is verplicht een voorlopig deskundigenbericht te bevelen als het verzoek daartoe ter zake dienend en voldoende concreet is en feiten betreft die met het deskundigenonderzoek bewezen kunnen worden. Een rechter kan het verzoek alleen afwijzen bij strijd met de goede procesorde, misbruik of overige zwaarwichtige bezwaren (NJ 2004, 584, LJN: AL8610; zie ook de kroniek van 2007). Aan die maatstaf toetst het Gerechtshof Amsterdam een verzoek van een patiënt in een medische aansprakelijkheidszaak en bekrachtigt de afwijzing in eerste aanleg (6 maart 2010, NJF

2010, 261, LJN: BM9228). Daartoe overweegt het hof dat er al een rapport van een gezamenlijk ingeschakelde deskundige ter tafel ligt en dat dit rapport op één lijn kan worden gesteld met een door de rechter opgedragen (voorlopig) deskundigenbericht. Daarbij constateert het hof dat er geen zwaarwegende bezwaren bestaan tegen de wijze van totstandkoming of de inhoud van dit rapport (en dat het rapport de patiënt dus voldoende aanknopingspunten biedt om zijn proceskansen te kunnen inschatten), zodat het hof het strijdig met de goede procesorde vindt om een nieuw onderzoek, op de voet van een voorlopig deskundigenbericht, te verlangen.

Dagvaarding

De HR verklaart op 19 februari 2010 vier cassatieberoepen ontvankelijk die met één cassatiedagvaarding zijn ingesteld (NJ 2010, 116, LJN: BK8100) door de bewindvoerder van een pachter van vier percelen, onderwerp van vier (aanverwante) onteigeningsgedingen. De HR oordeelt dat de goede procesorde zich niet verzet tegen het bij een en hetzelfde exploit instellen van beroep in cassatie tegen de in de vier verschillende zaken gewezen uitspraken. Ook wanneer in één exploit appel wordt ingesteld tegen twee vonnissen, waarbij het tweede vonnis niets meer inhoudt dan een precisering van het eerste, is sprake van een zodanige verwevenheid dat er redelijkerwijs geen bezwaar tegen kan bestaan dat zij in één keer aan het oordeel van de appelrechter worden onderworpen, aldus het Gerechtshof Amsterdam in haar arrest van 28 september 2010 (NJF 2010, 498, LJN: BO7968).

Herstelexploten

Het Gerechtshof Amsterdam (14 september 2010, NJF 2010, 398, LJN: BN7446) oordeelt dat een herstelexploit dat geen vermelding van het herstel van het verzuim van niet tijdige inschrijving van de dagvaarding bevat, toch op voor geïntimeerde redelijkerwijs voldoende duidelijke wijze strekte tot herstel van dat verzuim.

Bij het Gerechtshof 's-Gravenhage, nevenzittingsplaats 's-Hertogenbosch (27 april 2010, NJF 2010, 355, LJN: BM2869) gaat het echter mis als een nietige appeldagvaarding niet vóór de eerstdienende dag wordt hersteld met een herstelexploit ex art. 120 lid 2 Rv, maar gekozen wordt de nietige dagvaarding niet aan te brengen en binnen zes dagen na de eerstdienende dag een herstelexploit ex art. 125 lid 4 Rv te doen betekenen. Dit 'aanbrengerherstelexploit' kan geen nietigheden herstellen.

Geheim adres

De rechtbanken Middelburg en Arnhem gaan verschillend om met de woonplaatsvermelding van een partij met een geheim adres. De kantonrechter van de Rechtbank Middelburg, locatie Terneuzen, verklaart op 3 maart 2010 in een verzetprocedure de oorspronkelijke dagvaarding nietig waarin de woonplaats van de gedaagde met het geheime adres ontbreekt omdat de gedaagde zo niet kan nagaan op welk adres het exploit voor haar is achtergelaten, zonder herstel toe te laten (JBPr 2010, 50 m.nt. A.W. Jongbloed en LJN: BO3987). De Rechtbank Arnhem beveelt herstel van de dagvaarding waarin het geheime adres van de eiser ontbreekt, op de voet van art. 122 lid 2 Rv (dat krachtens lid 1 ook geldt in verzet), omdat eisers in verband met de eventuele proceskostenveroordeling nog wel te vinden moet zijn (PrG 2011, 19, LJN: BO6162).

De dagvaarding dient op straffe van nietigheid de gronden van de eis te vermelden (artt. 111 lid 2 sub d jo. 122 Rv). Dagvaardingen worden op dit punt niet altijd nietig verklaard in verband met de herstelmogelijkheid van art. 122 lid 2 Rv. De Hilversumse kantonrechter verklaart op 10 februari 2010 (PrG 2010, 74, LJN: BM3497) een incassodagvaarding van een cessionaris van een telefoonmaatschappij nietig omdat daarin onduidelijk blijft op welke grondslag de vordering is gebaseerd en waartegen de gedaagde verweer dient te voeren. Voor herstel ziet de kantonrechter geen aanleiding omdat gedaagde op deze wijze onredelijk in zijn belangen is geschaad.

Executie

Executiegeschil, misbruik van (proces)recht

In de zaak die leidde tot Gerechtshof Amsterdam 16 maart 2010 (NJF 2010, 191, LJN: BM1291) had een bank in 2008 – na een sommatie in 2006 – loonbeslag gelegd uit hoofde van een verstekvonnis uit 1993. Het hof komt de geëxecuteerde te hulp. Dit niet aan de hand van het in het Ritzzen/Hoekstra-arrest (NJ 1985, 145, LJN: AG4575) ontwikkelde toetsingskader (misbruik van executiebevoegdheid bij een juridische of feitelijke misslag, dan wel het ontstaan van een noodtoestand door na het vonnis voorgevallen of aan het licht gekomen feiten) maar over de boeg van de rechtsverwerking. Door het stilzitten van de bank in combinatie met het uitblijven van de nodige mededelingen was hier het vertrouwen gewekt dat (verdere) executie achterwege zou blijven.

Ex-echtelingen hebben beiden de Nederlandse nationaliteit en wonen in België. De vrouw begint een alimentatieprocedure in België waarin de man met succes heeft bepleit dat de Nederlandse rechter bevoegd is van het verzoek van de vrouw kennis te nemen. Nadat de Belgische rechter de zaak verwezen heeft naar de Nederlandse rechter draait de man om als een blad aan een boom en beroept zich op de onbevoegdheid van de Nederlandse rechter. In deze zaak wijst de HR arrest op 7 mei 2010 (NJ 2010, 556 m.nt. Th.M. de Boer, JBPr 2010, 53 m.nt. M. Freudenthal, LJN: BL3651). In de woorden van M.V. Polak (zie *Ars Aequi* september 2010, pp. 615-620) laat de HR hier zien dat hij er niet voor terugdeinst om klip-en-klaar misbruik van IPR-procesrecht af te straffen door te oordelen dat op het in Nederland gevoerde bevoegdheidsverweer geen acht hoefde te worden geslagen. Wel plaatsen de annotatoren enkele Europeesrechtelijke vraagtekens bij deze in hun ogen overigens billijke beslissing.

Executiegeschil en incidenteel verzoek tot schorsing

Art. 438 lid 2 Rv biedt de voorzieningenrechter de mogelijkheid de executie van

een vonnis te schorsen. Een soortgelijke vordering kan ook in appel in een incident op de voet van art. 351 Rv worden ingesteld. Die laatste weg is (natuurlijk) afgesneden als de eerdere – op dezelfde feiten gegronde – vordering bij de voorzieningenrechter is gestrand (zie Gerechtshof Amsterdam 26 oktober 2010, NJF 2010, 499, LJN: BO4585).

Dwangsom

Een dwangsom kan pas worden verbeurd nadat de uitspraak waarbij de dwangsom is vastgesteld, is betekend (art. 611a lid 3 Rv). In de zaak die leidde tot een arrest van het Arnhemse hof van 20 april 2010 (NJF 2010, 411, LJN: BM1511) was de dwangsomveroordeling betekend aan het kantoor van de advocaat waar de veroordeelde in eerste aanleg woonplaats had gekozen. Het geval van art. 63 lid 1 Rv deed zich hier echter niet voor nu het geen exploit betrof waarbij een gewoon rechtsmiddel was ingesteld, zodat het hof ervan uitgaat dat er geen dwangsommen zijn verbeurd. Er werd in deze zaak ook nog een beroep gedaan op een ouder arrest van het Arnhemse hof van 13 november 2007 (NJF 2008, 146, LJN: BC4135; zie ook de kroniek van 2007) waarin er juist van was uitgegaan dat – ondanks een dergelijke betekening – toch dwangsommen waren verbeurd. Het hof passeert dit beroep op zijn oudere arrest omdat het in die zaak anders lag. Daar was namelijk buiten twiifel dat de veroordeelde al vrijwel meteen na de betekening aan diens voormalige gemachtigde daadwerkelijk bekend was met die betekening en met de inhoud van de daarbij betekende uitspraak.

In het geval de dwangsomrechter heeft te oordelen over de vraag of er sprake is van een ‘onmogelijkheid’ in de zin van art. 611d Rv moet onderzocht worden of de veroordeelde sinds zijn veroordeling redelijkerwijs al het mogelijke heeft gedaan om aan de veroordeling te voldoen (zie HR 26 maart 2010, RvdW 2010, 457, JBPr 2010, 44 m.nt. A.W. Jongbloed, JIN 2010, 341 m.nt. N. de Boer, LJN: BL0004; zie hierover ook A.W. Jongbloed in TCR 2011, 1). In het geval de ‘onmogelijkheid’ die de veroordeelde aanvoert het gevolg is van een eigen gebrek aan zorgvuldigheid

daterend van vóór de veroordeling, dan kan de rechter in uitzonderingsgevallen de gevraagde opschorting c.q. opheffing van de dwangsommen weigeren. Van zo’n uitzonderingsgeval kan sprake zijn als het gaat om gedragingen van de veroordeelde die hij, in het zicht van de mogelijke veroordeling, welbewust heeft verricht om de naleving daarvan te bemoeilijken of te beletten. Annotator Jongbloed vraagt zich af of de HR het de procespartij, die in het zicht van de uitspraak ‘grote schoonmaak’ houdt, niet te gemakkelijk maakt. Degene die de dwangsom opvoert, zal immers aannemelijk moeten maken dat zich een uitzonderingssituatie voordoet en deze zal veelal in het duister tasten omtrent de toedracht.

Wanneer de appelrechter de hoofdveroordeling van de eerste rechter gedeeltelijk bekrachtigt en diens opgelegde dwangsom wijzigt, betekent dit niet dat de eerst opgelegde dwangsom niet meer kan worden verbeurd in de periode tussen de betekening van de uitvoerbare beslissing van de rechter in eerste aanleg en de betekening van de beslissing in hoger beroep (zie Benelux-Gerechtshof 20 april 2010, NJ 2010, 434). Gedurende die periode kan bij overtreding van een gedeelte van de hoofdveroordeling een dwangsom worden verbeurd ten aanzien van dat gedeelte, mits onmiskenbaar duidelijk is dat de rechter in hoger beroep een dwangsom in stand heeft gehouden voor dit gedeelte van de in eerste aanleg uitgesproken hoofdveroordeling.

Een dwangsom moet een (extra) prikkel zijn om iets te doen of na te laten. In 2010 speelde de spraakmakende zaak rond het televisieprogramma van misdaadverslaggever Peter R. de Vries, waarin hij beelden van de tot levenslang veroordeelde Koos H. wilde uitzenden die gemaakt waren met een verborgen camera in een tbs-kliniek. De voorzieningenrechter sprak een verbod uit en matigde de gevorderde dwangsom aanvankelijk tot een bedrag van 15.000 euro, te betalen door zowel de omroep als de producent. Dit was voor hen kennelijk onvoldoende prikkel om het verbod na te leven, omdat de uitzending gewoon doorging. G. Kor merkt in

zijn artikel 'Rechterlijk gezag & dwangsom' (NJB 2010, pp. 1913-1916) dan ook op dat de omroep en de producent kennelijk van harte bereid waren om – bij wijze van spreken – 'uitzendrechten' van ieder 15.000 euro aan Koos H. te betalen. Naar aanleiding van een voorgenomen vervolgzending hadden de advocaten van Koos H. naast de omroep en de producent ook De Vries zelf in de procedure betrokken en vorderden zij dat de eerdere verboden opnieuw zouden worden opgelegd, ditmaal met een hogere dwangsom. De voorzieningenrechter van de Rechtbank Amsterdam overweegt in dat tweede kort geding dat de rechtbank er tot voor kort altijd van uitging dat de media veroordelende vonnissen nakomen, zodat de dwangsom dan ook meer werd beschouwd als een onderstreping van de veroordeling dan als een prikkel tot nakoming (zie Vznr. Rechtbank Amsterdam 16 april 2010, NJF 2010, 195, LJN: BM1465). Nu dat anders bleek te liggen, volgde – voor grotendeels dezelfde verboden – een dwangsom van 500.000 euro. Een opvallende koerswijziging volgens Kor, die zich in genoemd artikel verder beklagt over het weinig samenhangende beleid met betrekking tot Amsterdamse dwangsomveroordelingen in mediazaken.

In Gerechtshof Amsterdam 12 oktober 2010 (NJF 2011, 34, LJN: BP0654) komt appelland in het hoger beroep van een executiegeschil voor het eerst met een subsidiaire vordering die erop gericht is dat het hof verbeurde dwangsommen opheft of matigt, terwijl art. 611d Rv voorschrijft dat de rechter die de dwangsom heeft opgelegd, hierover gaat. Het hof kwalificeert dit als een verkapte vorm van prorogatie waarover partijen geen overeenstemming hebben bereikt, zodat het deze vordering wegens strijd met de eisen van een goede procesorde afwijst. Een procedure voor de executierechter kan leiden tot de conclusie dat geen dwangsommen zijn verbeurd of dat de dwangsomcrediteur een dwangsom niet kan executeren. De executierechter mag

daarbij toetsen of de uitspraak waarbij de dwangsom is opgelegd, in het licht van nieuwe omstandigheden nog actueel en uitvoerbaar is (zie Benelux-Gerechtshof 30 september 2010, RvdW 2010, 1280).

Exequatur

Het verweer dat reeds is voldaan aan de uitspraak waarvan exequatur wordt gevraagd, valt niet onder de in de EEX-Verordening genoemde weigeringsgronden (zie HR 12 maart 2010, NJ 2010, 156, JOR 2010, 143, LJN: BK4932). De HR stelt hier de prejudiciële vraag of de rechter die oordeelt over een rechtsmiddel tegen de gegeven verklaring van uitvoerbaarheid deze mag weigeren of intrekken op een andere dan in de EEX-Verordening genoemde grond die zich heeft voorgedaan nadat deze beslissing was gegeven. Oftewel: is de partij die het betreft op een executiegeschil aangewezen of kan een dergelijk verweer meteen worden 'meegenomen' in de exequaturprocedure? Wordt vervolgd dus.

Varia

Op 23 juni 2010 heeft de Rechtbank Amsterdam een belangwekkend vonnis gewezen met betrekking tot de rechtsgevolgen van (een deel van) door een Amerikaanse rechter in het kader van een Amerikaanse *class action* genomen beslissingen (NJF 2010, 303, JOR 2010, 225 m.nt. I. N. Tzankova, RF 2010, 87, LJN: BM9324). De rechtbank oordeelt hier onder meer dat de rechten en aanspraken van de *class members* in de Amerikaanse procedure voldoende en op vergelijkbare wijze als bij de Wet collectieve afwikkeling massaschade zijn gewaarborgd. De Amerikaanse beslissing waarbij de collectieve schikking in de Verenigde Staten algemeen verbindend is verklaard kan dan ook in Nederland worden erkend en de daarin genomen beslissingen zijn ook bindend voor de afwezige leden van de *class* die geen opt-outverklaring hebben ingediend.

(advertenties)



**LIESKER
LEGAL**

PROCESFINANCIERING

Overname van financiële risico's

- In civiele zaken
- In fiscale zaken
- In faillissementen

www.lieskerlegal.nl

Ceresstraat 4 Breda ☎ 076 530 36 00

hèt moment voor



Eind dit jaar bereiken veel arbeidsongeschiktheidsverzekeringen (95%) de einddatum van het langlopende contract. Doordat u dan vrij bent over te stappen naar een andere verzekeraar proberen verzekeraars u nu te overtuigen om een nieuw meerjarig contract af te sluiten. Vaak stellen zij dan een korting van 5% in het vooruitzicht. Wanneer u contact met ons opneemt kan uw besparing veel hoger zijn. **Een korting van 30 tot 70% over de looptijd, afhankelijk van uw aanvangsleeftijd, is gebruikelijk bij vergelijkbare verzekeringsvoorwaarden.**

Het is daarom nu het moment om contact met ons op te nemen voor een vergelijking tussen uw huidige polis en ons alternatief. Zeker als u bedenkt dat wij naast een unieke arbeidsongeschiktheidsverzekering ook voor uw beroepsaansprakelijkheid, overlijdensrisicoverzekering en overige kantoorgebonden verzekeringen speciale producten hebben ontwikkeld waarbij wij op premie besparen en voorwaarden verbeteren. Te mooi om waar te zijn? Nee, enkel een kwestie van specialisatie en daadwerkelijk weten wat er binnen uw beroepsgroep speelt. Veel van uw collega's hebben de overstap al gemaakt.

KENMERKEN M-ARBEIDSONGESCHIKTHEIDSVERZEKERING

- beroepsarbeidsongeschiktheid gedurende de hele looptijd
- gerenommeerde verzekeraar
- zowel individueel mogelijk als op collectieve basis voor de hele maatschap
- hoge verzekerde bedragen mogelijk (maximaal 350.000 euro op jaarbasis)

KENMERKEN M-OVERLIJDENS RISICOVERZEKERING

- leeftijdsafhankelijke premie
- rokers/niet rokers
- zowel individueel mogelijk als collectief
- eenvoudig jaarlijks aan te passen

KENMERKEN M-BEROEPSAANSPRAKELIJKHEIDSVERZEKERING

- volledige inloopdekking beroepsfouten voor ingangsdatum verzekering
- gerenommeerde verzekeraar
- nieuwe toetredende partners automatisch meeverzekerd zonder aanmelding
- uittredende partners en werknemers verzekerd voor meldingen die nog binnenkomen (uitloopdekking)



“M is drie jaar geleden ontstaan omdat er behoefte is aan adviseurs die de doelgroep kennen en weten in welke situatie bepaalde risico's afgedekt dienen te worden. M ontwikkelt en verzorgt voor u verzekeringen die u bij een andere verzekeraar niet kunt krijgen en u substantiële voordelen kunnen bieden. Wij realiseren deze voordelen doordat wij weten wat in uw branche leeft en geen genoegen nemen met standaardoplossingen die verzekeraars en geldverstrekkers u voorschotelen.”

Mr. Viktor Kühne



M-VERZEKERINGEN

PRODUKTEN VAN MUTSAERTS • SINDS 1926

M is een produkt van Mutsaerts BV
Ringbaan West 240 • Tilburg
Postbus 9102 • 5000 HC Tilburg
T 013 594 28 28
m@mutsaerts.nl
www.m-verzekeringen.nl



Punt & Van Hapert Advocaten kiest er bewust voor te doen waar het goed in is: procederen voor ondernemers. De advocaten van ons kantoor doen dat met plezier en met verve. Zij schuwen het bewandelen van creatieve en soms onorthodoxe procedurele wegen niet.

Vanwege de verdere uitbreiding van ons kantoor zijn wij op zoek naar:

advocaat - stagiaires

Ben je geïnteresseerd in het echte advocatenwerk?

Stuur dan je sollicitatie met curriculum vitae naar: cheryl@pvhadvocaten.nl
t.a.v. Cheryl Uit den Boogaard.

Punt & Van Hapert Advocaten | Amstel 182-B | 1017 AG Amsterdam | T: +31 (0)20 - 679 62 22 | F: +31 (0)20 - 671 03 55
E: info@pvhadvocaten.nl | www.pvhadvocaten.nl

Advocatenkantoor, op gunstige locatie in Amsterdam-Zuid, zoekt

een **advocaat** (v/m) met ruime ervaring, die zelfstandig de praktijk wil uitoefenen in een kantoorkostencombinatie.

Uw reactie zien wij graag uiterlijk op 1 oktober 2011 tegemoet.

Mr E.M.J. van Nieuwenhuizen en Mr E.F. de Wit,
De Laressesstraat 156, 1075 HL Amsterdam
Telefoon: 020-6714999
Fax: 020-6718667

RAYMAKERS v d BRUGGEN

zoekt voor opdrachtgever een

Ondernemende Advocaat

die als mede-ondernemer de praktijk wil uitoefenen en verder ontwikkelen.

Het kantoor voert een algemene, met name civiele rechtspraktijk, met vFas/mediationspecialisatie, arbeidsrecht en incassi, gericht op Woerden en omgeving. Financieel gezond. Ruim en modern ingericht kantoorpand. Samenwerkingsverband kan in overleg worden vorm gegeven.

Belangstellenden kunnen per telefoon (0294-492350) of e-mail contact opnemen: f.elberkaoui@rvdb.nl.



het **amsterdams** **adr** instituut

Beroepsopleiding tot ADR-Specialist/Legal Mediator

- Inzicht verwerven in andere methoden van conflict-oplossing dan rechtspraak?
- Uzelf ontwikkelen tot een professionele legal mediator die de juridische aspecten van de diverse conflict-oplossingsmethoden kent?
- Uw vaardigheden in onderhandelen en interveniëren versterken?
- Partijen begeleiden door coaching en empowerment?

U leert het in de 21-daagse door het NMI erkende Beroeps-opleiding tot **ADR-Specialist/Legal Mediator**. Voor juristen met minimaal 5 jaar werkervaring. **Start: 6 oktober 2011**

Voor meer informatie en inschrijving:
www.adrinstituut.nl
Telefoon: 020-525 37 49
E-mail: adr-fdr@uva.nl

Informatieavond donderdag 8 september, inschrijven via adr-fdr@uva.nl

Ontwerprichtlijn voor recht van verdachte op raadsman

Toekomst van strafrecht in Europa is ermee gediend

De ontwerprichtlijn van de Europese Commissie voor het recht van de verdachte op een raadsman gaat veel verder dan het Nederlandse wetsvoorstel voor bijstand tijdens het politieverhoor. Nu moet aan politici nog duidelijk worden gemaakt dat het voorstel alle steun verdient.



Han Jahae
advocaat te Amsterdam

Op 8 juni jl. heeft de Europese Commissie een ontwerprichtlijn het licht doen zien waarin het recht van verdachten op een raadsman wordt geregeld. Deze richtlijn zal gelden in alle 27 EU-lidstaten en regelt gedetailleerd vanaf welk moment een verdachte recht heeft op zijn raadsman en wat dan de bevoegdheden van de raadsman zijn. Opvallend is dat de commissie de raadsman en diens cliënt veel ruimere bevoegdheden toekent dan de Nederlandse wetgever in het wetsvoorstel 'Rechtsbijstand en politieverhoor' d.d. 15 april 2011.¹

Tijdstip

Iedereen die door de bevoegde autoriteiten van een lidstaat op de hoogte gesteld wordt dan wel anderszins op de hoogte raakt van het feit dat hij ervan verdacht wordt een strafbaar feit te hebben begaan, heeft vanaf dat moment recht op rechtsbijstand totdat de zaak onherroepelijk is afgedaan. Dit recht wordt niet afhankelijk gemaakt van de vraag of de verdachte is aangehouden, evenmin wordt het recht beperkt tot een bepaalde categorie van strafbare feiten. De richtlijn is daarnaast expliciet van toepassing op personen die worden aangehouden op basis van een Europees Aanhoudingsbevel.

In elk geval heeft een verdachte het recht een advocaat te spreken voordat hij verhoord wordt door de politie of andere *law enforcement authorities*. Als hij niet onmiddellijk verhoord wordt, zal hij in elk geval vanaf het moment dat hem zijn vrijheid wordt ontnomen recht op contact met een advocaat hebben.

Geen beperkingen

Er zijn diverse afwijkingen van het Nederlandse wetsvoorstel:

- er worden *geen beperkingen* gesteld aan de duur en de inhoud van het contact tussen raadsman en cliënt; de richtlijn vermeldt expliciet dat er geen beperkingen die verhinderen dat de verdachte op effectieve wijze zijn verdedigingsrechten kan uitoefenen, mogen worden gesteld aan het aantal en de duur van de ontmoetingen tussen raadsman en cliënt;

¹ Wijziging van het Wetboek van Strafvordering tot aanvulling van de regeling van het politieverhoor van de verdachte, diens aanhouding en voorge-

leiding aan de officier van justitie, de invezekeringstelling en het recht op rechtsbijstand in het strafproces (Wet rechtsbijstand en politieverhoor).

- de advocaat heeft het recht *aanwezig te zijn bij elk verhoor* en elke zitting;
- de raadsman heeft daarbij het recht *vragen te stellen*, opheldering te vragen en *verklaringen af te leggen* die allemaal geregistreerd dienen te worden conform het bestaande nationale recht;
- de raadsman heeft het recht om de omstandigheden waarin de cliënt wordt vastgehouden te controleren. Daartoe dient hem de toegang verschaft te worden tot de plaats waar de verdachte wordt vastgehouden.

Eén van de meest opvallende punten uit de richtlijn is dat de persoon die wordt aangehouden op basis van een Europees Arrestatie Bevel (EAB) vanaf het moment van zijn aanhouding niet alleen recht heeft op een raadsman in de lidstaat waarin hij is aangehouden, maar ook op een raadsman in de verzoekende lidstaat. De werkzaamheden van de raadsman in de verzoekende lidstaat zijn beperkt tot het assisteren van de raadsman in de uitvoerende lidstaat en dienen te strekken tot het effectief uitvoeren van de rechten van de opgeëiste persoon in de uitvoerende lidstaat.

De richtlijn verplicht de lidstaten ervoor zorg te dragen dat de vertrouwelijkheid van alle communicatie tussen raadsman en cliënt gegarandeerd wordt.

Een verdachte kan afstand doen van zijn rechten, maar hij kan dat slechts vrijwillig doen en nadat hij voorafgaand juridisch advies heeft gekregen over de consequenties van het doen van afstand ofwel anderszins vaststaat dat hij volledig doordrongen is van de consequenties daarvan en hij ook de geestelijke capaciteiten heeft om dit te begrijpen.

Uitzonderingen

De richtlijn schrijft dwingend voor dat verklaringen die door de verdachte zijn afgelegd in een situatie waarin de richtlijn geschonden is, op geen enkele wijze en op geen enkel moment tijdens de procedure tegen hem gebruikt kunnen worden. Dit lijkt slechts uitzondering in de situatie dat door het gebruik van de verklaring zijn verdedigingsrechten desalniettemin niet zijn geschonden.

Slechts in gevallen waarbij serieus gevreesd moet worden voor het leven of de fysieke integriteit van personen mogen lidstaten beperkingen stellen aan de rech-

Pakket

De conceptrichtlijn – 'Proposal for a directive of the European Parliament and of the Council on the right of access to a lawyer in criminal proceedings and on the right to communicate upon arrest', COM(2011)326/3 – is een van de maatregelen uit de zogeheten 'Roadmap for strengthening procedural rights of suspected or accused persons in criminal proceedings'.¹ Op basis van deze *roadmap*, die weer onderdeel uitmaakt van het Stockholm Programme², stelt de commissie een aantal richtlijnen op die rechten van burgers in strafzaken waarborgen.³ Dit samenstel van procedurele waarborgen dient het onderlinge vertrouwen tussen de (burgers van) de lidstaten te vergroten en dusdoende draagvlak te creëren voor verdergaande toepassing van het beginsel van wederzijdse erkenning.

1 Resolution of the Council 13 November 2009 (2009/C295/01).

2 The Stockholm programme, an open and secure Europe serving and protecting citizens (210/C115/01).

3 De eerste richtlijn, 'Directive on the right to interpretation and translation' (2010/64/EU), is op 20 oktober 2010 aangenomen. Over de tweede richtlijn d.d. 20 juli 2010, 'Directive on the right to information in criminal proceedings' (COM(2010) 392), wordt thans onderhandeld.

ten uit deze richtlijn. Als zich een dergelijke uitzonderingssituatie voordoet, mogen de beperkingen niet verder gaan dan wat strikt noodzakelijk is. Ze dienen in elk geval zo veel mogelijk in tijd beperkt te worden. In geen geval mag de *fairness of the proceedings* in het gedrang komen. Expliciet vermeldt de richtlijn nog dat men niet uitsluitend op basis van de ernst van de verdenking de voorschriften links mag laten liggen.

Nederlandse wetsvoorstel

Het is evident dat het thans in Nederland aanhangige wetsvoorstel rechtsbijstand en het politieverhoor op cruciale onderdelen niet voldoet aan de waarborgen uit de conceptrichtlijn. Zo kent het wetsvoorstel beperkingen aan de tijdsduur van het gesprek tussen cliënt en raadsman voorafgaand aan het eerste politieverhoor. Er worden praktische voorwaarden gesteld aan het bezoek van de raadsman voorafgaand aan het eerste politieverhoor die de toets van Brussel niet kunnen door-

staan. In het wetsvoorstel is niet geregeld dat de raadsman bij elk verhoor aanwezig kan zijn en in elk geval kent de richtlijn de raadsman bevoegdheden tijdens het verhoor toe – het stellen van vragen, het vragen om opheldering en het maken van opmerkingen – die de Nederlandse wetgever de raadsman niet toekent. Deze opsomming is bepaald niet limitatief.

In volle omvang invoeren

De conceptrichtlijn wordt thans op ambtelijk niveau in Brussel besproken met de vertegenwoordigers van de lidstaten. Hoewel de richtlijn er op verzoek van de lidstaten is gekomen, met name om toepassing van het beginsel van wederzijdse erkenning te vergemakkelijken, lijkt het er toch op dat een aantal landen moeite heeft met onderdelen van de conceptrichtlijn. Gedurende de vergaderingen op 4, 5 en 26 juli 2011 bleek dat lidstaten beperkingen willen maken op de vertrouwelijkheid van de communicatie tussen raadsman en cliënt. Daarnaast wil een aantal lidstaten dat er meer ruimte komt voor het beperken van de rechten. Een aantal lidstaten heeft moeite met de bepaling dat een verklaring die in strijd met de richtlijn is verkregen niet voor het bewijs gebruikt kan worden. Gepleit wordt tevens om de bepaling te verwijderen voor bijstand van een advocaat in de lidstaat die een Europees Arrestatie Bevel uitvaardigt, omdat die er toe zou leiden dat de overleveringsprocedure wordt bemoeilijkt. Dit is slechts een aantal van de voorgestelde wijzigingen.

Mij dunkt dat het een mooie taak is voor Nederlandse Vereniging van Strafrecht Advocaten (NVSA), Orde en CCBE (koepel van Europese balies) om duidelijk te maken dat en waarom de oorspronkelijke tekst van het voorstel alle steun verdient. De toekomst van het strafrecht binnen Europa wordt gediend met deze richtlijn. Het beginsel van wederzijdse erkenning kan slechts gedijen in een omgeving waarin verdachten zich met hun raadsliden op effectieve wijze kunnen verdedigen. Het is zaak de minister, de leden van de Tweede Kamer en de leden van het Europees Parlement op te roepen het daarheen te leiden dat de huidige tekst in volle omvang aangenomen en geïmplementeerd zal worden.

• Anders dan in het Nederlandse wetsvoorstel worden er geen beperkingen gesteld aan de duur en inhoud van het contact tussen raadsman en cliënt.

Wanneer is een advocaat een advocaat?

De balie moet het Akzo-arrest aangrijpen om te bepalen aan welke eigenschappen een advocaat moet voldoen om aanspraak te kunnen maken op alle rechten en plichten van een advocaat.

Jos van Aken

advocaat te Apeldoorn en manager Juridische Services Kadaster

In de zogeheten Akzo-zaak oordeelde het Europese Hof van Justitie op 14 september 2010 dat advocaat-bedrijfsjuristen niet onafhankelijk genoeg zijn om in Europese mededingingskwesities een beroep te mogen doen op hun verschoningsrecht, vanwege de hiërarchische relatie met hun werkgever. Reden voor onze algemeen deken om in dit blad een discussie te starten over een ontstane tweedeling binnen de advocatuur die hij ongewenst achtte. Was er binnen de Orde nog wel een bestaansrecht voor advocaten in dienstbetrekking?

Een uitnodiging voor een prikkelende discussie, maar voordat deze op gang kon komen, liet de Algemene Raad van de Orde alweer weten tot andere inzichten te zijn gekomen. Men berust in de situatie. Dit lijkt me een gemiste kans.

Kleine balie

Binnen en buiten de balie dwingen allerlei ontwikkelingen ons ertoe na te denken over de vraag waarin advocaten zich onderscheiden van andere rechtshulpverleners. Is dat het verschoningsrecht zoals in de Akzo-zaak naar voren kwam? Wat als in plaats van Akzo nu eens een advocatenkantoor in het beklagdenbankje had gezeten en de Akzo-advocaat in

dienstbetrekking nu eens de ‘advocaat in dienstbetrekking’ bij het gedaagde kantoor was geweest? Het resultaat zou niet anders zijn geweest, omdat ook hier een hiërarchische verhouding bestaat tussen de behandelend advocaat en de cliënt/werkgever. Als de maat der dingen en het criterium voor het bestaansrecht van een advocaat is dat deze te allen tijde een beroep op zijn verschoningsrecht moet kunnen doen, resteert ons een kleine balie met vrijwel louter eenpitters.

Wat maakt dus een advocaat een advocaat? Misschien moeten we de discussie breder voeren en het advies van Docters van Leeuwen volgen. In zijn rapport *Het bestaande is geen alternatief* (april 2010) vraagt hij om aandacht voor de inhoud van de functie van advocaat. Hij vraagt: ‘Wanneer is een advocaat een advocaat? Is iemand die zich twintig jaar geleden op het tableau heeft laten inschrijven en die nu alleen maar adviezen geeft en nooit meer een rechtszaal van binnen ziet, nog advocaat? Is hij een “gewoon” juridisch adviseur, die “schuilt” onder de paraplu van geheimhoudingsplicht en verschoningsrecht?’ Docters van Leeuwen noemt geen voorbeelden, maar ongetwijfeld zal hij bedoeld hebben op advocaten met een adviespraktijk op het gebied van fusies, overnames of zoiets als mediation.

Maakt dan wellicht de verplichte procesvertegenwoordiging de advocaat tot advocaat? Er zijn nogal wat advocaten

met praktijken gevuld met rechtsgebieden waarin geen verplichte procesvertegenwoordiging geldt. Wat onderscheidt deze togaloze advocaat nu van de ‘gewone’ bedrijfs- of rechtsbijstandjurist die tegenover hem staat in de rechtszaal? Zelfs een basaal criterium als het voeren van een actieve praktijk zal tot problemen her en der leiden. Is een advocaat (nog steeds) een advocaat, terwijl hij feitelijk al met pensioen is? En wat te denken van al die advocaten die binnen de Orde een (bijna fulltime) bestuursfunctie vervullen? Vindt onze algemeen deken zichzelf nog advocaat, en zo ja, op basis waarvan dan?

Club met allerlei leden

In zijn rapport werpt Docters van Leeuwen de vraag op of dergelijke advocaten aanspraak kunnen maken op alle rechten en plichten van een advocaat. Hij adviseert de Orde om de functie van advocaat beter vorm te geven en daarover een (fundamentele, maar niet langdurige) discussie te voeren. Misschien is de uitkomst daarvan wel dat we een club zijn die staat voor bepaalde waarden en normen. Met een ballotage in de vorm van een beroepsopleiding, met opleidingsplichten en gedragsregels en tuchtrecht. Binnen die club kennen we dan professionals in allerlei soorten en maten.

Om welke uitkomst dan ook te bereiken, moeten we die discussie wel eerst gaan voeren.

KORTMAN ADVOCATEN



In verband met gewenste uitbreiding zoeken wij één of meer ondernemende kandidaten voor de positie van

ADVOCaat/PARTNER

Met eigen praktijk en/of zakelijk relevant netwerk.

Ons kantoor voert een algemene praktijk met de nadruk op verschillende specifieke rechtsgebieden, waaronder ondernemingsrecht, arbeidsrecht, personen- en familierecht, bestuursrecht, vreemdelingenrecht, strafrecht en insolventierecht.

De functievereisten:

- Meerdere jaren werkervaring als advocaat in de algemene civiele praktijk danwel in één of meerdere van bovengenoemde rechtsgebieden
- Interesse en bereidheid om toe te treden tot de hoofd c.q. een gefaciliteerde submaatschap
- Persoonstypering: professioneel, accuraat, zelfstandig, ondernemend, klantgericht, doelgericht, proactief, netwerker, collegiaal, weet iets substantieels toe te voegen aan de organisatie.

Geboden wordt:

Toetreding (aantrekkelijk gefaciliteerd) tot een kleinschalig advocatenkantoor, in mooi Haags pand, met rijke traditie, goede sfeer en mooie gevarieerde cliënten- en rechtspraktijk.

Voor Uw reactie of nadere informatie kunt U contact opnemen met Mr E.A. Vermeer-Wartna
Dagelijks Bestuur
Raamweg nr 3
2596 HL 's-Gravenhage
Tel. 070 - 3024030
E-mail: info@kortmanadvocaten.nl of vermeer@kortmanadvocaten.nl
www.kortmanadvocaten.nl

PAULICH & SETON

Advocaten

Paulich & Seton Advocaten is een laagdrempelig en ambitieus advocatenkantoor in Amersfoort-Noord. Het kantoor is gespecialiseerd in straf- en arbeidsrecht. Daarnaast worden er werkzaamheden verricht op het gebied van het ondernemingsrecht, bestuursrecht en personen- en familierecht.

Ter versterking van ons team zijn wij op korte termijn op zoek naar een:

Advocaat

medewerker/gevorderd stagiair

Wij zoeken naar enthousiaste kandidaten met veel eigen initiatief en een klantvriendelijke en betrokken instelling. Praktijkvoering op basis van kostendeling is bespreekbaar.

Bent u geïnteresseerd?

Uw schriftelijke reactie met curriculum vitae kunt u vóór 1 oktober 2011 richten aan:
Paulich & Seton Advocaten B.V.
t.a.v. mevrouw mr H. Seton
Postbus 2551
3800 GC Amersfoort
of per e-mail seton@ps-advocaten.nl

Uiteraard kunt u ook onze website www.ps-advocaten.nl raadplegen.

Kranendonk Jacobs Hupkes *advocaten*

Amsterdam

zoekt

1. Een gevorderd stagiair/beginnend medewerker (m/v) in loondienst

Je zult actief zijn in de rechtsgebieden arbeidsrecht, familierecht en strafrecht. Wij bieden goede en persoonlijke begeleiding, de kans om een eigen praktijk op te bouwen in Amsterdam en omstreken, en doorgroeiperspectief.

2. Een zelfstandig advocaat (m/v)

Je hebt al een praktijk dan wel een visie op een op te bouwen praktijk. Meerdere samenwerkingsvormen zijn bespreekbaar.

We zijn een goed lopend kantoor in Amsterdam-Zuid, bestaande uit 5 advocaten en 5 secretaresses. De advocaten zijn thuis in meerdere rechtsgebieden. De werksfeer is informeel.

Je reactie kun je richten aan ons kantoor ter attentie van Rob Jacobs, jacobs@kjh-advocaten.nl, telefoonnummer is 020 – 696 3000. Hij is tevens bereikbaar voor het verstrekken van nadere informatie.

Zie terzake ook www.kjh-advocaten.nl

Emerald House
Jozef Israëlskade 48-B
1072SB Amsterdam
T: 020 - 696 3000
F: 020 - 696 4008



KienLegal B.V. is op zoek naar een ervaren en gedreven advocaat-medewerker die gespecialiseerd is in arbeidsrecht en ondernemingsrecht (bij voorkeur met kennis van vastgoedcontracten) voor 3 tot 5 dagen in de week.

KienLegal B.V. is een advocatenkantoor met een algemeen directeur, vier advocaten en drie juridisch adviseurs met een Rotterdamse mentaliteit. KienLegal B.V. heeft voornamelijk

opdrachtgevers die actief zijn in de gezondheidszorg. Affiniteit met deze dynamische sector is dus van groot belang. KienLegal B.V. blinkt uit door kwaliteit, kennis en creativiteit.



Uw sollicitatie kunt u per post sturen naar:

KienLegal B.V.

T.a.v. D.M. Douwes-Kien
K.P. van der Mandelelaan 74
3062 MB Rotterdam

Of mailen naar: info@kienlegal.nl
Voor nadere informatie: 010 480 8550

Wat is ook alweer wijsheid bij betwiste declaraties?

Bij declaratiegeschillen zijn er diverse wegen te bewandelen met elk hun eigen specifieke problematiek. Het goede nieuws: ze leiden allemaal naar Rome.

Marc Padberg
advocaat in Rotterdam¹

Begrotingsprocedure

Artt. 32 e.v. Wet tarieven in burgerlijke zaken (Wtbz) regelen de begrotingsprocedure.² Mits het een civiele zaak betreft én slechts de declaratie wordt betwist, moet deze ter begroting aan de Raad van Toezicht worden voorgelegd.³ Gaat de advocaat niet akkoord, of betaalt de cliënt niet, dan eerst volgt bemoeienis van de rechter en wel in de vorm van unusrechtspraak. De regeling ademt de tijdgeest van de 19^e eeuw.⁴ De rechter heeft een ruime bevoegdheid de declaratie bij te stellen en geeft een bevelschrift tot tenuitvoerlegging af, gesteld op de – al dan niet aangepaste – goedgekeurde declaratie.⁵ Is daarmee de kous af? Mogelijk niet. De advocaat kan herziening vragen van het bedrag en de cliënt kan verzet doen tegen het bevelschrift bij het college waarvan de rechter deel uitmaakt.⁶ Dan houdt het op, want verzet, hoger beroep en cassatie zijn niet mogelijk.⁷ In het uiterste geval is dus sprake van drie instanties.

Klachten- en geschillenregeling Advocatuur

In de Richtlijn Klachten- en geschillenregeling Advocatuur⁸ beveelt de Algemene Raad de advocatuur aan zorg te dragen voor goede en snelle behandeling van klachten over dienstverlening en met cli-

enten af te spreken geschillen die niet zelf kunnen worden opgelost, voor te leggen aan de Geschillencommissie Advocatuur.⁹ De opdracht aan de commissie is breder dan die aan de Raad van Toezicht. De commissie oordeelt over de kwaliteit van de geleverde diensten en de declaratie zelf. De commissie behandelt ook schadeclaims tot een maximum van 10.000 euro. De zaak waarvoor gedeclareerd is, kan – anders dan bij de begrotingsprocedure – elk rechtsgebied beslaan.

Deze richtlijn is een aanbeveling. Voor toepasselijkheid moet de betrokken advocaat en/of diens kantoor aangesloten zijn bij de Geschillencommissie Advocatuur en de Geschillenregeling met de cliënt overeengekomen te zijn. Ook op ad hoc-basis kan een geschil zowel over de kwaliteit van de geleverde diensten als over de hoogte van de declaratie aan de Geschillencommissie voorgelegd worden. Anders dan in de begrotingsprocedure is in deze procedure hoger beroep onmogelijk.¹⁰

Inning met behulp van rechter

Zijn vorenstaande wegen beide onbegeenbaar, dan staat alleen de weg naar de gewone rechter open. Cliënten kunnen soms zonder duidelijke reden weigeren te betalen. In civiele zaken ontstaat dan het dilemma en het risico van de keuze: is de Raad van Toezicht bevoegd of de gewone rechter? Het kan zijn dat de weigerachtigheid uiteindelijk toch gebaseerd is op de hoogte van de declaratie. De cliënt kan dan ook nog eens zijn kruit droog houden tot in de incassoprocedure. Dat kan behoorlijke ergernis opleveren. Kiest men de

verkeerde weg, dan leidt dat in een civiele zaak gemakkelijk tot ontvankelijkheidsproblemen. Waar de Raad van Toezicht speciale rechtsmacht heeft, komt die niet aan de gewone rechter toe en vice versa. Rechters (en spiegelbeeldig de Raad van Toezicht in het kader van de Wtbz) moeten een schifting aanbrengeven tussen verweren over de hoogte van de declaratie enerzijds en de kwaliteit van de dienstverlening anderzijds. Dat kan leiden tot twee parallelle procedures, één bij de rechter en één bij de Raad van Toezicht. Hoewel dat geen aanlokkelijk perspectief is, kan helaas kan niet elke onzekerheid daarover bij voorbaat verholpen worden.¹¹

Wie de bal kaatst

Artt. 23 t/m 28 van de Gedragsregels 1992 geven door de advocaat te eerbiedigen financiële regels. Voor zover het de omvang van de declaratie betreft, zegt art. 25 lid 1 dat de advocaat een alle omstandigheden in aanmerking genomen redelijk salaris in rekening moet brengen. Declareert hij excessief, dan staat een tuchtprocedure open bij de deken, (na diens onderzoek en doorzending) de raad van discipline en eventueel het Hof van Discipline. De toets is vanzelfsprekend 'of er sprake is van gedrag dat een behoorlijk advocaat niet betaamt'.¹² Excessief declareren is onbetamelijk, maar snel komt de tuchtrechter niet tot dat oordeel.¹³ De tuchtrechter disciplineert, maar past declaraties niet zelf aan en kent geen schadevergoedingen toe. Het is geen incassotraject, wel een reactie die een incassotraject soms kan veroorzaken. Genoeg redenen om als 'spiegelbeeld' te noemen.

1 Bij Kneppelhout & Korthals Advocaten. De auteur is tevens redacteur van dit blad.

2 De Wet griffierechten burgerlijke zaken (Wgbz), in werking sinds 1 november 2010, heeft alleen de artt. 1 t/m 26, 57 en 58 van de Wtbz doen vervallen. Voor de begrotingsprocedure moet dus worden teruggegrepen op de Wtbz.

3 Zie ook de Gedragsregels 1992, art. 27 lid 6 en LJN: BQ4996, Gerechtshof Amsterdam, 200.078.159.

4 De regeling dateert dan ook uit 1843.

5 Ingevolge art. 37 Wtbz.

6 Ingevolge art. 37 lid 3 resp. 40 lid 1 Wtbz

7 Ingevolge art. 40 lid 3 Wtbz.

8 In werking vanaf 9 december 2002.

9 Zie in dit verband het *Vademecum Advocatuur Wet en Regelgeving*, pp. 285 t/m 288.

10 Zie in dat verband de door mr. L. Hamer besproken beslissing van de Geschillencommissie van 7 augustus 2008 in het *Advocatenblad* 2011-6 van 29 april, 2011, p. 53, waartegen, overigens zonder succes, een dergelijke vernietigingsactie gericht is geweest.

11 Zie uitgebreid over dit onderwerp mr. L. Rammeloo, redacteur van dit blad, 'WTBZ en de niet-betalende cliënt', in: *Advocatenblad* 2006-14, pp. 70 t/m 72.

12 Art. 46 Advocatenwet.

13 Zie het naschrift bij de in noot 11 genoemde door Hamer besproken beslissing van de Geschillencommissie.

‘Bij veranderingen moet er een belletje gaan rinkelen’

Beroepsaansprakelijkheidsverzekering is misschien niet het meest luchtige onderwerp. Maar wie ook straks zorgeloos praktijk wil voeren, kan niet zonder iets van kennis, zegt beroepsaansprakelijkheidsdeskundige Anne-Marie van Leeuwen.



Foto: Richard Brocken / HH

Geen ‘ja’ of ‘nee’

Dat er juist dit jaar veel vragen ontstonden over de beroepsaansprakelijkheidsverzekering wijt Van Leeuwen deels aan gebrek aan nuance in de vraagstelling vanuit de Orde. ‘Tot 2011 moest men bij het invullen van de CCV alleen aangeven of men het afgelopen jaar een beroepsaansprakelijkheidsverzekering had. Dit jaar werd men ook gevraagd of het in- en uitloopt risico verzekerd was. Die vraag is weinig genuanceerd, omdat er veel varianten denkbaar zijn waardoor een “ja” of “nee” de lading onvoldoende dekt. Dat zorgde voor veel telefoontjes naar assurantiemakelaars.’

De Orde was enigszins verrast door de hoeveelheid vragen, maar gaf aan tevreden te zijn met de gecreëerde bewustwording over het waarborgen van de continuïteit van dekking. Op dit moment is men bezig te kijken hoe de gewenste waarborg in de Verordening kan worden opgenomen.

Mark Maathuis

Erst het goede nieuws: over het algemeen gaat het binnen de advocatuur goed met de beroepsaansprakelijkheidsverzekering en valt het aantal discussies over dekking van schade voortvloeiend uit beroepsfouten in de praktijk erg mee. Maar dat lijkt eerder te danken aan geluk dan aan wijsheid, zegt senior onderwriter Beroepsaansprakelijkheid Anne-Marie van Leeuwen van Torus Insurance Van Leeuwen: ‘er is relatief veel onbekend over dit onderwerp. In 2006 schreef ik op verzoek van de Orde al een artikel over beroepsaansprakelijkheid en veel aspecten uit dat stuk spelen nog steeds.¹ Enerzijds begrijpelijk, want advocaten richten

‘Schakel een assurantie- makelaar in, liefst de beste’

zich liever op hun rechtspraktijk dan dat ze hun tijd hieraan kwijt zijn. Ook is het complexe materie die vaak onderschat wordt en die voor buitenstaanders lastig kan zijn om bij te houden. Anderzijds, advocaten zijn door de Orde verplicht dit geregeld te hebben en dus is iets van kennis onontbeerlijk.’

Momenten waarop iedere advocaat volgens Van Leeuwen aandacht aan zijn of haar beroepsaansprakelijkheidsverzekeringen zou moeten besteden, is wanneer er veranderingen plaatsvinden, zoals bijvoorbeeld bij de overstap naar een ander of bij het starten van een eigen kantoor.

‘Dan moet er echt een belletje gaan rinkelen.’ Belangrijk aandachtspunt hierbij betreft de periode van dekking: tussen het moment dat de schade ontstaat en het moment waarop iemand aansprakelijk wordt gesteld kunnen immers weken, maar ook jaren liggen. Om vast te stellen aan welk verzekeringsjaar schade moet worden toegerekend, zijn verschillende dekkingssystemen ontwikkeld. Uitgaand van het *act committed* systeem is het moment dat de fout begaan wordt bepalend, bij *loss occurrence* is dat het moment dat de schade ontstaat en bij *claims made* het moment dat de aanspraak wordt ingesteld en gemeld bij de verzekeraars. Deze laatste variant, tegenwoordig de meest gangbare in Ne-

¹ Adv. Bl. 2006-16, p.777, ‘Verzekeren tegen beroepsaansprakelijkheid,’ A.M.C. van Leeuwen.

derlandse beroepsaansprakelijkheidspolis, biedt dus dekking voor aanspraken voor fouten begaan vóór de ingangsdatum van de verzekering maar geen dekking voor aanspraken die pas na beëindiging van de verzekering bij verzekeraar worden gemeld.

'Gewone werkzaamheden'

Alertheid is ook geboden bij grensoverschrijdende zaken, zegt Van Leeuwen, omdat beroepsaansprakelijkheidsverzekeringen toezien op fouten die begaan zijn tijdens werkzaamheden die behoren tot de normale praktijk van een Nederlandse advocaat. 'Wat daar wel en niet onder valt, is soms lastig te bepalen. Neem bijvoorbeeld een kantoor in Arnhem waar zich op een dag een Duitse cliënt meldt. Dan is het niet uitgesloten dat het advies van de Nederlandse advocaat zich ook uitstrekt over het Duitse recht en eventuele fouten die daaruit voortvloeien, vallen dan niet standaard onder de polis. Overigens valt EU-recht wel onder de noemer "gewone werkzaamheden", maar is het risico van aanspraken die in de Verenigde Staten of Canada worden ingesteld in beginsel uitgesloten, vanwege hun claimcultuur, het andere rechtssysteem en de andere schadevergoedingsvormen.'

Een andere vraag die volgens Van Leeuwen veel voorkomt, betreft het risico dat advocaten kunnen lopen als ze gedetacheerd worden. 'Bij detachering is de arbeidsverhouding tussen de advocaat en de inhuurder cruciaal. Stel, een advocaat zit gedetacheerd bij een ander kantoor, dan is van belang van wie hij of zij opdrachten aanneemt. Komen die van de inhuurder, dan valt de advocaat als ondergeschikte in beginsel onder de polis van de inhuurder. Ook dat ligt redelijk voor de hand, maar omdat er ook via detacheringsovereenkomsten van af te wijken is, is het raadzaam toch ook altijd de polis te checken.' Maar, zo benadrukt Van Leeuwen, nog beter is het om bij het doorlopen van polissen een professional in te schakelen. 'De grotere kantoren hebben vaak aanspreekpunten voor vragen over dit soort zaken. Verandert er iets aan je situatie, neem dan met hem of haar contact op. Bij kleinere kantoren ontbreekt het vaak simpelweg aan tijd om zelf binnen kantoor diepgaand onderzoek te doen, dus schakel dan een assurantiemakelaar in, liefst de beste.'

Column

Oedipus Rex

Dolph Stuyling de Lange

Het verhaal van Oedipus is bekend: Een prins wordt meteen na zijn geboorte in het bos achtergelaten om te sterven, omdat voorspeld is dat hij zijn vader zal doden en met zijn moeder zal trouwen. Hij overleeft echter en de voorspelling komt alsnog uit. Dankzij Sigmund Freud (1856-1939) is dit verhaal extra bekend geworden. Hij meende dat (bijna) ieder jongetje met zijn moeder wil trouwen en daarom de strijd aangaat met zijn vader.

In het prachtige boek *De grote Sprong* beschrijft auteur Hans Korteweg vooral het tweede deel van het verhaal, waarin Oedipus beseft wat hij gedaan heeft, zichzelf de ogen uitsteekt en blind en dwalend naar zijn bestemming aan het einde van de wereld reist. Korteweg meent dat het menselijk is eerst controle te willen uitoefenen over de bestaande situatie, waarvoor je de oude machthebbers die je hebben opgevoed 'opzij' moet zetten. Daarna is de optie om 'blind' te zoeken naar je eigen weg – als je die 'grote sprong' durft te maken. Velen blijven steken in de veiligheid van controle, ook al zitten ze in een situatie die ze allerminst ideaal vinden. Maar 'blind' (of intuïtief) zoeken naar je eigen bestemming, vinden velen te griezelig.

De toepasselijkheid van deze oude tragedie voor advocatenkantoren is evident. Ook in advocatenkantoren worden jonge, ambitieuze mensen opgeleid die – na de beproeving van de associatietest – in veel gevallen de 'oude garde' opzij willen zetten. De 'oude' advocaten die eerst

nog hun patroon en held waren, zijn inmiddels 'achterhaald', 'tonen gebrek aan inzet' en 'spreken de taal van de hedendaagse cliënten niet meer'.

Op zich is het gezond dat de nieuwe generatie verantwoordelijkheid neemt. Zij heeft de energie die nodig is een organisatie verder te ontwikkelen en vooruit te helpen en zit dicht op de veranderingen die spelen. Welke oudere advocaat weet en begrijpt bijvoorbeeld alles van de mogelijkheden van automatisering en *social media*? Maar het is natuurlijk treurig als de ambitie van de jongeren leidt tot een strijd om de macht en zeker als ze daarbij hun (professionele) 'vader' om zeep moeten helpen. En het is helemaal treurig als ze met de nieuw verworven macht alleen maar 'meer van hetzelfde' doen. Waar zit de vernieuwing?

Het ideaal is dus dat de oude bestuurders de volgende generatie ruimhartig bij het bestuur betrekken en openstaan voor frisse ideeën. En dat men de 'macht' (voor zover die binnen een advocatenkantoor bestaat) tijdig overdraagt aan geschikte jongere mensen met leidinggevende kwaliteiten. Diversiteit kan helpen om advocatentragedies te voorkomen, want vrouwen hebben veelal minder fixatie op macht en helpen dan ook om een klimaat te creëren waarin samen wordt gezocht naar verbeteringen. Dat is niet alleen goed om een generatiestrijd te voorkomen, maar kan ook helpen tegen ander typisch mannengeweld zoals de broedermoord uit het verhaal van Kaïn en Abel.



Collet Advocaten 's-Hertogenbosch
is op zoek naar:

een advocaat, of een **gevorderde stagiaire**,
met ervaring in het vreemdelingenrecht en het
strafrecht.

Het kantoor richt zich met name op het
vreemdelingenrecht, strafrecht, huurrecht,
arbeidsrecht,
sociale zekerheidsrecht en familierecht.

Interesse?
Neem dan contact op met
Marc Jacquemard
(jacquemard@colletinternational.com)
of Marloes van Zantvoort
(vanzantvoort@colletinternational.com)
Tel: 073 613 9242



Flantua & Van Riel Advocaten is een bevolegen,
laagdrempelig maar hoogkwalitatief kantoor dat
zich toelegt op het vreemdelingenrecht (inclusief asielrecht),
strafrecht en de civiele praktijk. In verband met de sterk
groeierende praktijk zijn wij op korte termijn op zoek naar
versterking van ons kantoor.

Wij zoeken:

**een gevorderd advocaat-stagiaire / medewerker
strafrecht / civielrecht**

**een gevorderd advocaat-stagiaire / medewerker
vreemdelingenrecht**

Tevens zijn wij op zoek naar:

een ervaren advocaat

om op basis van kostendeling gezamenlijk in Arnhem
de praktijk uit te oefenen.

Inlichtingen en sollicitaties kunnen voor 30 september a.s.
gezonden worden naar:

Mr. B.P.J. van Riel LL.M.
Postbus 227
6800 AE Arnhem
026 – 354 99 49
b.vanriel@flantuavanriel.nl



TULP advocaten
Van Beilen Rauwerda Kingma & Tulp

zoekt een **gevorderde advocaat-stagiar(e)**
of
een beginnend advocaat-medewerk(st)er



Postbus 1274, 8900 CG Leeuwarden
T. +31 (0)58 299 11 31 | F. +31 (0)58 299 89 85
E. info@tulpadvocaten.nl | W. www.tulpadvocaten.nl

WILSCHUT & THEUNEN
advocaten



*Wilt u ook werken voor een advocatenkantoor dat het
verschil maakt?*

Wilschut & Theunen Advocaten is alweer 10 jaar gevestigd in
Veghel. Bij ons werken thans 4 ambitieuze advocaten die
allemaal aan kwalitatief hoogwaardige dienstverlening werken.

Op ons kantoor is ruimte ontstaan voor een

advocaat-medewerker (m/v)
of een
gevorderde stagiaire (m/v)

met aantoonbare belangstelling voor en ervaring in het
personen- en familierecht. Kandidaten met aantoonbaar
financieel inzicht hebben de voorkeur. Hierbij kunt u denken
aan ervaring op het gebied van juridische financiële
dienstverlening.

U kunt uw sollicitatie sturen aan:
Wilschut & Theunen Advocaten
T.a.v. Mevrouw Mr. C.C.E. Wilschut
Postbus 52, 5460 AB Veghel
www.wilschuttheunen.nl
c.wilschut@wilschuttheunen.nl

Wie, wat, waar?

Wie vertrok, wie stopte en wie begon voor zichzelf? Bent u zelf onlangs van kantoor gewisseld of eigen baas geworden? Mail ons kort uw verhaal of meld u aan via redactie@advocatenorde.nl.

Blondeau, mw. mr. M.J.C.E. Rotterdam 01-08-2011
Bos, mw. mr. C.B. Zwolle 01-08-2011
Bosman, mr. H.A. Amsterdam 25-07-2011
Bunningen, mw. mr. C. van Den Haag 01-08-2011
Dartel, mr. P. van Amsterdam 22-07-2011
Dalmijn, mr. drs. L.H. Amsterdam 01-08-2011
Dorsselaer van- Blüm, mw. mr. J.A. Amsterdam 18-07-2011
Duifhuizen, mr. M. Alphen a/d Rijn 01-08-2011
Dungen, mr. L.A. van den Utrecht 01-08-2011
Egmond, mw. mr. M.M. van Den Haag 22-07-2011
Engelvaart, mr. J.J.S. Dordrecht 29-07-2011
Es, mw. mr. T.M.L. van Amsterdam 01-08-2011
Flink, mr. C.I. Amsterdam 01-08-2011
Gerritse, mw. mr. S.S. Den Haag 22-07-2011
Gerwen, mw. mr. M.M. van Amersfoort 01-08-2011

Goosens, mw. mr. M. Amsterdam 21-07-2011
Gunckel, mw. mr. A.M. Amsterdam 01-08-2011
Ham, mw. mr. K.F.A. Eindhoven 01-08-2011
Hami, mr. S. el Groningen 01-08-2011
Hijmans, mr. N. Enschede 10-08-2011
Hollander, mr. L.J. Middelharnis 09-08-2011
Hommel, mr. F.J.G.M. de Tilburg 01-08-2011
Hoogerhuijs, mw. mr. N. van 't Amsterdam 15-07-2011
Joosten, mr. J.P.J. Heerlen 01-08-2011
Kampen, mr. E.K.W. van Amsterdam 01-08-2011
Kao, mw. mr. K. Amsterdam 04-08-2011
Kemna, mw. mr. M.H. Nijmegen 01-08-2011
Kloos, mw. mr. T.S.A. Den Haag 01-06-2011
Kroeze, mw. mr. T.G.C. Bergen op Zoom 06-06-2011
Ling, mw. mr. P.S. Ling Eindhoven 01-08-2011
Maanicus, mr. R.M. Utrecht 01-08-2011

Mantel, mw. mr. V.N. Rotterdam 01-08-2011
Mekke, mr. F. Purmerend 01-08-2011
Nieuwenhuis, mr. G. Noordwijk 05-08-2011
Peters Veluthamaningal, mw. mr. ME. Amsterdam 01-08-2011
Popering, mr. D.L. van Alphen a/d Rijn 01-08-2011
Portis, mr. V.A. Warszawa 03-08-2011
Prins, mr. R.J. Aix en Provence 01-08-2011
Reuder, mw. mr. K.E. Amsterdam 04-08-2011
Ridder, mr. B.J. den Amsterdam 19-07-2011
Ridder, mw. mr. L.E.J.M. de Sassenheim 27-07-2011
Rietberg, mr. D. Groningen 01-08-2011
Schellart- Verstraeten, mw. mr. M.L.V.P. De Bilt 31-07-2011
Schuil, mr. A. Leidschendam 12-07-2011
Steen, mw. mr. M.S. Leiden 01-08-2011
Steenbruggen, mr. W.A.M. Amsterdam 01-08-2011
Tas, mr. M. Amsterdam 14-07-2011
Tobé, mw. mr. M.P.L. Zoetermeer 01-08-2011
Tuinstra, mr. H.C. Amsterdam 01-08-2011
Valk, mw. mr. N.K. Amsterdam 29-07-2011
Vermeer, mr. D.M. Rotterdam 25-07-2011
Versteeg, mw. mr. P.A. Amsterdam 20-07-2011
Viëtor- Boer, mw. mr. S.A. Alkmaar 01-08-2011

Wagstaff, mw. mr. J.L.R. Amsterdam 12-07-2011
Weerts, mr. M.L.M. Spijkenisse 15-07-2011
Weijzen, mr. F.A. Utrecht 09-08-2011
Wessels- Jongeneelen, mw. mr. M. Huizen 01-08-2011
Wiarda, mw. mr. T.R. Amsterdam 18-07-2011
Wolf, mw. mr. M.W. de Haarlem 01-08-2011
Zwartkruis, mr. J.C.M. Amsterdam 26-07-2011

Overleden

Flapper, mw. mr. W.A. Amsterdam 03-08-2011
Sneep, mr. J.C. Breda 22-05-2011

Kantoor-verplaatsing

Alferink, mr. T.G.A.: DLA Piper Nederland N.V. te Amsterdam
Andriessse, mr. O.L.: Lexsigma Advocaten te Amsterdam
Asselt, mw. mr. M-L. van: Van Kooten Advocaten te Utrecht
Beem, mr. R.B.: Van Beem de Jong Advocaten te Den Haag
Bergheijn, mr. M.S.W.: Hijink Advocaten Juristen en Mediators te Arnhem
Berkel, mw. mr. E. van: Boekel De Nerée N.V. te Amsterdam



'Aan elkaar gewaagd'

Susan Nooijen en Simone Kaper zijn allebei in 2001 beëdigd en gespecialiseerd in het arbeidsrecht. Per 1 augustus zijn zij een eigen kantoor begonnen. 'De uitdaging om het helemaal zelf te doen geeft energie. We hebben ervoor gekozen ons te vestigen op het bedrijventerrein Strijp-S in Eindhoven. Dit voormalige Philips fabrieksterrein wemelt van de enthousiaste, jonge ondernemers. Het bruist. Vakinhoudelijk zijn we aan elkaar gewaagd en dat houdt ons scherp. En met ons kantoor kunnen we kleinschalig werken op hoog specialistisch niveau.'

'Horizon verbreden'

Toen Patrick van de Ven van Clifford Chance werd gevraagd om op detachering te gaan bij EADS NV, de moedermaatschappij van vliegtuigbouwer Airbus in Parijs, was zijn besluit snel genomen. 'De uitdaging om in het buitenland juridisch, commercieel en cultureel mijn horizon te verbreden sprak me aan. Ik heb meer inzicht gekregen in de rol van de juridische afdeling binnen een internationale organisatie en in het bijzonder op het gebied van Corporate Governance en M&A. Dat was waardevol.' Na zes maanden in Parijs is van de Ven weer terug op het Amsterdamse kantoor.



Boer, mr. W.A.L. de :Loth Rupert de Boer Advocaten te Amsterdam
Boot, mw. mr. S.: Phijffer Advocaten te Nijmegen
Boven, mw. mr. K.M. van: l-ee te Uitgeest
Bremen, mr. N. van: Bhadaï Advocaten te Den Haag
Broek, mw. mr. D. van den: Advocaten in de Praktijk te Utrecht
Delawi, mw. mr. P.: Advocatenkantoor Delawi te Amersfoort
Deudekom, mw. mr. M.J. van: Nau-taDutilh N.V. te Amsterdam
Dijkum, mw. mr. S.A. van: Haagstate Advocaten N.V. te Den Haag
Driessen, mw. mr. B.: NS Groep N.V. Corporate Legal te Utrecht
Duijvenbode, mw. mr. M.L. van: De Brauw Blackstone Westbroek N.V. te Amsterdam
Eck, mw. mr. W.J. van: Dommerholt Advocaten N.V. te Apeldoorn
Eijking, mr. H.M.: Advocatenkantoor Eijking te Naarden
Ettaia, mw. mr. F.: mr. F. Ettaia te Zeist
Glansdorp, mw. Mr. S.: Joosten Advocaten te Amsterdam
Grandia, mr. R.: Advocatenkantoor MyLegalCounsel te Rotterdam
Güçlü, mw. mr. I.: Güçlü en Van der Klei advocaten te Amsterdam
Graaf, mw. mr. A. van de: Van der Steenhoven advocaten N.V. te Amsterdam
Grégoire, mr. A.C.S.: mr. A.C.S. Grégoire te Sittard
Grommen, mw. mr. D.P.J.: Hilken Advocaten te Echt
Groningen, mw. mr. I.B.T.: Loyens & Loeff N.V. te Amsterdam
Haan, mr. P.M.J. de: KienhuisHoving advocaten en notarissen te Enschede
Hakvoort, mr. H.: Spighoff te Amsterdam
Heide, mw. mr. L.C. van der: BusinessCompleet.nl BV te Abcoude
Hendriks, mr. A.J.: Hekkelman Advocaten N.V. te Nijmegen
Herens, mw. mr. M.: Ned. Ver. van Journalisten te Amsterdam
Holstege, mw. mr. F.: Holstege advocatuur en mediation B.V. te Rijswijk
Huidekoper, mr. W.W.: Loyens & Loeff (USA) B.V. te New York
Jong, mw. mr. M.E. de: Workx advocaten te Amsterdam
Jong - Struiksma, mw. mr. F.C. de: Van Beem de Jong Advocaten te Den Haag
Joosten, mr. J.H.J.: Wouda en Joosten Advocaten te Arnhem
Kaper, mw. mr. S.A.: Kaper Nooijen Advocaten te Eindhoven
Kocken, mr. B.M.: Westland Partners Notarissen en Advocaten te Naaldwijk
Koning, mw. mr. P.J.M.: Lexsigma Advocaten te Amsterdam
Kruijt, mr. S.A.: FA Dijkstra, Advocaat te Alphen a/d Rijn

Kuster, mr. J.J.: Linklaters LLP te Amsterdam
Landkroon, mr. M.F.: Stibbe N.V. te Amsterdam
Laurman, mr. B.: Advocatenkantoor mr. B. Laurman te Rotterdam
Loth, mr. H.: Loth Rupert de Boer Advocaten te Amsterdam
Luyér, mw. mr. J.: Baker & McKenzie Amsterdam N.V. te Amsterdam
Lynden, mr. J.D.A. van: Van Diepen Van der Kroef Advocaten te Den Haag
Margetson, mr. N.J.: Margetson Law te Rotterdam
Meijer, mr. A.T.: VMW Taxand te Amsterdam
Mulder, mw. mr. E.F.: Brunet Advocaten te Nijmegen
Namaki, mr. A.A.: Hofwijck Advocaten te Den Haag
Nooijen, mw. mr. F.H.J.: Kaper Nooijen Advocaten te Eindhoven
Otterloo, mw. mr. E. van: Hekkelman Advocaten N.V. te Arnhem
Pieters- Van der Klei, mw. mr. G.J.: Güçlü en Van der Klei advocaten te Amsterdam
Popering van- Kalkman, mw. mr. A.J.S.: Van Riessen Advocaten te Gouda
Quant, mr. A.J.: Lexsigma Advocaten te Amsterdam
Roos, mr. J.A. de: Workx advocaten te Amsterdam
Ruiter, mw. mr. M.H. de: Croon advocaten N.V. te Den Haag
Rupert, mw. mr. D.M.: Loth Rupert de Boer Advocaten te Amsterdam
Rutten, mr. drs. M.R.A.: Zumpolle Advocaten te Utrecht
Schoonderbeek, mw. mr. C.J.R.A.: Hogan Lovells International LLP te Amsterdam
Schouten, mr. S.I.P.: AMS Advocaten te Amsterdam
Slavenburg, mw. mr. P.C.: Hogan Lovells International LLP te Amsterdam
Slot, mw. mr. F.L.C.: Boekel De Nerée te Amsterdam
Smits, mw. mr. M.A.B.: Wintertaling advocaten & notaris te Amsterdam
Spelt, mr. R.E.: Zwiers & Spelt Advocaten te Bussum
Splinter, mr. J.J.: SPLNTR te Leiden
Steenhuis, mw. mr. M.S.J.: HRM Advocaten te Amsterdam
Stegeman, mr. R.A.: Clifford Chance LLP te Amsterdam
Stoffelen, mw. mr. S.C.W.: Vaessen & van Kempen advocaten te Cuijk
Tak, mr. J.Ch. van der: Markiezaat Advocaten te Bergen op Zoom
Tang, mw. mr. S.: Zwiers & Spelt Advocaten te Bussum
Tempelman, mr. J.A.: Clifford Chance LLP te Amsterdam
Textor, mw. mr. V.A.: Nysingh advocaten - notarissen N.V. te Arnhem
Theunen, mr. drs. A.A.P.M.: Wilschut & Theunen Advocaten te Veghel

Verwezenlijking

Na haar studie werkte **Eva van Otterloo** bijna tien jaar lang als arbeidsrecht advocaat bij Poelmann & Van den Broek. Ze was toe aan een nieuwe stap. 'Ik heb bij mijn vorige kantoor een goede opleiding genoten en veel ervaring opgedaan. In mijn rechtsgebied wilde ik geen verandering aanbrengen, maar mezelf wel blijven ontwikkelen. Hekkelman Advocaten & Notarissen biedt mij de mogelijkheid mijn ambities te verwezenlijken. Een uitdaging die ik met plezier aanga. Vooral de diverse opbouw van de organisatie en het feit dat er vrouwelijke partners zijn, spreekt mij aan.'



Traverso, mr. A.J.: Bouwman Thewesen Van Winden Advocaten te Naaldwijk
Ven, mr. P.M. van de: Clifford Chance LLP te Amsterdam
Voncken, mr. R.H.W.M.: KBW-Advocaten te Schinnen
Weering, mw. mr. C.J. van: Legaltree Van Weering te Den Haag
Wiersma, mr. A.: Van der Veen |Veen-stra advocaten te Groningen
Wilke, mr. E.: Wilke Advocatuur te Schiedam
Witsenburg- Luijckx, mw. mr. F.M.: Haagstate Advocaten N.V. te Den Haag
Wolde, mw. mr. T.H. ten: Alg.Fed. Militair Personeel/FNV te Woerden
Wouda - van Velzen, mw. mr. S.C.M.: Wouda en Joosten Advocatuur te Arnhem
Zwan, mw. mr. K.R.I. van der: Legal Experience Advocaten N.V. te Amsterdam

Kaper Nooijen Advocaten (mw. mr. S.A. Kaper en mw. mr. S. Nooijen) te Eindhoven
Mr. A.C.S. Grégoire (mr. A.C.S. Grégoire) te Sittard
mr. F. Ettaia (mw. mr. F. Ettaia) te Zeist
Legaltree Van Weering (mw. mr. C.J. van Weering) te Den Haag
Lexsigma Advocaten (mr. O.I. Andriess, mw. mr. P.J.M. Koning en mr. A.J. Quant) te Amsterdam
Loth Rupert de Boer Advocaten (mr. W.A.L. de Boer, mr. H. Loth en mw. mr. D.M. Rupert) te Amsterdam
Margetson Law, (mr. N.J. Margetson) te Rotterdam
Markiezaat Advocaten (mr. J.Ch. van der Tak) te Bergen op Zoom
SPLNTR (mr. J.J. Splinter) te Leiden
Van Beem de Jong Advocaten (mr. R.B. van Beemen mw. mr. F.C. de Jong - Struiksma) te Den Haag
Wilke Advocatuur (mr. E. Wilke) te Schiedam
Workx advocaten (mw. mr. M.E. de Jong en mr. J.A. de Roos) te Amsterdam
Wouda en Joosten Advocaten (mr. J.H.J. Joosten en mw. mr. S.C.M. Wouda - van Velzen) te Arnhem
Zwiers & Spelt Advocaten (mw. mr. S. Tang en mr. R.E. Spelt) te Bussum

Nieuw kantoor/ associatie

Advocatenkantoor Delawi (mw. mr. P. Delawi) te Amersfoort
Advocatenkantoor Eijking (mr. H.M. Eijking) te Naarden
Advocatenkantoor mr. B. Laurman (mr. B. Laurman) te Rotterdam
AMS Advocaten (mr. S.I.P. Schouten) te Amsterdam
BusinessCompleet.nl B.V. (mw. mr. L.C. van der Heide) te Abcoude
Güçlü en Van der Klei advocaten, (mr. I. Güçlü en mw. mr. G.J. Pieters- van der Klei) te Amsterdam
Holstege advocatuur en mediation B.V. (mw. mr. F. Holstege) te Rijswijk

Medevestiging

Zwiers & Spelt Advocaten (mw. mr. S. Tang en mr. R.E. Spelt) te Bussum

Van de Geschillencommissie

Deze uitspraken zijn geselecteerd en bewerkt door L. Hamer, advocaat in Amsterdam. De integrale, geanonimiseerde uitspraken staan op www.balienet.nl en op www.degeschillencommissie.nl.

Berekeningsfout

*Arbitraal vonnis d.d. 1 oktober 2010,
ADV 10-0056B*

(mrs. Schaar, Hillhorst en Van den Bercken)

Berekeningsfout advocaat; matiging declaratie.

Vordering

De advocaat heeft de cliënte bijgestaan in een geschil met een bank. De opdracht is bevestigd en de financiële afspraken zijn vastgelegd.

De eerste declaraties werden uiteindelijk door cliënte voldaan. Ten aanzien van latere declaraties gaf cliënte aan dat zij deze te hoog vond. Op de door cliënte te dien aanzien geuite bezwaren heeft de advocaat uitvoerig gereageerd en tevens duidelijk gemaakt dat niet alle aan de zaak bestede tijd is gedeclareerd.

De cliënte beklaagt zich bovendien over de kwaliteit van de dienstverlening.

De (proces)stukken zijn echter voorafgaand aan de indiening daarvan in concept aan cliënte voorgelegd. Dit heeft in enkele gevallen geleid tot feitelijke aanvulling van cliënte. Een en ander was – mede gelet op de complexe feitelijke materie van de zaak van cliënte – noodzakelijk en gebruikelijk.

Het door de stagiaire verrichte onderzoek is nuttig geweest. De daaraan bestede tijd had hooguit enkele minuten minder kunnen zijn.

De advocaat is een door cliënte voorgestelde procedure uit de weg gegaan, omdat deze procedure voor de eigenlijke zaak niet van belang was en slechts tot onnodige kosten zou hebben geleid.

Dat het in de zaak van cliënte gewezen vonnis een berekeningsfout zou bevatten, is niet juist.

Het kantoor is van mening dat de klachten van de cliënte geen aanleiding geven tot een verwijt aan het kantoor of tot (verdere) matiging van de declaraties.

Gelet op het voorgaande verzoekt het kantoor de commissie om cliënte te veroordelen tot betaling van het openstaande bedrag van 7.143,35 euro, te vermeerderen met de contractuele rente en incassokosten.

Verweer

De cliënte heeft zich tot de advocaat gewend in verband met een door haar tegen een bank aanhangig te maken procedure. Ze verwachtte dat de advocaat haar probleem met de bank zou oplossen en vertrouwde op zijn expertise.

De cliënte heeft echter veel eigen input moeten geven; de door de advocaat opgestelde stukken heeft cliënte steeds kritisch moeten controleren en op een aantal punten moeten corrigeren. Dit heeft cliënte veel tijd en energie gekost. Zonder de eigen input van cliënte zou de zaak bovendien naar alle waarschijnlijkheid zijn verloren.

De advocaat weigerde voorts in te gaan op een verzoek van cliënte ten aanzien van de wijze van aanpak van de zaak. Dit heeft een eindeloos proces tot gevolg gehad. Toen de rechter uiteindelijk met een uitspraak kwam, weigerde de advocaat bovendien contact te zoeken met de rechter over een in de uitspraak gemaakte berekeningsfout.

De advocaat heeft bij de behandeling van de zaak een stagiaire ingeschakeld. Weliswaar werd voor de stagiaire een lager uurtarief gehanteerd, maar door zijn gebrek aan ervaring heeft hij aan bepaalde werkzaamheden – onder meer aan een onderzoek naar de openingstijden van bepaalde bankfilialen – onevenredig veel tijd besteed.

De cliënte is het niet eens met de hoogte van het totaal gedeclareerde bedrag; de advocaat heeft elke aan de zaak bestede minuut gedeclareerd, ook al maakte hij fout op fout en was geen sprake van briljante vondsten zijnerzijds.

Gelet op het vorenstaande verzoekt de cliënte de commissie het door het kantoor gedeclareerde bedrag te beoordelen.

Beoordeling

De commissie constateert dat de klacht van de cliënte er in de kern op neerkomt dat zij veel uren heeft moeten besteden aan het corrigeren van door de advocaat opgestelde stukken en dat er van de zijde van de advocaat fouten zijn gemaakt.

Namens het kantoor is een en ander gemotiveerd weersproken.

De commissie stelt als niet, althans onvoldoende, weersproken vast dat de advocaat in een door hem opgestelde akte een kapitale berekeningsfout heeft gemaakt in het nadeel van de cliënte ten bedrage van ruim 27.000 euro waarop cliënte hem heeft moeten wijzen.

Naar het oordeel van de commissie heeft de advocaat in dit opzicht niet gehandeld zoals mag worden verwacht van een redelijk bekwaam en redelijk handelend advocaat.

Ter zitting is voorts gebleken dat het door de stagiaire verrichte en in geschil zijnde onderzoek bovenmatig is gedeclareerd.

In het voorgaande ziet de commissie reeds aanleiding de declaraties van het kantoor naar redelijkheid en billijkheid te verminderen in die zin dat cliënte ter zake niets meer verschuldigd is aan het kantoor. Het door het kantoor in deze gevorderde zal de commissie dan ook afwijzen. De commissie acht de cliënte hiermee voldoende gecompenseerd.

De door de cliënte betaalde declaraties zijn naar het oordeel van de commissie in redelijkheid een genoegzaam honorarium voor de door de advocaat in deze verrichte werkzaamheden. De door de cliënte verzochte verlaging van de declaraties tot een bedrag van 7.000 euro wijst de commissie dan ook af.

Beslissing

Wijst het door de advocaat gevorderde af en bepaalt dat de cliënt ter zake niets meer is verschuldigd.

specialist in gezondheidsschade



MEDISCH ADVIES nodig in juridische zaken?

Lechnerconsult is expert op het gebied van gezondheidsschade. Met een vlijmscherp en helder medisch advies staan de specialisten van Lechnerconsult u bij in de vertaalslag van letsel naar personenschade. Van de operatietafel naar de rechtbank.

Lechnerconsult maakt schade inzichtelijk. Bij letselschade, maar ook in arbeidsongeschiktheidsvraagstukken.

Bel voor een vrijblijvende kennismaking met 010 47 62 870 en vraag naar dhr. C. Hoogenkamp.

Lechnerconsult T 010 47 62 870
Schiekade 458 F 010 47 72 075
3032 AX Rotterdam E info@lechnerconsult.nl
W www.lechnerconsult.nl



ALT KAM BOER ADVOCATEN

CIVIELE CASSATIE ?

- prijsafspraken mogelijk
- ook op basis van toevoeging
- zie onze website voor voorbeeldzaken

Info: mr H.J.W. Alt, Pb. 82228, 2508 EE Den Haag
Tel.: 070 - 358 94 79, fax: 070 - 358 51 97
alt@altkamboer.com, www.altkamboer.com

Burgers & Ran Advocaten

Al meer dan 30 jaar ervaring in familierecht, strafrecht, arbeidsrecht, letselschade en andere rechtsgebieden.

Ter versterking van ons team zoeken wij een

ADVOCAAT MEDEWERKER (M/V)
Fulltime / Parttime

Of

(gevorderd) STAGIAIRE (M/V)
Fulltime

Heb je affiniteit met een van bovengenoemde rechtsgebieden, ben je klantgericht, enthousiast en op zoek naar een klein, informeel kantoor waar ruimte is voor een eigen praktijk?

Sollicitatiebrieven kunnen gericht worden aan:
Burgers & Ran Advocaten
t.a.v. mevrouw K. Boeschoten
Postbus 13078, 3507 LB Utrecht



Lean and mean?!

Advocaat biedt
woonhuis/kantoor in
Utrecht voor 405.000 kk
www.kantoorinhuis.nl

Van de tuchtrechter

Deze uitspraken zijn geselecteerd en bewerkt door de Commissie Disciplinaire Rechtspraak, bestaande uit P.J.M. Drion, H.J. de Groot, W.F. Hendriksen, H.J.A. Knijff, I.E.M. Sutorius en H. Uhlenbroek. De uitspraken met LNJ-nummer zijn integraal te raadplegen op www.tuchtrecht.nl.

Dreigen met fiscus

Raad van discipline Arnhem 17 januari 2011, LNJ: YA1347

Ontoelaatbare druk om cliënt tot betaling declaraties te bewegen.

- *Art. 46 Advocatenwet (2.1 Wat in het algemeen niet betaamt, 2.4 Vermijden van belangenconflicten, 2.4.1 Eigen belang van de advocaat)*
- *Gedragsregel 1*

Feiten

Mr. X heeft klager bijgestaan in een incasoprocédure ten behoeve van het bedrijf van klager, dat is gevestigd in Curaçao. Mr. X heeft beslag gelegd onder een afnemer van het bedrijf van klager tot zekerheid van betaling. Tijdens de procedure is de afnemer failliet gegaan. Klager was daarover teleurgesteld. Mr. X heeft facturen verstuurd die deels zijn voldaan. Klager is het niet eens met de facturen. Op 16 februari 2010 heeft verweerder aan klager geschreven dat hij enige tijd geen aandacht aan de kwestie heeft kunnen besteden in verband met een kantoorverhuizing. Mr. X vervolgt dat hij geconstateerd heeft dat de declaraties onbetaald zijn gebleven. Mr. X merkt op dat de rente doorloopt en dat hij overweegt de maatschap van klager in Nederland te dagvaarden. Mr. X sluit af met de opmerking: 'Wellicht dat de fiscus benieuwd is naar mijn argumenten.'

Klacht

Mr. X heeft geprobeerd klager te chanteren en te intimideren om zodoende betaling af te dwingen.

Overwegingen

De suggestie dat de fiscus wellicht benieuwd zou zijn naar argumenten van mr.

X om het bedrijf van klager in Nederland te dagvaarden overschrijdt de grens van het toelaatbare. De opmerking had onmiskenbaar de bedoeling druk uit te oefenen om klager tot betaling te bewegen. Dat mr. X geïrriteerd was en klager later heeft meegedeeld hem niet te willen chanteren doet daar niet aan af.

Beslissing

Verklaart de klacht gegrond en legt op de maatregel van een enkele waarschuwing.

Onduidelijke afspraken

Hof van Discipline 10 september 2010

Raad van discipline 's-Gravenhage 12 oktober 2009, LNJ: YA0492

Onvolkomen schriftelijke bevestiging (financiële) afspraken.

- *Art. 46 Advocatenwet (1.2 Vereiste communicatie met cliënt, 1.4.3.1 Financiële verhouding, 1.5 Vereiste van schriftelijke vastlegging)*
- *Gedragsregels 8 en 23*

Feiten

Bij arrest van 9 april 2008 is klager veroordeeld door het gerechtshof tot betaling van een boete van 130 euro. Klager heeft zich tot mr. X gewend voor advies. Klager heeft zelf cassatie ingesteld.

In een e-mail gedateerd 22 augustus 2008 heeft klager mr. X bevestigd dat deze laatste ondanks een cassatieverbod voor bedragen onder de 250 euro toch cassatieberoep zou instellen en dat 'no cure no pay' was afgesproken.

Bij brief van 1 september 2008 heeft mr. X klager onder meer schriftelijk bevestigd dat gelet op de hoogte van de geldboete cassatie niet mogelijk is. Voorts heeft mr. X klager bevestigd zijn zaak uitsluitend

betalend aan te willen nemen en geschat dat dit ongeveer 1.500 euro zou kosten.

Op 9 september 2008 heeft mr. X nog eens schriftelijk bevestigd de zaak aan te nemen voor een honorarium van 235 euro per uur.

Bij e-mail van 11 september 2008 heeft mr. X klager onder meer het volgende geschreven: 'Wij hebben uw e-mail d.d. 10 september 2008 in goede orde ontvangen. De aan u verstuurd opdrachtbevestiging is een gebruikelijke. U heeft ons reeds schriftelijk op 22 augustus 2008 opdracht verstrekt en naar aanleiding daarvan hebben wij u op 1 september 2008 een kostenindicatie gegeven. Naar aanleiding van dit schrijven hebt u ons mondeling op 9 september 2008 opdracht gegeven de zaak door te zetten en is volgens afspraak een schriftuur bij de Hoge Raad ingediend.'

Op 9 september 2008 heeft mr. X klager een declaratie gestuurd voor een bedrag van 1.339,48 euro. Op 16 september 2008 heeft mr. X gerappelleerd en gedreigd bij niet betaling de cassatieprocedure in te trekken. Verweerder heeft geen kopie ontvangen van de ingediende cassatieschriftuur.

Klacht

Klager verwijt mr. X:

- a dat mr. X een opdrachtbevestiging heeft gestuurd die niet overeenkomt met de afspraken en in strijd met de gemaakte afspraken een nota heeft gestuurd voor 1.339,48 euro;
- b dat mr. X geweigerd heeft klager persoonlijk te woord te staan toen hij vragen wilde stellen over de onjuiste opdrachtbevestiging en de nota;
- c dat mr. X geweigerd heeft een kopie van de bij de Hoge Raad ingediende schriftuur toe te zenden;

d dat mr. X bedreigd heeft met het in-trekken van de bij de Hoge Raad ingediende schriftuur.

Overwegingen raad

De advocaat is gehouden tot nauwgezetheid en zorgvuldigheid met betrekking tot financiële zaken. Als een cliënt bezwaar maakt tegen een ingediende declaratie, is de advocaat verplicht de cliënt te wijzen op de ter zake bestaande regelingen. Mr. X en klager zijn het niet eens over de inhoud van de opdrachtbevestiging. Nu schriftelijke stukken ontbreken waaruit de juistheid van het standpunt van klager blijkt, kan niet worden vastgesteld of mr. X klachtwaardig heeft gehandeld. Klachtonderdeel a wordt afgewezen. Voor wat betreft klachtonderdeel b oordeelt de raad dat het mr. X vrij stond klager niet te woord te staan omdat de discussie uitsluitend ging over de declaratie. Ten aanzien van klachtonderdeel c oordeelt de Raad dat mr. X klachtwaardig heeft gehandeld door zijn schriftuur niet aan klager toe te zenden, juist ook omdat mr. X eerder had geadviseerd dat cassatie in het kader van een boete beneden de 250 euro niet mogelijk is. Ook de dreiging om de cassatieprocedure in te trekken als pressiemiddel om betaling van de declaratie te bewerkstelligen (d) acht de raad klachtwaardig.

Beslissing raad

Verklaart klachtonderdelen a en b ongegrond, c en d gegrond en legt de maatregel van berisping op.

Overwegingen hof

Het hof oordeelt met betrekking tot klachtonderdeel a dat het, zeker gelet op de schriftelijke bevestiging van de no cure no pay-afpraak door klager, op de weg van mr. X had gelegen nadere duidelijkheid te verstrekken over zijn standpunt met betrekking tot het honorarium en wel voordat de cassatieschriftuur werd ingediend. Nu mr. X dit heeft nagelaten, dient dit voor zijn risico te blijven. De advocaat dient de financiële consequenties van een opdracht met zijn cliënt te bespreken en inzicht te geven in de wijze waarop hij zal declareren. Ook moet hij de cliënt waarschuwen wanneer de declaratie hoger zal uitvallen dan aanvankelijk voorzien. Het stond mr. X niet vrij het gedeclareerde

bedrag in rekening te brengen en door dat wel te doen, heeft mr. X gehandeld in strijd met de tussen hem en klager gemaakte afspraak.

Ten aanzien van klachtonderdeel b oordeelt het hof dat nauwgezetheid en zorgvuldigheid waartoe een advocaat in financiële aangelegenheden gehouden is, met zich brengt dat hij zijn cliënt desverlangd te woord dient te staan. Wanneer de cliënt verklaart naar aanleiding van een door de advocaat verzonden opdrachtbevestiging en declaratie vragen te hebben, dient de advocaat hem te woord te staan. Daarbij komt dat mr. X met zoveel woorden klager heeft laten weten dat hij graag zou vernemen indien er vragen waren.

Het hof neemt de overweging van de raad ten aanzien van klachtonderdeel c over.

Ten aanzien van klachtonderdeel d ten slotte overweegt het hof dat mr. X helemaal niet bevoegd was de cassatieschriftuur namens klager in te trekken. Mr. X heeft daarom bedreigd met een proceshandeling waartoe hij niet bevoegd was.

Beslissing hof

Verklaart alle klachtonderdelen gegrond en schorst verweerder voorwaardelijk twee weken. Voorwaarde is dat mr. X zich gedurende een periode van twee jaar niet mag schuldig maken aan een in art. 46 Advocatenwet bedoelde gedraging.

Grievende kwalificaties

Raad van Discipline Den Bosch 10 januari 2011, LJN: YA1332

Bewoordingen in het kader van gevoerde procedures niet onnodig grievend.

- Art. 46 Advocatenwet (3.1 Vrijheid van handelen; 3.2 Grenzen aan die vrijheid; 3.3 Voorbeelden van wat wel of niet betaamt; 3.3.1 Grievende uitlatingen)
- Gedragsregels 30 en 31

Feiten

Mr. X heeft ten behoeve van zijn cliënten in een procedure een besluit van het college van B & W van de gemeente Y ter discussie

gesteld. Ook hij heeft beschuldigingen geuit aan het adres van het college en diverse ambtenaren. Het ging daarbij om de volgende kwalificaties: bekendheid met/medewerking aan een illegale handelwijze, bedrog, bewust onwetend houden, op het verkeerde been zetten.

Klacht

- 1 mr. X heeft zich onnodig grievend uitgelaten door het doen van voormelde uitlatingen;
- 2 mr. X onthoudt zich niet van het verstrekken van gegevens waarvan hij weet dat die onjuist zijn.

Een en ander is in strijd met Gedragsregel 31.

Overwegingen

De raad oordeelt dat het college van B & W (als werkgever) als klager kan optreden. Aangezien sprake is van een klacht met betrekking tot het optreden van de advocaat van de wederpartij, dient vooropgesteld te worden dat de advocaat een grote mate van vrijheid toekomt om de belangen van zijn cliënt te behartigen op een wijze die hem passend voorkomt. Deze vrijheid mag niet ten gunste van de tegenpartij worden beknot, tenzij diens belangen nodeloos of op ontoelaatbare wijze worden geschaad. In zijn algemeenheid worden uitlatingen van de advocaat van de wederpartij vaak als onaangenaam ervaren. Gebleken is dat mr. X namens zijn cliënten heeft betoogd dat sprake was van een verschoonbare termijnoverschrijding en dat hij in dat kader omstandigheden heeft aangevoerd op basis waarvan in rechte de nietigheid van rechtswege van de bouwvergunning zou moeten worden aangenomen. In de bestuursrechtelijke procedures is het betoog verworpen. Mr. X heeft aangegeven een civiele procedure te beginnen met als grondslag onrechtmatige overheidsdaad. Het stond mr. X vrij in het kader van de door hem gevoerde procedures zich te bedienen van de door hem gebezigde bewoordingen. Weliswaar kunnen deze bewoordingen als grievend worden ervaren, ze zijn naar het oordeel van de raad niet onnodig grievend.

Beslissing

Verklaart de klacht ongegrond.

Wij
zoeken

**ADVOCAAT
MEDEWERKERS
EN
ADVOCAAT
STAGIAIRES**

40 uur
m/v

VUL ONZE SUCCESFORMULE IN

Al ruim 160 jaar laten bedrijven, instellingen en particulieren hun belangen behartigen door De Clercq Advocaten Notarissen. Die uitzonderlijke leeftijd hebben we bereikt juist door volop in beweging te blijven. Zowel richting de klanten als in de manier waarop we onderling met elkaar omgaan.

De buitenwereld waardeert ons vanwege de kwaliteit van dienstverlening, de laagdrempeligheid en de sterke betrokkenheid. Intern ervaar je hoeveel energie het geeft als de mensen om je heen hun werk met plezier doen.

Voor ons **Arbeidsrecht-, Personen- en Familierecht- en Ondernemingsrechtteam** zoeken wij ervaren advocaat medewerkers (3-6 jaar ervaring) en advocaat stagiaires.

Ben je geïnteresseerd?

Kijk dan voor meer informatie op onze website: www.declercq.com



DECLERCQ
Advocaten • Notarissen

Acquisitie naar aanleiding van deze advertentie wordt niet op prijs gesteld.



Een uitspraak is nog geen verloren zaak

Pels Rijcken beschikt al decennia over een gespecialiseerde cassatiesectie. Vijftien advocaten combineren kennis van procesrecht en cassatietechniek op het hoogste niveau met expertise op alle rechtsgebieden. Een quickscan, een uitvoerig advies of een cassatieprocedure: de cassatieadvocaten van Pels Rijcken werken nauw met u samen aan het hoogst haalbare voor de cliënt. Op verzoek ook al in hoger beroep. Mail cassatie@pelsrijcken.nl of bel (070) 515 34 95 voor informatie over mogelijkheden en kosten. **Pels Rijcken Bron van inzicht**

Pels Rijcken
& Droogleever
Fortuijn *advocaten*
en notarissen